

ALEXANDER
DEN
STORE

Alexander den Store

grekiskt drama i fem akter

av Christian Lanciai.

Förord.

Det mest dramatiska i sagan om Alexander är de dynamiska förändringarna i hans karaktär och personlighet. Det var detta som lockade mig att utarbeta dramat för att därigenom komma hans person närmare och förstå den bättre, efter att ha umgåtts med och studerat ämnet från 1969 till 1992, då detta drama skrevs.

Varför då ett "klassiskt" drama? Den riktiga teaterns framtid och utveckling har ifrågasatts, och många menar att den rentav är döende och utkonkurrerad av film och TV. Emellertid har ingen faktor varit så betydelsefull för teaterkonstens nedgång som alla dess misslyckade experiment med att finna nya vägar och former i avantgardistisk och modernistisk riktning. Ett grekiskt eller Shakespearedrama kan aldrig göras rättvisa i modernistiska omtolkningar. Klassiska dramer kräver den dekor och de tidsenliga kostymer som deras historiska handling nödvändiggör för den rätta effektens skull, och detta är och förblir den klassiska teaterkonsten, som i första hand beror av det talade ordet. Menligt för denna teaterkonst är försludring av språket, strykning i texterna, pietetslös scenografi och framför allt slarvig diktning. Min mening är att ingenting är viktigare i teaterkonsten än språket, och språket kan bara göras begripligt genom ordentlig diktning. För att underlätta detta uppfann de gamla grekerna verskonsten, som gjorde det både lättare för skådespelarna att lära sig texterna och angenämare för publiken att höra dem genom den rytmiska serveringen. Jag använder mig inte alltid av jamber eller daktyler i mina dramer, men i mer högtidliga sådana, som antika ämnen, är det nästan nödvändigt för att göra ämnet rättvisa.

Alexandersagan är egentligen mera episk än dramatisk, en faktor som måste framgå tydligt av ett försök till dramatisering som detta, varför ibland talen kan verka tunga och långa. Det var frestande att lägga in en kör mellan vissa scener (som i Shakespeares "Henrik V") för att ytterligare framhäva den episka karaktären, men så långt vågade jag inte gå – Alexander själv dog för att hålla sin saga på ett mera mänskligt plan och avstod frivilligt från sin gudomlighet med att slutligen, som Errol Flynn efter en alltför lyckad karriär, dricka och festa sig till döds.

Vid en eventuell iscensättning torde det iakttagas, att spelets två mest dramatiska scener är de litterärt minst iögonfallande, d.ä. mordet på Kleitos, där Alexanders förfäran efteråt är större än hans vrede vid dråpet, samt scenen med den stumma eunucken Bagoas, vars känsliga pantomimroll kanske är hela spelets dramatiskt viktigaste.

Alla skeenden i pjäsen grundar sig på historiska fakta.

Göteborg den 16 juli 1995.

Copyright © Christian Lanciai 1992

Personerna :

Filip, konung av Makedonien
Alexander, hans son
Olympias, hans drottning
Kleopatra, hans dotter
Eurydike, hans senare hustru
Pausanias, livvakt
Alexander av Epeiros, Olympias broder

De äldre generalerna:

Attalos
Antipatros
Parmenion

De yngre generalerna:

Kleitos
Perdikkas
Ptolemaios
Lysimakos
Seleukos
Hefaistion, Alexanders vän
Eumenes, kanslipresident
Hekataios, adjutant

Aristoteles
Kallisthenes, hans brorson
Demosthenes
Dareios, eller Darius, storkonung av Persien
Bagoas, hans storvisir
Hans drottning
en persisk budbärare
Drottning Ada av Halikarnassos
Filip läkaren
en egyptisk präst
Thais, en athenskt kurtisan
Filotas, Parmenions siste son
Polydamas, Parmenions vän
Roxane, Alexanders drottning
Kallisthenes, historiker
Glaukos, yngre läkare

Indiska filosofer:

Mandanis
Saki
Kalanus
Rama

Onesikritos, styrman och historiker
Kung Porus av Punjab
Nearkhos, amiral
Bagoas, skön eunuck
Drottning Sisygambis, moder till Darius

Kung Filips budbärare
6 soldater i Pella
4 athenare
5 thebaner
2 italienare (från Rom och Taranto)
5 medborgare i Efesos
4 persiska vakter
6 generaler
4 långhåriga trashankar till sjömän
2 persiska budbärare
en tjänare

Handlingen utspelar sig år 338-323 f.Kr.
i alla länder mellan Grekland och Indien.

Alexander den Store

Prolog.

Akt I scen 1. En festlig bröllopsbankett.

Filip Välkomna, alla! Det här är min bröllopsfest, höjdpunkten i min karriär och mitt liv, och min önskan är blott att vi alla skall trivas i firandet därav. Så var mig bevägna, ni älskade gäster av alla de arter, partier och kategorier, och drick mig och min unga brud hjärtligt vänligen till!

Attalos (reser sig) Som din svärfar, min älskade svärson, kan jag inte annat än tacksamt och fröjdefullt instämma i din generositets underbaraste välvilja, och därför höjer jag bägaren för att tillönska dig minst lika många år till som du redan tillryggalagt! Du är en ungdom ännu, huru gammal du än rent bokstavligt må vara, men är du så gammal som åren vill stämpla dig är du likväl i din åldersklass den allra yngsta!

Filip Jag tackar dig, Attalos! Kom, får jag omfamna dig, du min blivande älskade svärfar! Låt oss tumla om här i festens förrycktheter, njuta tillsammans av orgierna, sjunga och dansa som glada satyrer på bröllop och aldrig mer spotta i bägaren! Nu stundar ensidigt lyckliga dagar, ty jag är äntligen gift och på nytt med den vackraste damen i riket!

Olympias (avsides) En hora, som han är för gaggig för att observera att han lurats in i förblindande kättjas förslöande debilitet med av opportunistens apostel, den farlige Attalos och hans intriger.

Filip Olympias, min älskade maka fortfarande fastän jag omgift mig ett antal gånger – kan någon upplysa mig om huru många? (*skratt*) - du ensam är inte för munter på detta mitt bröllop. Du har inte ens kunnat ge mig ett leende. Jag har minsann observerat dig. Du har ej ätit och än mindre druckit. Jag ber dig att överse med mina gammelmans felsteg. Jag är dock en konung, och har jag ej rätt att så länge jag lever få roa mig, njuta av livet, ta för mig och älska? Kan någon se någonting ont eller orätt i det?

Olympias Min make, du raglar och skämmer blott ut dig och blir för var fest bara fullare och mer patetisk. På ditt nästa bröllop slår jag vad om att du spyr ner hela bruden, om du inte gör det nu redan i natt.

Filip (munter) Förlåt henne, vänner! Hon börjar bli gammal! Jag tröttnade på henne när hon blev trilsk och trätlysten och tråkig i sängen! Man vill ju blott älska och ha bara roligt med den som man älskar, men om hon då börjar beklaga sig och prata

skit, prata bort en och böla och babbla för babblandets skull så är den sängen ej mer så rolig. För helvete, min gamla drottning, vad tog du dig aldrig en älskare för? Ingen bad dig förbli din förkättrade krigskonung trogen, och allra minst alla hans frillor och hustrur! (*allmänt vrålskratt*)

Olympias (till Alexander bredvid sig) Min son, detta håller på att spåra ur. Detta bröllop är ej något ställe för oss.

Alexander Han är skämtlysten bara och godlynt fortfarande. Stämningen är trots allt god. Snart så somnar de alla och snarkar bort ruset, och så är den här miserabla tillställningen över. Jag trivs lika litet som du, men min far är dock konung och vill ha oss med på sitt bröllop.

Eumenes Dock synes mig din fader konungen bli alltmera ostyrig både politiskt men framför allt mest diplomatiskt.

Alexander Han vet inte ens vad det är. Därför låter han dig sköta hela den biten.

Eumenes Och det är nog tur för hans stat. Utan min medling och dina insatser hade han haft hela Grekland emot oss. Nu har vi det med oss tack vare vår diplomati, som blott är eftertanke och klokhets och avvägning i politiken och motsatsen till snabba ryck och impulsivitet.

Ptolemaios Och ändå i all sin obildning är din far den klokaste och den mest ärliga härskaren i hela världen idag, och därför allenast har han nått sin ledande ställning.

Alexandros Helt riktigt, min vän Ptolemaios.

Filip Min son, även du skall nu dricka min unga brud till.

Kleopatra (till Alexander) Han blir bara fullare. Jag tycker inte om detta, men gör det, min bror, så ej någon blir retad.

Olympias (kallt) Du har min välsignelse. Gör det för hans skull. Han är ju tyvärr trots allt din egen far.

Alexander Far, jag dricker din brud till men ber att samtidigt få i denna skål inkludera min mor och min syster som minst lika värdiga damer som din unga brud.

Filip Aristoteles gjorde en gentleman av dig. Min son, jag beklagar att jag aldrig blev lika fin. Ja, min dotter, du är ju jämnårig med din nya drottning, som nu blir din styvmor, så visst är du värdig att få inkluderas i skålen. Beträffande min gamla hagga till maktlysten avdankad häxa är jag mera tveksam emellertid, men, låt det gå, hon är ändå fortfarande min första hustru som jag en gång älskade, så låt den käringen få vara med på ett hörn.

Attalos (fullast) Skål då, för min fagra dotter som konungens brud att hon må ge sin konung en arvinge som heter duga!

(Effekten blir närmast som vid ett blixtnedslag.)

Alla tystnar inför olämpligheten av det värsta som kunde ha sagts.)

Alexander (reagerar långsamt men desto ordentligare) Far, kan du tillåta sådant? (*drar sitt svärd*)

Filip (omtöcknad) Förstör inte festen nu, Alexander.

Alexander Du själv har förstört den!

Olympias (vädrar fara) Kom, Alexander. Vi har inget mer här att göra.

Alexander Mor, ej den uslaste niding kan finna sig i att hans egen mor skändas offentligt av sin egen make!

Hefaistion (försöker) Kom, Alexander. Han är bara full.

Attalos (helt väck) Har jag sagt något olämpligt?

Filip (med stigande raseri) Pojkvasker! Kom fram på golvet! Du skall be din far och hans drottning om ursäkt!

Alexander Du sluddrar! Du vet inte mer vad du säger!

Eumenes Det här slutar illa om ej någon skiljer dem åt.

Seleukos Det slutar med fylleslagsmål, på min ära, som vanligt.

Lysimakos Uppfriskande slagsmål är inte så roliga om de är inom en kunglig familj.

Filip Be Eurydike om ursäkt!

Alexander Far, du är skyldig din hustru en ursäkt, som aldrig har varit dig otrogen.

Filip Och vad vet du väl om det?

Olympias Kom, Alexander.

Alexander Det vet jag långt mer om än du, som ju mest bara undvikit och nonchalerat, försummat och kränkt henne.

Olympias Sluta, min son. Gör ej saken värre.

Alexander Den kan knappast bli värre, så som min far dräglat ner sig, skämt ut sig och fallit i farstun för den värsta opportunisten, intrigmakaren och karriäristen i hela vårt land.

Filip Du är inte längre min son! Ta tillbaka det genast, eller jag skär dig i strimlor!

Alexander Det duger du ej längre till, far, så full som du är.

Filip Jag ska visa dig, skitunge! (*störtar fram och drar kniv men fumlar och faller, försöker resa sig men drumlar omkull igen*)

Alexander Se på det äcket, det gubbkräket, det gamla fyllot, som halkar i sin egen skit, sina spyor och sitt eget utspillda vin! Var det du som fortfarande dög till att kriga, regera och festa och bara gå segrande genom det blötaste sjöslag? Du har blivit gammal, din stackars patetiska narr. Hur kan du vinna något mer i detta livet än blott hela världens förakt?

Hefaistion Kom, Alexander. Din mor kan ej stanna och kräver att du följer med henne.

Alexander Far, aldrig trodde jag du kunde sjunka så lågt som du nu gjort dig omöjlig och mer föraktlig inför hela hovet och din egen enda pålitliga drottning, som därför nu överger dig med din son. Ingen man kan bli mera föraktlig som kräk än om han skämmer ut sig inför sin gemål med att kränka sin kärlek offentligt. (*går med Hefaistion, Olympias har redan lämnat.*)

Eumenes Det här blir en svår nöt att knäcka. Fördrag med athenarna, Thebe och perserna kan väl gå an, men den här kontroversen ser värre ut än hela Trojaaffären, skandalen med Helena och Agamemnons familjeskandal. (*går efter*)

Ptolemaios Jag tror Alexander behöver oss. (*reser sig. Seleukos, Lysimakos, Krateros, Leonatos, Kleitos och Perdikkas reser sig också och följer med.*)

Kleopatra Vart skall ni ta vägen?

Perdikkas Epeiros, om jag känner drottning Olympias rätt. Hela världen är osäker för konung Filips familj nu förutom Epeiros.

Kleopatra Då följer jag med er. (*reser sig*)

Kleitos (till Parmenion) Far, jag hoppas den här bagatellen är bortglömd imorgon.

Parmenion Det hoppas vi alla. Om jag känner konungen rätt har han ej fattat något av vad som har hänt och vill nog först av allt se sin son Alexander i morgon.

Kleitos Jag följer med dem som har rätt, men jag hoppas att konungen skall ge dem rätt.

Parmenion Det tror jag dock att kan vara att hoppas på alltför mycket, ty konungen är ju numera allsmäktig och ofelbar.

Kleitos (ser den hjälplöst krälände Filip) Och det har blivit hans fall. (*går*)

Filip (hjälpes upp av ett antal stackars vettskrämnda tjänare) Vad har hänt? Vem förstörde min fest, och varför? Det var min son! Han skall be mig om ursäkt! Så sant som jag lever, han är mig och oss alla skyldig en ursäkt! (*rapar och faller omkull igen*)

Parmenion Min konung, imorgon är lyckligtvis en annan dag, då vi alla, så hoppas jag, må kunna se litet klarare på hela situationen. Var glad att ni ej utgöt blod.

Filip Vid alla förbannade gudar, vad hände med bröllopet? Det är ju meningen att bröllop skall vara roliga!

Attalos Ers majestät, jag försäkrar, att det ändå var mycket roligt.

Filip Ditt asskrälle, varför skrattar du då inte längre? Och var är min hustru?

Parmenion Jag fruktar, min konung, att hon i all saktmodighet under krisens gång dragit sig stilla tillbaka.

Filip Jag ville ju älska med henne! Det var ju blott därför jag gifte mig! Hon skall ju tjäna mig! Jag har ju ännu min kuk i behåll! Har hon glömt det, den hyndan?

Antipater Hon väntar säkert helt snällt i er äktenskapssäng. (*hjälpes honom ut med Parmenion*)

Filip Det är tur att jag har mina två generaler. Det här, fruktar jag, är mitt livs första nederlag, och det är inte ens alls militärt!

Parmenion Det blir bättre i morgon, kung Filip.

Filip Nej, äktenskap blir aldrig bättre än som de har börjat. Jag är redan slut.

Parmenion Det är vinet, min konung.

Filip Nej, det var min hustru. Jag trodde hon skulle vara mig nådig, men nu vet jag säkert att hon aldrig mer kan förlåta mig. Jag har nog gift mig nu för sista gången. Den enögda narrkungen kan hälsa hem, då han inte längre kan vinna en strid ens mot sitt eget sviktande ölsinne... (*förlorar medvetandet*)

Parmenion Han är färdig.

Antipater För sängen.

Parmenion Det blir ingen älskog för honom i natt.

Antipater Nej, han skulle nog bara spy ner hela bruden.
(*De bär ut honom.*)

Scen 2. I skogen.

Alexander Mor, jag vet inte om det jag såg var en dröm eller verklighet.

Olympias Vad såg du, min älskade son?

Alexander Det var fullmåne, när jag med ens fann mig vaken och kände mig manad av en oemotståndlig oro och sömnlöshets yra att ge mig ur sängen och rakt ut i skogen. Där såg jag dig kringsvärdad av allsköns nymfer, kentaurer, satyrer, maenader och skogsväsen som alla firade dig i en orgie av en dionysisk extas. Jag såg ormar framkräla ur marken och upp för din kropp och kringsvärma dig men utan att göra dig någon skada, som om de snarare deltog i firandet av dig. Men denna dröm var så verklig, att den var mer verklig än drömmen.

Olympias Det var blott en dröm, min son. Jag låg ju stilla i ro på mitt nattläger mest hela natten.

Alexander Men likväl så såg jag allt detta, och känslan var snarast som om jag var initierad i en dröm som du drömde själv.

Olympias Jag ser då ingen annan råd än att förklara för dig hela saken. Jag är initierad. Jag har andens insikt i världskosmos hela natur, som naturriket är en manifestation av, varför all naturen är helig. Ja, älskade son, min gudomlige son Alexandros, jag vet hur all världen fungerar. Som moder har jag djupa insikter i livets gåta och äger en nyckel till det allra innersta låset till allt universum, som är bara kärlek. Jag hänger mig vilt åt min kärlek i skyddande nattliga drömmar, och du såg själv genom din närhet till mig och din själs empati vad jag drömde. Man kan ej förklara erotiska drömmar, men de är nyckeln till kärleken. Du skall få se den en dag. Du har bittert förlorat din fader men lyckats behålla din moder igenom att medfölja henne på hennes frivilliga landsflykt. Vi kommer att klara oss, ty moderlivet är starkare än någon manslem. Du övergav rent instinktivt din förlorade far där på hans miserablaste bröllopfests nerspydda dansgolv för att impulsivt och spontant följa modern i stället på hennes väg utför, och vi fick ju med oss din syster också. Nu är Filip i sin maktfullkomlighet fullständigt ensam, och det har han aldrig fått känna på förr, och det fruktar jag att kommer att bli hans undergång. Maktens fullkomliga ensamhet är nämligen så förintande och fasaväckande att ingen dödlig kan uthärda det utan att bli helt vansinnig och sluta illa. I bästa fall slutar din far ändå väl.

Alexander Mor, du talar i dunkla mysterier.

Olympias Vad du ej förstår nu skall du dock med tiden förstå desto klarare. Det är just meningen med hela livet, att det alltid klarnar, så länge man fortsätter framåt. Det är först när något till slut säger stopp, när man finner sig vara instängd i fällan av sitt eget öde, som nu din herr far i berusningen av sin bedrägliga lycka och framgång, som livet till slut stänger dörren och det blir dags att kila vidare. Men du har långt kvar att gå innan du kommer så långt.

Alexander Jag hoppas att du kan med tiden förklara mysteriet med livet och ödet och framgångens faror mer tydligt och närmare.

Olympias Allt kan man lära sig till att förstå, utom en enda sak, Alexander, som är ens personliga öde, som man, tyvärr, aldrig blir färdig med.

Alexander Tack, mor. Nu börjar jag åter bli sömnig. Jag får väl försöka att sova på saken.

Olympias Ja, sov, Alexander, så länge du kan och medan du kan, ty problemet med sömnlöshet blir bara värre med åren ju mera man vet.

(Alexander somnar i sin moders famn.)

Kleopatra!

Kleopatra Min moder.

Olympias Far åter till Pella tillbaka till hemmet och Filip. Vi måste ha någon där som håller oss underrättade och som kan medla för oss. Denna kris får ej pågå för länge.

Kleopatra Jag kan säkert blidka vår far. Han var svagare alltid för mig än för dig.

Olympias Ja, just därför. Med tiden skall vi nog få ordning på hela vår galna familj. Det är bäst du far genast.

Kleopatra Jag reser i morgon. Perdikkas blir ledsen, men far och Eumenes blir glada.

Olympias Jag litar på dig och på sluge Eumenes. Ni två får bli mina agenter. *(tar om sin dotter. Deras närhet och vänskap kan inte missförstås.)*

Scen 3. Hovet i Pella.

Filip (när budbäraren kommer) Var dröjer Alexander?

Budbäraren (böjer ena knät) Ers majestät, han kommer inte.

Filip Hur vågar han?

Budbäraren Som er son är han lika stolt som ni.

Filip Det behöver du inte upplysa mig om. Det har varit mitt problem med honom hela livet. Nå, vad hälsar han?

Budbäraren Han hälsar, att han aldrig kan be er om ursäkt, förrän ni bett drottningen Olympias, hans moder och er alltjämt lagliga gemål om ursäkt.

Filip Det var han som kränkte mig! Han kallade mig fyllo, hånade mig öppet och gav inför hela hovet mig sitt öppnaste och oförskämdaste förakt! Det kan ej någon, ingen fader, ingen konung tolerera!

Budbäraren Likväl håller han sig härifrån till dess ni bett hans mor om ursäkt.

Filip Är han då ej en man? Har han ej uppfostrats till man? En man ber ej en kvinna någonsin om ursäkt, allra minst om han är gift med henne. Malträtering av sin man är vad varenda kvinna måste tåla. Annars är hon inte värdig honom.

Kleopatra Far, jag tänker att vår mor är annorlunda.

Filip Vågar du då ta parti för henne?

Kleopatra Far, som jungfru är jag fri och har jag rätt att inför hela mänskligheten och all evigheten ta kvinnan i försvar för kränkande behandling, och i synnerhet om denna kvinna såsom gift ej äger rätten själv att få försvara sig.

Filip Var är hon, denna skändliga och stolta, maktlystna gemål?

Kleopatra Hon har liksom er son satt sig i säkerhet för er men kommer fram igen om ni på nytt tar ert förnuft till fånga, blir förhandlingsbar och resonabel och igenkännlig som den rättvise kloke konung ni förr var.

Filip Du är din moders dotter. Nå, du äger all din fria rätt som jungfru, men det skall vi ändra på. Jag kommenderar dig att gifta dig, och du har ingen rätt att säga nej.

Kleopatra (ödmjukar sig) Min far, jag vågar då ha tron och hoppet att ni i er klokhet väljer åt mig någon värdig man.

Filip Jag är politiker och måste först och främst ta rikets säkerhet och framtid i beaktande. Men jag var aldrig omöjlig, och viktigast i politiken är diplomatin. Vi måste lösa krisen först med min bortlupne son, ty han allena är min arvinge, och riket är beroende av honom. Säg mig, Eumenes, du som håller reda på allt som sker utomlands, har min son Alexander redan skaffat sig en stridsduglig armé?

Eumenes Han vill ej slåss men är beredd och kan försvara sig.

Filip Vem har han med sig, utom epiroterna och deras vilda rövarskaror?

Eumenes Ptolemaios, Lysimakos, Krateros, Perdikkas, Leonnatos och Seleukos.

Filip Har de alla övergått till honom?

Eumenes Alla utom Attalos, Parmenion och Kleitos.

Filip (mulnar) Hela yngre krigargardet utom Kleitos, som förblir sin far Parmenion lydig, och så skälmen Attalos, som startade det här spektaklet. Söndring är det värsta för en stat. Det kan ej tolereras. Jag skall ju snart invadera Persien! Vi kan inte göra det, om inte alla följer med oss! Jag behöver Alexander! Och var står du själv, Eumenes?

Eumenes Jag hoppas, liksom alla gör det, att ni kan försonas med er son, då han, liksom ni vet, är oumbärlig för er stat.

Filip Ja, han har gjort sig oumbärlig, och han vet det. Alltså har vi inget annat val. Min dotter, härmed kommenderar jag dig att ta Alexander av Epeiros till gemål, din morbror.

Kleopatra (böjer sig) Far.

Filip Han är en redig man, han står på god fot med oss alla, Alexander älskar honom, och han är min arga drottningens bror. Om vi kan genomföra detta bröllop borde alla kunna komma överens och glömma detta dumma bråk, som vi ej kan ha tid och råd med. Eumenes, sköt om saken. Du får genast återvända till Epeiros, min budbärare, och framföra vår vilja, att vi ber vår broder Alexander gifta sig med vår kungliga dotter, Hellas vackraste och mognaste prinsessa, brodern till vår ende arvinge, framtidens konung.

Budbäraren Ers majestät, det blir ett lyckligt bud att föra fram till både hovet i Epeiros och er drottning.

Eumenes Jag tror inte de kan säga nej till ett så genialiskt diplomatiskt anbud.

Filip Det är själva avsikten, Eumenes. Sköt om de formella diplomatiska detaljerna.

Eumenes (bugar sig) Jag är er tjänare, och det skall bli min glädje att förbli så.

Filip (går fram till Kleopatra) Vad säger du, min dotter? Blir det bra?

Kleopatra Min far, det gläder mig att jag som gift får stanna i familjen.

Filip Bra. Då är det avgjort! Hoppas därmed framtiden och friden i mitt eget hus är återställd. (*sätter sig på tronen igen*) Det finns ej något mera barnsligt än konflikter.

Scen 4. Epeiros

Alexander d.ä. Det gläder mig att jag är accepterad som din svåger och din faders svärson.

Alexander Ja, det är en lättnad. Nu kan vi förenas som familj igen och det vid ett högtidligt bröllop.

Alexander d.ä. Det blir helt perfekt och idealiskt.

Olympias Dock kan aldrig jag förlåta honom.

Alexander Mor, han har förlåtit oss, och jag har bett honom om ursäkt. Alla överskred vi alla gränser för anständigheten, vi har alla tagit det tillbaka, utom du, som ensam ej kan komma över det.

Olympias Jag är din mor, jag var hans första drottning och den enda lagliga, och alla som han sedan tagit sig var värdelösa horor som blev värre hela tiden. I min aktning har han sänkt sig djupare än botten. Det är blott hans eget fel. Det bara är så. Jag vill aldrig se honom igen.

Alexander Du måste, mor. Tänk på familjen och på staten.

Olympias Det var ej min sak utan hans att tänka på den saken. När han först bedrog mig med att ta sin första frilla i vårt äktenskap avsvor jag mig allt ansvar för hans stat och öde. Han är fallen, men jag ämnar kvarstå ren och obesudlad som jag är.

Alexander d.ä. Min syster, var då resonabel och en smula mänsklig. Män är män. Det har ej funnits någon konung i historien som inte tog sig frillor.

Olympias Klytaimnestra mördade sin man och inte utan rätt för att han nedlät sig till svek mot henne.

Alexander d.ä. Det var åtta hundra år sen.

Olympias Historien är tidlös, lärorik och alltid aktuell.

Alexander d.ä. Det är mitt bröllop, syster, som det gäller, med din egen dotter. Om du uteblir kan det blott tolkas som skandal och sabotage, och glädjen uteblir då också för att ersättas med falsk förställning. Tänk då på din dotter.

Olympias Jag kan inte lova något. Nog om detta. Jag skall tänka över saken, och så får vi se. (*går*)

Alexander d.ä. Stolt och omedgörlig har hon alltid varit, och så är hon mera nu än någonsin.

Alexander Hon är min moder, drottning till den mäktigaste fursten i vår värld och kungligt boren såsom ättling till det ädlaste av alla blod i Hellas. Filip är ej lika kunglig.

Alexander d.ä. Men hon är fullkomligt hänsynslös i denna vanvettiga stolthet, som är bara egoism och egenkärlek. Borde hon då ej åtminstone ta någon hänsyn till sin dotter?

Alexander Jag tror nog att vi ska få henne därtill. Ge henne tid, och jag skall övertala henne.

Alexander d.ä. Må du lyckas där jag själv ej räcker till. (*går*)

Alexander Hefaistion, är du där?

Hefaistion Naturligtvis.

Alexander Dessa kvinnor fyller mig med fasa med sina intriger och sin opålitlighet och ansvarslösa själviskhet. De skyr ej några medel bara för att odla sina later av behagsjuk fåfängas odräglighet. Jag kan ej tåla kvinnlighetens dårskap.

Hefaistion Alla kvinnor är ej alldeles hopplösa.

Alexander Det är illa nog att en är det, om hon är drottning och min moder. Hon har makt att sabotera hela bröllopet och fars familj och stat och allt vad han byggt upp, och hon är medveten om det och njuter av sin potentiella skadlighet. En sådan moder måste ha en avskräckande verkan och för hela livet för en känslig son som mig och mitt förhållande till kvinnor.

Hefaistion Låt det inte gå dig alltför djupt till sinnes. Din mor är ej världens enda kvinna.

Alexander Men hon uppför sig som om hon var det.

Hefaistion Kvinnor måste överses med och förlåtas vad de än orsakar, ty de menar ändå aldrig allvar.

Alexander Jag är ej så säker på den saken. Som jag ser det kan man bara lita verkligen på män som vänner. Kvinnor leder bara till försåt och fallgropar, intrigers fällor, provningar och tragedier.

Hefaistion Ändå är de bara komedier.

Alexander Tack för din positivism och för att du ser ljust på saken.
Hefaistion Det finns alltid ljus i saken hur mörkt man än ser det.
Alexander Därför är du desto mer min bästa vän, ty ditt ljus kan man alltid lita på.
Hefaistion Jag tackar för din vänskap.
Alexander Nej, jag tackar dig för din. Nu går vi. Låt oss göra vad vi kan för att få ordning på vår bråkiga familj. (*tar honom om axeln, och de går ut tillsammans.*)

Scen 5. Pella.

Filip Det gläder mig ofantligt att få se dig åter hemma vid vårt hov, min son, min Alexander. (*omfamnar honom*) Men var är din moder? Skulle hon ej också komma?
Alexander Jag tror säkert att hon kommer till det stora bröllopet.
Filip Om inte får hon stå sitt eget kast. Du är min enda arvinge och laglige betrodde son, och jag behöver dig, min Alexander, nu när vi skall äntligen befria Asien från Persien och slutligen befästa alla kusternas hellenska städers frihet.
Alexander Därför är jag kommen.
Filip Ej blott för din systers bröllop?
Alexander Det är förevändningen för att få åter vara nära dig och följa dig till världens ände.
Filip Åja, så långt skall vi inte gå. Det räcker om vi kommer åt de yttersta hellenska städerna, så att vi kan befria dem. Parmenion och Attalos har redan börjat segertåget, och vi följer efter, när din syster blivit gift och vår familj har blivit en igen i harmoni och endräkt.
Alexander Ja, far.
Filip Jag har givit över hela organisationen av ceremonielet, processionerna och festdetaljerna med underhållning, skådespel och tempelriter åt Eumenes.
Alexander Ja, han är den bäste.
Filip Se, här är din syster.
Kleopatra (*kommer in*) Min broder! Äntligen! (*sträcker ut båda armarna mot honom, går emot honom och omfamnar honom*)
Alexander Min syster, jag har längtat efter dig.
Kleopatra Ej lika mycket som jag längtat efter dig. (*ser på honom*) Du har blivit mognare och starkare. Din ettåriga landsflykt har gjort dig till man.
Alexander Jag har fått lära mig att övervintra och tål vad som helst numera.
Filip Din exil har härdat dig till krigare och gjort dig gott.
Kleopatra Men nu är du tillbaka, och nu skall vi festa.
Filip Vi måste bara få hit den obändiga Olympias. Så länge inte hon är här och nådig är mitt liv ett nederlag.
Alexander Vi skall få henne hit, far, med gemensam kraft, med alla medel.
Kleopatra Om hon inte lyssnar på er män skall hennes dotter äga hennes öra. Hon har aldrig kunnat säga nej till mig.
Filip Var vår agent, min dotter. Du har all min fullmakt. Sky ej några medel. Bara få den galna kvinnan hit, för den nödvändiga familjefridens skull.
Alexander Du låter desperat, far.
Filip Vilken kvinna kan ej göra vilken man som helst fullkomligt desperat?
Kleopatra Blott lita på oss kvinnor, far. Vår mor skall komma, mest för sina barns skull, ty jag känner henne.
Filip Vårt liv är i dina händer.

Akt I scen 1. Aigai.

Filip Min son, var inte otacksam. Vad har du mer att vara så förargad för? Jag drev dig aldrig i exil. Du valde själv att springa efter mamma. Aldrig drog jag svärd mot dig, och aldrig gjorde jag dig illa, men du hade alltid en tendens att reagera hårt för ingenting.

Alexander Min far, jag ville aldrig döda dig. Jag drog mitt svärd mot dig allenast för att jag var vred, ty jag är blott min moders son, och förolämpningen mot henne kändes lika djupt här inne i min själ som i min moders eget hjärta.

Filip Du var alltid så obändig. Aldrig kunde jag uppfostra dig. Jag visste nog att det att du drog svärd mot mig blott var en tom demonstration, och därför vidtog jag ej någon åtgärd. Men att du tillsammans med Olympias, din moder och min främsta maka, därav såg er tvingade att lämna Makedonien för karga Epiros var något av en högst onödig överdrift. Din moder har ej någonsin haft skäl att frukta mig, men jag har nog haft skäl ibland att frukta hennes överdrivna känslor.

Alexander Förlåt oss, far.

Filip Det är redan gjort. (*drar ifrån ett förhänge.*) Stig fram Olympias, min drottning! (*Hon stiger in.*) Mycket står på spel i världen; därför är det viktigt att familjerektionerna förblir intakta, ty en storm i hemmet är ett värre ont än någon storm i världen.

Olympias Vi kommer, Filip, blott på din enträgna fordran. Jag var icke förfördelad hos de mina i det vilda Epiros.

Filip Och aldrig har du varit förfördelad här.

Olympias Och ändå har jag alltid känt mig förfördelad här och ständigt förolämpad, ty jag älskade dig, Filip, men du tog dig andra konkubiner.

Filip Aldrig kommer någon kvinna att förmå tillvälla sig en onaturlig ensamrätt på någon man och allra minst på någon man som är en konung, ty politisk ställning medför ansvar för långt mer än blott en sinnlig hustru.

Olympias Hustruns sinnlighet kan icke tolerera andra kvinnors sinnlighet för samma man. En ärlig kvinna ger sin sinnlighet blott till en man som återgäldar den med ära.

Filip Har jag icke ärat dig och gjort dig till min drottning?

Olympias Även om en konung älskar även andra kvinnor än sin hustru är han icke mer än blott en horbock.

Alexander Mor, vår far har bjudit oss att komma hit för att försona oss med honom. Väck ej någon konungs vrede.

Filip Min son, du är min son i allt och även i politisk klokhet. Men Olympias med all sin utmanande stolthet kan ej mera väcka ens sin konungs vrede, ty den är inriktad helt och hållet blott på Persien. Ett väldigt härnadståg från Greklands karga övärld mot det sekellånga asiatiska förtrycket står för dörren, och den dörren måste öppnas helt. Det ljus den släpper in får icke falla på småaktiga familjegräl i Greklands hem. Olympias, jag ber dig som min främsta hustru att närvara vid familjehögtiden i morgon utan sura miner.

Olympias Du begär det omöjliga.

Alexander Mor, försök behärska dig och var resonlig.

Olympias Filip gifte sig med mig blott för att trampa sönder allt i mig som kunde älska honom. Du var knappt ens född när han gick in och tog sig andra hustrur.

Filip Men nu gäller det din broders bröllop med min dotter.

Olympias Och gäller det då endast denna tomma synbara formalitet? Vill du då icke visa upp dig som ett tecken på att jag förlåtit dig och accepterat att du flyttat över tronföljden från vår son Alexander till din sjunde hustrus späda baby?

Filip Alexander är min ende kompetente son. Han är självskriven som min enda möjliga arvinge. Han har ingen konkurrens att frukta.

Olympias Och det säger du med samma övertygelse som du lät övertyga mig med när du lovade att aldrig älska någon utom mig. Hur kan vi lita på dig, Filip, lögnare och horbock sedan tjugo år?

Filip Ni måste lita på mig. Ni har inget annat val. Jag drager ut i krig mot hela Asien, och före det vill jag ha fred i Grekland och mitt hem. Mitt krig i Asien är den garanti som jag kan ge för att jag menar allvar.

Alexander Sabotera inte pappas stora planer, mamma. Kriget mot det sjuka Persien är viktigt, och det måste lyckas, ty förtrycket därifrån har alltid varit alla grekers ständiga martyrium.

Filip Du talar som din far och tänker lika klart, min käre son. Nå, min gemål, vill du ha äran av att delta i den fredens högsta fest som varje bröllop är i morgon? Det är kanske sista gången du får se mig, ty man vet ej när jag återkommer från barbarernas vidsträckta kontinent.

Olympias Jag deltar med vår son, kung Filip, men blott för vår sons skull och hans säkra tronföljd.

Filip Alexanders tronföljd är så självklar att allenast dårar kan ifrågasätta den.

Olympias Tyvärr så plägar dårar ta sig själva mest på allvar.

Filip Desto viktigare är det då att bortse ifrån dem. – Är vi försonade? (*räcker sin hand åt Olympias.*)

Olympias För tillfället. (*tar emot den.*)

Filip (*tar Alexanders hand med den andra och för ut dem båda.*) Kom, låt oss gå då ut i ljuset, framtiden och världsförsoningsfesten. (*de går ut.*)

Scen 2. Bröllopet.

Pausanias I sju dagar har den muntra bröllopsfesten pågått med banketter, festspel, skådespel och idrottslekar. Glädjen har fritt flödat generöst med vinet och med maten, men bland alla festdeltagare har en min varit sur. Brudgummens syster och den unga brudens mor, den stolta drottningen Olympias, har varit veckofestens enda mörka moln. Nu har hon bett mig möta henne här. Som makedonier har jag blott att lyda.

Olympias Här skall festens höjdpunkt gå av stapeln med en helig procession av gudar varav konung Filip skall utgöra en. Han vågar redan i sin livstid göra sig till gud i konkurrens med de odödliga och inser ej sin egen hybris. Men där är du ju, Pausanias. Säg, vad tycks om detta muntra bröllop?

Pausanias Alla gläds men icke ni, min drottning.

Olympias Har jag skäl då till att glädjas?

Pausanias Det är ju er dotter som blir gift och med er broder.

Olympias Därmed är min ställning helt tillintetgjord.

Pausanias Hur kan den vara det?

Olympias Två hakar hade jag på Filip. Såsom epirotisk konungsdotter gav jag honom Epirus, och såsom Alexanders moder gav jag honom en begåvad arvinge. Hans dotter är nu gift med Epirus, och han behöver alltså inte längre mig. Och dessutom har han fått en ny son med senaste gemålen. Han behöver alltså inte längre Alexander.

Pausanias Menar ni att han på allvar skulle skrota er och Alexander?

Olympias Detta bröllop är ett gyckelspel allenast och hans avslutande värsta förolämpning mot Olympias, hans första och hans enda drottning. Han blott demonstrerar genom detta bröllopsspel att han slutgiltigt har förskjutit mig och därmed även Alexander.

Pausanias Kan han vara så gemen?

Olympias Och samtidigt så gör han sig till gud. Han tror att han som sådan skall erövra hela Asien.

Pausanias Min drottning, jag var tveksam hittills, men nu fruktar jag ej längre för det oundvikliga. Jag vet om saker och intriger som jag själv är instrument för som jag ej får yttra något om, jag tvekade inför mitt tunga värv, men någon gud har sänt er hit för att bepantra mig moraliskt mot all tvekan. Var vid gott mod, drottning. Alexander skall bli konung.

Olympias Även jag vet mycket som ej någon annan vet, ty jag är en politisk kvinna. Se, nu kommer processionen. Filip kommer åtföljd av sin svärson och sin son. Jag får ej synas mer. Soldat, jag tackar dig på förhand. (*försvinner.*)

Pausanias Och vad visste hon som inte jag vet? Kan hon ana något? Nej, det är omöjligt. (*Processionen kommer.*)

Filip (stannar) Lämna mig, soldater. Det är icke tillbörligt att konungen uppträder med soldater och sin livvakt inför sin publik som en tyrann. Nej, ödmjuk skall han vara när han blottar sina ärr och sår för den publik som han allenast vunnit för sin sak igenom oerhörda krig, strapatser och uppoffringar.

Olympias (avses) Den skenhelige skrymtaren!

Filip Helt blottad utan skydd bör han uppträda som en man blott inför sina likar när han inför religionens helighet avslutar denna underbara veckofest av bröllop, kärlek, skönhet och försoning. Inför Asiens tröskel bör han icke skruda sig med prakt men blotta sig i ödmjukhet, ty annars är han icke en sann grekisk konung. Lämna mig, soldater, att inför de tolv olympiska gudomligheterna och deras ljus få synas ensam och i all min nakenhet som blott en vanlig människa.

Pausanias Och varför sätter du dig då upp som en trettonde gudomlighet? (*rusar fram och stöter en dolk i Filips bröst. Genast total uppståndelse. Han flyr. Soldater och livvakter skyndar fram till den fallne Filip.*)

soldat 1 Han är död, ohjälpligt död!

soldat 2 Vem var då mördaren?

soldat 3 Det var Pausanias, som tog sin hämnd.

soldat 4 För vad?

soldat 5 Det vete gudarna.

soldat 6 Det var väl en av Filips många homosexuella trassligheters konsekvens.

Alexander Tag fast den flyende!

Olympias Är han då redan död?

Alexander Ohjälpligt död, min moder.

Olympias Rätt åt honom.

Alexander Håll dig utanför, min moder. Han var konung, och det här är nu en helt politisk sak.

Alexander av Epirus Den flyende har snubblat. Nu är han tillfångatagen. Mördaren är fast. Nu får vi veta varför dådet skedde.

(*Pausanias föres in av fyra vakter.*)

Alexander Pausanias, detta var ett sniket dåd, så sniket, att ej någonting kan mildra en nödvändig dödsdom. Att så skändligt stöta ner en konung just när han skall blotta sig för gudarna i ödmjuk religiositet är ett så fegt och uselt nidingsdåd att endast perserna kan ligga bakom det. Pausanias, du är makedonier, men vad du än säger kan du ej försvara dig. Och om du tiger spelar det ej någon roll för dig, ty vi vet allt ändå. Min faders död skall vedergällas och på hela Persien. Jag har talat. För ut den betalade mördaren till hans rättmätiga långsamma dödsstraff. (*Pausanias föres ut.*)

Alexander av Epirus Vore det ej värt att undersöka närmare motiven bakom ett så märkligt attentat?

Alexander Min far är död, och han var hela Greklands konung. Sorgen är förkrossande. Att mördaren har dödat är för uppenbart. Bevisning kräves ej. Må mördaren bestraffas. Vi har viktigare angelägenheter för oss. Företaget att dra ut mot

Asien får inte störas av att företagets ledare har dödats. Initiativet måste fortsätta och desto mer beslutsamt. Annars skulle Persien skratta ut oss. Det kan vi ej tolerera.

Olympias Hell, kung Alexander, Makedoniens och hela Greklands konung!

Alexander Lägg bort titlarna, o moder, och uppskjut ceremonierna. Här gäller det att vara först i vändningarna av ett nytt historiskt skeende.

(De går ut. Olympias blir ensam kvar.)

Olympias En riktig man har aldrig ögon för en kvinna. Han går bara på med vad som måste göras. Filip hade alltför många kvinnor. Därför blev han även offer för den kvinna som först älskade honom och mest. En kvinna som en gång fått grepp om mannen släpper aldrig greppet förrän hon fått mannen helt, om så det måste vara genom döden. Gråt för Filip, för din make, stolta och dåraktiga Olympias, ty nu får du aldrig någon make mer.

Scen 3.

Aristoteles Du bör ej gå in dit, Alexander.

Alexander Vad har ni gjort med henne?

Aristoteles Det är inte vi. Det är din moder.

Alexander Är hon här? Jag måste träffa henne.

Kallisthenes Alexander, för din egen skull, låt henne vara. Du är konung nu och måste leva upp till dina plikters ansvar. Lämna kvinnorna i fred. De bara stör i politiken.

Alexander Undan. Det är min familj det handlar om.

(ignorerar vakterna, forcerar dörren, och scenen öppnas innnanför.)

Den visar Eurydike hysterisk och blodig med sitt döda barn.)

Eurydike Är ni nöjda nu, ni gamar som slår ner på oskyldiga barn!?!?

Alexander Eurydike, jag är oskyldig till detta.

Eurydike Är du? Hör du ej till din familj? Är du ej mördarinnans ende son? Är du ej konung nu? Är du ej nöjd nu, när du har den absoluta makten efter slaktningen av alla andra, först din far och nu mitt barn?!?! Och varför har ni inte dödat mig?!?!?

Alexander Eurydike, jag försäkrar dig...

Eurydike Vad gör du här, din hänsynslöse slaktare och mördare av spädbarn? Varför är du inte med din mamma, som för din skull mördat hela din familj förutom dig?

Olympias (har omärkligt stulit sig in) Låt henne vara. Hon är galen. Gå och sköt ditt jobb i stället, Alexander. Du kan inte hjälpa henne.

Alexander Mor, jag skäms att kalla dig vid namn och gälla för din son, om det är du som vållat denna skada.

Olympias (kallt) Det är jag. Det var för allas bästa. Du kan vara lugn.

Alexander Hur kan du säga så? Vet du ens vad du gjort? Hur kan du göra mig till konung genom sådana brutala omänskliga medel och därefter kräva tacksamhet av mig och att jag lugnt skall kunna härska?

Olympias Son, vi hade inget val. Du vet ej mycket än om politiken. Den har sina egna lagar som man måste lyda eller duka under för. Om jag ej tagit livet av det lilla barnet skulle det ha blivit en symbol för Attalos och andra upprorsmäns intriger och en anledning för dem att göra uppror med inbördeskrig som följt med tusentals av dina vänner döda. Det har landet icke råd med.

Alexander Då är politiken fruktansvärd, och jag vill ej mer ha med den att göra.

Olympias Ja, den är och blir blott mera frukrtansvärd, men du har inget val. Du måste ha med den att göra. Det är nu din skyldighet, liksom det var din faders, vilket han blev mördad för. Nu är det din tur, om du inte sköter den och bättre än din

fader. Han begick det misstaget att skaffa sig fler arvingar än nödvändigt och trassla in sig i olämpliga affärer.

Alexander Så du var inte delaktig i mordet?

Olympias Nej.

Alexander Och likväl smyckade du liket av Pausanias med en segerkrans helt öppet, som för att belöna honom för hans mord.

Olympias Han hämnades en oförrätt och hade rätt att hämnas. Han var din fars älskare. Din far bedrog honom med Eurydike, som han gifte sig med och fick barn med. Pausanias och jag var båda svikna och bedragna av din far. Pausanias vände sig till översten för livvakten för att få hämnd, men översten såg bara till att hans förnedring blev förvärrad. Därför såg Pausanias ingen annan möjlighet att få upprättelse än att ta ut sin hämnd på den från början skyldige.

Alexander Men detta barnamord! Dess blod skall ropa på mig hela livet!

Eurydike Och med all rätt, så länge du har makten, mördare och son till mördare!

Olympias Tyst, stackars häxa. Du har ingen talan längre.

Eurydike Nej, men jag har en hel evighet av giftiga förbannelser, som jag skall ösa över er och hela er familj långt efter att jag äntligen fått dö!

Olympias Vill du då dö direkt, ditt stackars våp? Jag sköter gärna om det. Det blir rena mordet av barmhärtighet.

Eurydike Din omänskliga hagga, mörderska av livet självt i dess nyfödda oskuld!

Olympias Alexander, tro mig, det var blott för dig jag gjorde det, för att bereda vägen för dig, ty du är min ende son, och jag vet redan säkert att du är gudomlig. Det var inte Filip, den bedragaren, förföraren och horbocken, som inte tvekade att skända unga män, som var din äkta far men Herkules och Zeus och Akhilleus och alla andra gudar.

Alexander Mor, du vet ej vad du säger. Du är helt förryckt och överger allt mänskligt vett för att storhetsvansinnigt och fanatiskt ej sky några medel för att i ursinnigt självsvåld missbruka ditt ansvar för att göra makten till ett monster! Ser du inte att du bara är en maktmissbrukare? Vik hädan, kvinnor! Jag står inte ut med er! Om detta är ditt maktspråk, mor, vill jag ej någonsin ha något mer med dig att göra och ej heller mer med någon kvinna! Ni är galnare än djur!

Aristoteles (har kommit in med Kallisthenes) Min drottning, det är bäst att ni avlägsnar er från denna olämpliga scen. Låt oss få tala vett med Alexander.

Olympias Var hans lärare, som alltid, Aristoteles, och håll honom på vägen av det vett som det nu är hans skyldighet att leda hela världen med. (*går*)

Aristoteles (till några tjänare) För ut den stackars kvinnan, och befria henne från det hemska liket.

Eurydike (gör motstånd när tjänarna vill ta ifrån henne barnet) Aldrig att jag släpper det! Det är min son och Makedoniens arvinge! Det är kung Filips son! (*Hon förs ut med något våld.*)

Aristoteles Alexander, med min brorson här har jag bedrivit noggrann undersökning om Pausanias mord. Det mest olyckliga var att soldaterna omedelbart tog livet även av Pausanias. Därför kan vi aldrig nu få veta hela sanningen.

Alexander Och är det sant att han var älskad av min far? Kan drottningens skandalhistoria vara sann?

Aristoteles I någon mån, men det är inte hela sanningen. Det delfiska oraklet, som din far besökte, kan ge bättre svar på gåtan.

Alexander Att han inkräktade på oraklets helgd, så att hon gav honom ett hatiskt svar som kunde tolkas till en profetia om hans död?

Aristoteles Ej någon någonsin har kunnat profanera Delfis allra heligaste som din fader gjorde. Ja, det kan ha väckt oraklets vrede och beslut om Filips död. Pausanias personliga motiv var ej tillräckligt.

Alexander Och min mor var oskyldig?

Aristoteles Fullkomligt. Ingen älskade din fader mer än hon.
Alexander Men jag kan ej förlåta henne mordet på min spåde halvbror.
Kallisthenes Ändå hade hon tyvärr fullkomligt rätt. Det var politiskt nödvändigt för undvikandet av inbördeskrig.
Alexander Så politiken kräver mord och orättvisa av nödvändighet?
Kallisthenes Om man ej själv vill dö för den, som konung Filip.
Alexander Far, du har då gett mig det mest ohyggliga arv.
Aristoteles Men du har fått det. Det är ditt. Du äger att förvalta det, använda det till godo och helt enkelt göra allt det bästa möjliga av saken, eller som din far gå åt på kuppen.
Alexander Om jag skall gå åt, så må det bli långt mera lysande än denna neslighet av mord inom familjen.
Kallisthenes Du har vänner som skall stötta dig och alltid bistå dig, så länge du blott sköter om dem.
Alexander Kom då ut med mig, Kallisthenes, och låt oss samla dem inför den uppgift som min far har lämnat mig i arv. Och fader Aristoteles, jag ber dig fortsätta bedriva undersökningar om attentatet.
Aristoteles Oförtröttligt, tills mysteriet är löst.
Alexander Bra. Jag är redo. (*har hämtat sig, går ut med Kallisthenes, och Aristoteles följer faderligt med dem.*)

Scen 4. Inför folkförsamlingen vid teatern.

Alexander av Epirus Jag ber er, ädlingar av Makedonien, att reservationslöst hylla konung Alexander som er härskare. Kung Filip hade aldrig någon annan arvinge i sinnet, och han är den ende duglige. Han äger allt mitt stöd och hela Epiros', och bakom honom står Olympias, som inte ens kung Filip kunde återhålla. Jag ber er för allas och ert eget bästa att omfatta Alexander som er konung, ty han är den ende som är kompetent att rädda Grekland från inbördeskrig.
Antipatros Som konung Filips främsta general vid sidan av Parmenion understödjer jag totalt min svärsons underkastelse för Alexander, Filips ende äkte son, och jag uppmanar alla Makedoniens ädlingar, soldater och baroner att med mig och Epiros och folket hylla unge Alexander.
många röster Leve Alexander! Leve konung Alexander!
 (*Många synes dock även vara tveksamma.*)
Alexander (framträder) Jag tackar er, soldater, vänner, undersåtar, ädlingar och bröder. Vi står inför svåra tider, och vi måste därför kräva absolut kontroll och ordning. Jag beklagar, kusin Alexander, att vi måste låta döda dina båda bröder, men de var tyvärr delaktiga i mordet på min fader.
Alexander av Epirus Jag beklagar deras skuld men vidhåller min oskuld.
Alexander Själv gick du ju med i processionen vid min sida när min fader mördades. Det kunde du ej någonsin ha gjort om du haft någon kunskap om komplotten. Ingen kan misstänka dig för något, och din ärliga lojalitet förklarar och förskönar blott din renhet. – Är min faders sista frillas son omhändertagen?
Antipatros Spädbarnet har följt sin fader.
Alexander Och vad säger Attalos i Asien till vårt initiativ?
Antipatros Han säger ingenting om mordet på sin dotterson, men han har låtit skicka ett bevis på sin lojalitet.
Alexander Vad är beviset?
Antipatros Han har fått ett brev ifrån Athen som föreslår ett uppror startat samtidigt i Asien och i Attika mot Makedonien. Detta brev ger han till er som tecken på sin trohet.

Alexander Vi har inte frågat honom hur lojal han är, men han försöker ändå övertyga oss om sin lojalitet. Det luktar kniven bakom ryggen. Den som utan att ha anklagats försöker övertyga om sin oskuld måste verka ganska skyldig. Han är farlig. Han bör vid det närmaste oskadliggöras.

Antipatros Även det är farligt. Han är gift med dottern till Parmenion.

Alexander Om Attalos är borta och om du står vid min sida, Antipatros, måste general Parmenion vara tyst. Jag ger dig, Hekataios, uppdraget att arrestera Attalos och att oskadliggöra honom om han bjuder motstånd.

Hekataios Det skall ske, min konung.

Alexander Lever ännu usurpatorn Amyntas?

Perdikkas Amyntas är död, min konung.

Alexander Gott, Perdikkas. Han var ensam konkurrent med mig om tronen, han var kunglig, han var arvinge till den förrän jag föddes, han var äldre och mer erfaren än jag, och min far konung Filip faktiskt usurperade hans tron. Men han förblev vid liv och hade många mäktiga beskyddare. Frid vare över honom, och må han få en rättmätig konungslig begravning. Därmed har vi ingen mer att frukta här i världen.

Ptolemaios Återstår Parmenion.

Alexander Parmenion var aktad av min far som ingen annan. Han är gammal och en ärevärdig veteran. Han är nog klok att inte protestera mot sin nye konungs etablerade regering.

Antipatros Vi kan ej vara säkra på Parmenion.

Alexander Så länge han ej bjuder motstånd har vi ingen rätt att klandra honom. Han skall även i fortsättningen behandlas som min fader ansåg honom vara Greklands enda överlägsna general.

Perdikkas Han lär nog ställa upp för dig som han ock ställde upp för Filip.

Alexander Det tror jag också, för han är nog ej dummare än att han inser vad som är det bästa för de flesta och för honom själv. Nog av! Till kröningen!

(Församlingen bryter upp.)

Scen 5. Parmenions läger i Asien.

Parmenion (läser en pergamentrulle) Så den ärrade enögde veteranen, som erövrade en värld med eget blod, på egna ben, med egna händer och igenom tjugoårig arbetsmöda har fått världens tack för allt sitt ordnande av världen i och med en uslings dolk rakt genom hjärtat. Filip slet ont hela livet outtröttligt, och nu övertas hans livsverk av en tjugoårig yngling som får allting gratis.

Hekataios Spolingen har tänder.

Parmenion Ja, jag vet. Min egen dotters man har mördats, och han var dock en förträfflig general. Amyntas och två andra furstar och ett spädbarn har fått sätta livet till, och de var alla troligtvis oskyldiga som lamm. Men Filip var en hård monark, och Alexander är hans son. Men Alexander är för ung för att helt kunna övertyga mig. Det sägs att han är feminin, att han var morgon rakar sig, att han ej klipper håret, och att han är svag för oljor och parfymer.

Hekataios Ja, han älskar renlighet, men han är inte feminin.

Parmenion Trots all sin fräckhet, sin nervösa maktsvartsjuka och sin bortskämdhet, som yttrar sig i grymhet och i oklok impulsivitet, så väcker han min undran. Han förbryllar mig. Vad menar han egentligen? Försöker han, en makedonier, inbilla Hellas att han är hellen?

Hekataios Han har åtminstone initiativkraft och visioner, och han läser Homeros.

Parmenion Jag tänker noga följa med hans utveckling. Jag tänker inte göra något utan hans direkta order. Du kan hälsa honom det. Han är för mig en liten strunt, som lider av ett maktkomplex som har att göra med hans småväxthet, som om han just

för att han är så liten ville visa världen att hans litenhet är större än all världen; men jag tänker inte reta honom. Det får andra göra, så att han får slå ihjäl de andra, tills han går för långt, som Filip, och inbillar sig att han är gud. En liten man med makt är alltid farlig. Som försiktig general går jag ur vägen hellre för en sådan än att jag riskerar gå i vägen för hans vilda fåvitskhet.

Hekataios Ni har ej någonting att frukta, säger Antipatros, om ni bara lyder order.

Parmenion Jag ska lyda order av min konungs son som jag löd order av hans fader.

Hekataios Det är allt vad Alexander ber om. (*bugar sig och går.*)

Parmenion Alltför väl är jag bekant med denna vilda ungdom som vill ha allt nu och som i överdådig tanklöshet blott mäktar gå till överdrift. Min konung Filip hade då och då problem med den nervöse Alexanders brinnande otålighet. Jag känner mig som om jag övertog och ärvde just min kungs problematik med denna allvarligt begåvade och impulsiva son. Det blir en svår strapats för en så gammal general som jag, i synnerhet emedan Alexander är så oförskämt utmanande och schön och ung.

Scen 6. Athen.

Demosthenes Vi har med höjda ögonbryn följt med manövrerna från Makedonien. Jag sammanträffade själv med den unge Alexander när han var ett litet barn, och han var redan då en slyngel. Konung Filip, som gav oss så mycket huvudvärk, sömnlösa nätter och besvär, förkunnade till slut att han var gud, varpå han genast mördades. Och hur har dessa makedoniska monarker uppfört sig i allmänhet? Ej någon enda av dem har nått tronen utan att först hugga nackarna av alla konkurrenter och medlemmar av sin egen släkt. Så gjorde även Alexander. Nu är slyngeln här med all sin ungdoms oförskämdhet för att kräva fräckt vår underkastelse. Athenare, jag säger icke mer.

Aristoteles Demosthenes har talat, och han har som alltid talat väl. Emellertid så kan han knappast räknas som auktoritet i ämnet Makedonien och Alexander. Han har bara sett den unge konungen en gång som barn, och dina fördomar, Demosthenes, hur väl du än uttrycker dem, är ändå bara fördomar. Jag engagerades av konung Filip som den unge Alexanders informator och fick därigenom förmånen att både lära känna Makedonien, dess folk och Alexander. I jämförelse är vi här nere i Athen och även Thebe och Korinth förlegade, förslappade, förbrukade och överkörda av oss själva och vårt eviga inbördeskrig. Vi greker kan ej leva utan att jämt bråka med varandra. Konung Filip byggde upp en enhetsstat och en armé som kontrollerar hela Hellas och dess hav och kuster. Han har skapat ordning i vårt grekiska dilemma och satt punkt för det politiska oupphörliga grälet. Sonen Alexander vet jag att är kompetent, begåvad, grekiskt bildad och ett löfte som soldat för framtiden beaktande den persiska situationens uråldriga hot. Han är den enda enhetsfaktorn Grekland har idag. Jag ber er att åtminstone ge honom chansen och att höra vad han har att säga.

Demosthenes Och om han är bara en tyrann som alla andra?

Aristoteles Är då Spartas dominans att föredra? Är Thebe bättre? Eller föredrar du perserna?

athenare 1 Låt Alexander tala.

athenare 2 Låt oss höra vad han har att säga.

athenare 3 Vi kan alltid lyssna först och handla sedan när vi provat saken.

athenare 4 Ja! Vi kan ej döma förrän vi har undersökt den skyldige.

Alexander (träder fram) Vad är jag skyldig till då, menar ni? Vad har jag gjort för att ofreda er? Har ej i stället min far Filip tvingat er att lägga ner allt gräl och alla stridigheter för att rycka upp er och förena er med oss mot Persien? Vem har väl ansatt och förtryckt er någonsin förutom Persien? Endast där finns något tyranni att

resolut ta avstånd från. Min föresats är att uppfylla min fars sista stora plan att krossa Persien en gång för alla.

athenare 1 Ja, res du till Persien, Alexander, och låt Grekland vara!

athenare 2 Lämna du Athen i fred och tukta Persien i stället.

athenare 3 Det är mera troligt att du lyckas underkuva hela Asien än att du kan komma någonsin till rätta med en enda grekisk stat.

Demosthenes De gamle och erfarne talar mot den vilda omogna ungdomen. Du gör klokt i, Alexander, att ta gamla ärevärdiga Athen på orden.

Alexander Ni gör bara löje av mig för att jag är ung, ni skröpliga och orkeslösa gubbar, men ni glömmer att all kraft i världen finns blott just hos ungdomen. Jag ämnar göra bruk av den, och ungdomen, ni stackars gubbar, har ej tid att taga hänsyn till de gråa hårens käringgnabb och långsamma senilitet. (*lämnar dem.*)

athenare 4 Vänta, Alexander! Vi har bara börjat diskutera än!

Aristoteles Han väntar inte. Han har bråttom och går rakt på sak. Med filosofiska cirkulationer kan ni aldrig fånga Alexanders blekaste intresse. Med sofismer kan ni bara tråka ut hans tålmod.

Demosthenes Jag ber er, bröder av Athen, att vi må avvakta och icke reta denne unge impulsive konung. Som vår broder Aristoteles har sagt, så skapade kung Filip verkligen en användbar armé, och den vill vi ej ha i Attika. Må vi med vakna ögon bida vad som komma skall och icke handla kortsiktigt som Sparta, som har förolämpat Alexander med att vägra hjälpa honom.

athenare 1 Och vad sade makedoniern till det?

Aristoteles Han lämnade det trotsiga och stolta Sparta helt i fred, väl kunnig om att ingen av dess grannar önskar Sparta över sig igen.

athenare 2 Det verkar nästan klokt.

athenare 3 Är icke det politiskt vett, Demosthenes?

Demosthenes Jag medger att det kunde vara det. Men låt oss se.

Scen 7. Thebe.

theban 1 Goda nyheter! Alexander är död! Han har stupat i Bulgarien! En mindre av de utländska tyrannerna!

theban 2 Jag hörde tvärtom att Alexander hade stupat i Illyrien.

theban 1 Vad spelar det för roll? För mig fick han gärna dö i Etiopien bara han är död!

theban 3 Vad väntar vi på? Om bara vi gör uppror följer säkert hela Grekland med!

theban 4 Demosthenes är här. Låt honom tala. Han har nyheter från Persien.

(*Demosthenes stiger fram.*)

Demosthenes Thebaner! Morgonrodnaden nalkas! Ännu kan vi greker smaka frihet! Knappt ett år har gått sedan Alexander var här och skrämde alla barnen, och var är han nu? Han drog iväg med sina vildaste ungdomar på en fylleresä för att slå ihjäl bulgarer, skyter och illyrier och ta fast så många slavar och mätresser som möjligt blott för sina nöjen! Och strax fastnade den vilda ungdomen med allt sitt självsvåld i de illyriska träskan och de skytiska skogarna, och där hänger de väl än i grenarna om de ej sitter fast i kärren väl förankrade i gytjans kvicksandskista! Hans asiatiska armé är kvar i Asien och gör ingenting. Vi kan på goda grunder förmoda, att det makedoniska övermodet icke mer skall besvära oss.

theban 4 Berätta om perserna!

Demosthenes Perserna förbereder som bäst en förkrossande attack mot de makedoniska styrkorna i Asien, som kommer att sopa bort den militarismen från Asien för evigt. Och kung Dareios III har visat Athen sin storsinhet med att låta

översända den smickrande förmögenheten av 300 talenter som tecken på sin sympati med grekerna för deras lidanden under det vilda Makedoniens ok.

theban 1 Så vad väntar vi på? Om vi bara höjer upprorsfanan följer hela Grekland med!

theban 3 Om inte vi börjar Sparta!

theban 4 Athen och Sparta står bakom oss! Men vi har initiativet! Död åt makedonierna!

många Bort med makedonierna!

Demosthenes Och bakom er, Athen och Sparta står hela Persien. Makedonien är redan en död nation och väntar bara på sin kremation.

theban 5 (störtar in) Nyheter från norr! Alexander med sin armé har passerat Trikkala och är på ilmarsch mot Thebe!

theban 1 Vad pratar du för nonsens?

theban 2 Det är ju omöjligt.

theban 3 Alexander är ju död!

Demosthenes Fatta inte tilltro till falska rykten!

theban 4 Vi vet att Alexander är död! Hur kan han då vara i Thessalien?

theban 5 Fråga inte mig, men makedonierna har segrat både över skyterna i norr och i Illyrien.

theban 1 Absurt!

theban 3 Omöjligt!

theban 2 (i panik) Makedonierna kommer! Makedonierna kommer!

Demosthenes Stopp! Vänta! De är ju inte här ännu! Det kan ännu vara ett falskt rykte!

theban 5 Rädde sig den som kan! Makedonierna kommer!

theban 2 Om Alexander verkligen lever och kommer hit förlåter han oss aldrig.

theban 4 Demosthenes, det är bäst att du ger dig iväg tillbaka till Athen. Kom tillbaka när Alexander verkligen är död.

Demosthenes Ja, det är väl lika bra. Hans blotta rykte verkar ju redan vara mera effektivt än pojken själv.

(drar sig tillbaka. Allmänt kaos och förskräckelse.)

Scen 8.

Alexander Vad säger Thebe?

Perdikkas Stadens ledare går upp i tornen för att ropa efter hjälp mot grekernas förtryckare.

Ptolemaios Men halva Thebe deltar ej i upproret. Det är den olyckliga ortens diktatorer som har lurat folket till ett vettlöst uppror stött av persiska subsidier.

Alexander Thebe var den enda staten som gick med det persiska förtrycket mot Athen och Sparta.

Perdikkas Filip hade alltid vedervärdiga problem med Thebe. Nu tror Thebe att de kan ta hämnd för gammal ost.

Alexander Om de är galna nog att inte vilja underhandla ens och ropa efter hjälp i stället kan ej hela Grekland hjälpa dem.

Ptolemaios Än kan de skicka diplomater.

Perdikkas Men de skickar inte diplomater. Allt de skickar är kurirer till Athen och Sparta med begäran om förstärkningar.

Alexander Vi har ej något val. Vi måste tukta Thebe.

Ptolemaios Skona dock thebanerna. De är ej skyldiga till sina generalers dårskap.

Alexander Men de deltar ändå i sina betrodna generalers vanvettiga uppror. Vi har inget val. Vi måste krossa Thebe. Om vi inte krossar denna mygga kan vi aldrig krossa Asiens elefanter.

Ptolemaios Strid på liv och död med andra ord?

Alexander Och utan tvekan.

Ptolemaios Det blir hårt. Thebanerna har rustat sig och tränat sedan länge.

Perdikkas Är du rädd, min gode Ptolemaios?

Ptolemaios Nej, men realistisk.

Alexander Spill ej mera ord, och gräla utanför mitt tält om ni ska gräla. Sätt i gång och slåss med fienden i stället.

Ptolemaios & Perdikkas Ja, kung Alexander. (*de går.*)

Alexander Det blir hårt att krossa Thebe ända in i grunden, men långt värre vore det att nödgas bränna ner Athen exempelvis. Blott om den skyldige blir straffad kan de oskyldiga överleva. Annars sprider skulden bara brottet.

(*Härskrin och stridsövåsen. Makedoniska triumfskrin och eldsken.*)

Ptolemaios (stridshärjad) Nå, Perdikkas, är du nöjd nu? Hela Thebe är förintat och kan aldrig mera resa sig.

Perdikkas Det är Thebes eget fel. Vi kan inte beskyllas för Thebes otroliga dårskap.

Ptolemaios Grekerna kommer aldrig att förlåta oss för detta.

Perdikkas Var inte för säker. Alexander skonade Pindaros hus. För grekerna väger Pindaros tyngre än alla stater i världen. Greklands frihet är dess skalders. Alexander har tuktat Thebes dårskap och översitteri men bevarat dess litterära stolthet och frihet.

Ptolemaios Hela Grekland ligger nu för Alexanders fötter. Men nu börjar allvaret och expansionen. Kom, låt oss gå in till Alexanders rådslag.

(*Scenen öppnas för det inre av Alexanders tält. Talrika militärer är församlade.*)

Alexander Vad säger Rom?

en italienare Rom är lika bekymrat som österns konung Alexander över sjööveriet i Adriatiska havet. Rom räcker tacksamt handen över till Greklands obestridde härskare i samarbete för motarbetandet av piratväldet.

Alexander Tar Taranto emot vår flotta?

en annan italienare Taranto gläder sig över konung Alexanders löften om subsidier och hjälp mot bråkiga grannar. Tillsammans med den grekiska kolonin Rom är Taranto lyckligt över att få räkna sig till konung Alexanders bundsförvanter.

den förste Rom är ingen grekisk koloni. Rom är en självständig republik.

Alexander Vare det hur det vill sig med den saken. Rom är Rom och Taranto är Taranto. Låt det förbli därvid. Nå, Parmenion?

Parmenion Allt detta är gott och väl, och må Italien förkovra sig genom Makedoniens subsidier, men är det klokt att så splittra sig inför härtåget mot Asien? Skall vi redan glömma Asien och hotet från Persien?

Alexander (reser sig) Vi har tuktat Persiens enda bundsförvant i Grekland. Må det bli ett tecken och en läxa för allt Grekland. Nu har vi två seklers oförrätter ifrån Persien att vedergälla. Persiska talenter satte vapen i de korkade thebanernas vanföra klåparhänder emot oss. Det är på tiden att vi äntligen ordentligt tar i tu med Persien. För detta enda företag beredde sig och rustade min fader konung Filip hela livet, och han skulle just bege sig när han mördades av persiska intriger. Persiska intriger får ej längre störa oss och hindra oss! Jag vet att många av er motvilligt ser fram emot asiatiska strapatser, men jag vet, Parmenion, att du och även alla andra höga äldre generaler önskat detta härnadståg med rätta sedan länge. Det om något är en plikt som jag direkt har ärvt av konungen min fader, och jag kan ej någonsin få frid för hans bortgångna skugga förrän jag gjort allt vad han ej tilläts genomföra och fullborda. Tag min hand, Parmenion, och led mig strax mot Asien över Hellespontens vågor! En gång drog kung Xerxes nesligt hitåt över den kanalen, men nu är det vår tur att slå broar som består till Asien!

Ptolemaios En fråga.

Alexander Nå, min gode Ptolemaios?

Ptolemaios Du har skickat skepp med trupper till Italien. Du har skickat nya styrkor till Illyrien och upp till Donau. Allt vad du har vunnit hittills har du skingrat och skänkt bort. Vad tänker du ta med dig själv till Asien?

Alexander (går mellan *Ptolemaios* och *Perdikkas* och tar dem om deras axlar) Allt det bästa och det enda som jag äger: allt mitt hopp, och mina bästa vänner.

(till *Parmenion*) Vi är klara, general *Parmenion*, att följa dina silverhår och kloka råd till Asien. Du är, som under konung Filip, Makedoniens främste general.

Parmenion (bugar sig) Jag gläds, kung Alexander, med din ungdom och din viljestyrka.

(Allmänt hjärtligt instämmande, leverop, flockning runt Alexander och de närmsta generalerna, upplösning av mötet, etc.)

Akt II scen 1.

Hefaistion Vi befinner oss i gryningen av ett oändligt äventyr. Jag vet ej om jag skall ge efter för den vildaste berusning eller bara vara rädd. Samtidigt verkar allt så väl organiserat. Vi har kommit över Dardanellerna och utan motstånd utan någon enda mans förlust. Min konung Alexander har avslöjat för mig att han vet att perserna är engagerade av uppror i Egypten, men ändå är det märkvärdigt att ej någon enda asiat ens reagerar för att vi nu invaderar Asien. Mest rädd är jag dock för den nya börda som kung Alexander lägger på mig med att göra mig till en Patroklos. Själv gör han sig till en ny Akhilleus och frossar i den rollen, men hans vän Hefaistion, det är jag, är icke gjord för roller. Han har utsett mig till sin betrodde bästa vän, men det kan vara farligt och ansträngande i längden att utgöra bästa vännen för en så vulkaniskt impulsiv person som Alexander.

Alexander (kommer in, naken så när som på det nödvändigaste) Allt klart, och tecknen är fullkomligt strålande.

Hefaistion Du verkar hjärtligt strålande som självaste Apollon själv, o Alexander.

Alexander Det är meningen. Vår invasion av Asien har redan lyckats. På de breda Dardanellerna, om någonsin, så kunde perserna ha stört vår framfart, men nu är vi ohjälpligt i Asien, och ej en enda perser har ens visat sig för att ifrågasätta Hellas invasion av deras Asien.

Hefaistion Har du dansat nu kring Trojas gravar?

Alexander Dansat, offrat och avskaffat missbruk och vidskepelse.

Hefaistion Vad då för missbruk?

Alexander Här har offrats i decennier, ja, i sekler årligen helt unga jungfrur för att tillfredsställa uråldrig vidskepelse. Vår religion med alla sina vackra myter är för ädel för att tolerera mänskooffer. Ej ens *Ifigenia* vid *Aulis* kunde offras. Gudarna förbjöd det. Religionen står för kärlek, skönhet och för ädla ideal allenast och får aldrig bli barbarisk.

Hefaistion Är du då svag för kvinnor plötsligt eftersom du räddar deras liv?

Alexander Hefaistion, var inte svartsjuk. Du kan lita på mig. Även om jag gifter mig en dag, så kan ej könslig kärlek någonsin nå upp till vänskapens nivå. Den rena vänskapen bland män som ädla rena vänner är den högsta relationen och den enda sanna kärleken. Kopulation är bara dödlig och brutal animalism. Jag vet, att många av oss läser Homeros och nickar menande åt relationen mellan Patroklos och Akhilleus som åt en låg homosexuell förbindelse, men du har inget sådant att befara ifrån mig. Jag tänker aldrig utnyttja min ställning till att lågt dra fördel av en annan sexuellt.

Hefaistion Jag tackar dig för detta kungliga förtroende. Men många menar redan att vi är förenade i mer än bara vänskap.

Alexander Bry dig inte om det. Ingenting är mer än vänskap. Alla relationer vilar slutgiltigt allenast på ren vänskap, och att sexualisera den är första steget ner ifrån den.

Hefaistion Då blir du aldrig gift.

Alexander Det vet man inte. Kanske inte. Hittills har jag aldrig velat det, och många har ändå försökt att gifta bort mig. Dummaste försöket var Parmenions, som trodde att han kunde binda mig till sin familj. Den nästan lika gamle Antipater gjorde något nästan lika dumt.

Hefaistion Och var det därför som du satte honom kvar i Makedonien?

Alexander En tung general av deras klass kan man ha med på ett asiatiskt fälttåg, men två hade blivit alldeles för mycket. Dessutom behövs den mera sturske Antipater som en buffert mot allt intrigerande i Grekland medan jag behöver en Parmenions goda råd. Men natten är förbi, och gryningen är här. Kom, låt oss gå, Hefaistion, att snarast möjligt möta perserna!

(De bryter upp.)

Scen 2. Det persiska hovet.

Dareios Det här nya hotet förskräcker mig. Vad vet du om den nya makedoniska bråkmakaren, Bagoas?

Bagoas Enligt Demosthenes av Athen är han bara en okynnig odåga som ser en sport i att leva så vilt som möjligt och som snart kommer att förbruka sig eller dö våldsamt.

Dareios Men så länge han lever utgör han ett hot!

Bagoas Upprorsmakarna i Egypten utgör ett värre hot.

Dareios Vad tusan har vi då i Egypten att göra? Varför gick den galne Kambyses och hämtade detta fjärran omöjliga land åt oss? Bara för att han var galen! Kyros eller Dareios den förste hade aldrig gjort det! Inte ens Xerxes!

drottningen Betänk, min make, att Egypten är rikt på guld och skatter och producerar mycket säd.

Dareios Men all deras säd försvinner på halva vägen till grekerna! Och alla deras skatter finns inlåsta i deras gravar och pyramider! Inte ens Kambyses kunde bryta sig in i en pyramid, och den enda han ändå kom in i var tom! Egyptierna är slugare än vi, de har alltid kunnat läsa och skriva som grekerna, och de har alltid bara berett oss bekymmer och sabotage. Och det är bara för att egyptierna gjorde uppror som den här nye makedoniske vilden vågade angripa oss i Asien! Han är redan kommen över Hellesponten! Om vi inte besestrar honom vid Granicus slipper vi honom aldrig!

Bagoas Kom ihåg Demosthenes ord, att Alexander redan bränner sitt ljus i bägge ändor.

Dareios Demosthenes är grek och säkert i maskopi med Makedonien. Dessutom är han athenare, och Athen har alltid varit vår svåraste fiende.

Bagoas Demosthenes är betald av oss.

Dareios Ha! Tror du det hjälper? Desto bättre kan Athen understödja alla egyptiska och makedoniska komplotter! *(En budbärare kommer in.)*

Vad du ser sur ut! Vad är det?

budbäraren (kastar sig på golvet med huvudet mot golvet) Höghärligaste storkonung! Era styrkor vid Granicus har fullständigt drivits på flykt från Granicus!

Dareios Berätta mera. Hur gick det till?

budbäraren (vågar se upp) Makedonierna tog sig över floden vid gryningen innan de våra hunnit formera sig. Sedan dröjde makedonierna med att anfalla ända tills de var oss helt överlägsna. Och sedan gick det som det gick. Alla dog eller flydde.

Dareios Hur stor var makedoniernas armé?

budbäraren Minst 50,000 man.

Dareios Du överdriver. Så många kan de omöjligt vara.

budbäraren De var i varje fall hälften fler än oss.

Dareios Då är de faktiskt överlägsna oss, fastän vi har tjugo tusen lejda greker. Då är det en fruktansvärd främlingshär som bitit sig fast i vår nacke. Hur många döda?

budbäraren De flesta.

Dareios Hur många?

budbäraren Bara två tusen fångar togs.

Dareios Hur många döda?

budbäraren Av våra tjugo tusen hyrda greker massakrerades femton tusen efter striden för att statuera exempel för alla greker som vågar ställa upp för oss.

Dareios Det är ju förfärligt. Jag ser en avgrund öppna sig mellan mina fötter. Och mina egna guvernörer i provinserna vänder mig ryggen och avfaller. Och bara för att du, Bagoas, skickade hela vår huvudstyrka mot Egypten!

Drottningen Vad betyder prövningar, o Dareios, mot strålglansen av din gudomliga familj?

Dareios Min familjs gudomlighet tycks inte räcka till mot en naken dansande slätrakad slyngel från Makedonien, vars högsta ideal är en sinnlig skalds mytologiska fantasier. Är det sant att han dansade naken vid de trojanska altarena?

Bagoas Fullständigt naken. Och som gestalterna i hans idealskalds fantasier har han även en homosexuell förbindelse medan han skyr damer.

Dareios En pervers effeminerad bög, med andra ord! Vad säger Athens Demosthenes om det?

Bagoas Sådant är normalt i Athen.

Dareios Och en sådan kan en gudomlig kung förlora mot! Det är inte rättvist!

Bagoas Glöm ej Demosthenes profetia om Alexanders brådstörtade undergång.

Dareios Demosthenes! Demosthenes! Athen! Lämna mig någon gång äntligen i fred för det förhatliga västerlandet! Ni håller ju Persiens mardröm ständigt levande för mig i mina egna salar! (*går rasande ut.*)

Drottningen Vår konung är svårt prövad.

Bagoas Kan inte du som hans syster lugna honom?

Drottningen Jag är inte hans syster. Jag är gift med honom.

Bagoas Men du är även hans syster, liksom hans mor var hans faders syster.

Drottningen Vad en drottning inte kan kan inte heller en syster. Vår storkonung är nervös. Han har börjat darra. Det bara är så. Lös du, Bagoas, som förgiftade alla hans andra släktingar och konkurrenter, problemet. (*går*)

Bagoas Dareios är en usurpator. Jag fick min ställning som storvisir blott genom mitt utrotande av hans släktingar. Men detta nya hot kommer icke inifrån men utifrån. Jag hoppas vid alla våra förfäder att Demosthenes får rätt. Annars förlorar vi inte bara Egypten och alla våra betalda greker.

Scen 3. Efesos.

(Fem medborgare diskuterar på torget.)

- 1 Vad menar denne nye unge kung egentligen?
- 2 Så kan du inte fråga. Vem kan gissa vad en gud egentligen planerar?
- 3 Är han då en gud?
- 2 Vad annars? Ingen konung eller demokrat, erövrare och segrande diktator eller hjälte har förut erbjudit Asiens hellenska städer sådan frihet.
- 4 Även Filip gav oss frihet, och vi gjorde även honom till en gud.
- 5 Och vad som helst är ju långt bättre än det persiska förtrycket.

- 3 Säg inte det. Glöm ej spartanerna. De plundrade oss värre och förslavade oss digrare än någonsin de persiska tyrannerna.
- 2 Men Alexander ger oss mer än bara frihet. Han befriar oss ju till och med från mödan att betala Makedonien tribut.
- 4 Men han taxerar oss i stället.
- 3 Ja, vad trodde du? Allt ont i livet kan man aldrig helt bli av med.
- 1 Om han inte krävde skatt så skulle ingen grek ta honom mer på allvar som en konung.
- 4 Det är bäst att vi gör honom till en gud. En sådan upplyst konung ser vi aldrig mera. Honom får vi aldrig förolämpa. All den frihet som han ger oss är värd att slå vakt om och behålla.
- 2 Även Filip gav oss demokratiska regeringar som perserna lät massakrera. Alexander kanske kan ge kontinuitet åt vår demokrati om alla Asiens greker bara hjälper honom fortsätta att segra.
- 5 Det är högst nödvändigt. Vi vill inte ha mer slaveri och inskränkningar av vår heliga hellenska frihet.
- 4 Nej, just det!
- 3 Gör Alexander till en gud!
- 1 Så att vi får behålla honom!

Scen 4. Miletos.

- Ptolemaios* Ännu en stor seger för vår hjälte Alexander.
- Parmenion* Vunnen genom klok beräkning och beslutsam precision.
- Perdikkas* Hans grekiska logik, som Aristoteles uppfyllde honom med, slår ut den persiska analfabetismen direkt och även på ett slagfält.
- Lysimakos* Men vad skall han göra nu? Det är den stora frågan.
- Seleukos* Draga vidare. Vad annars?
- Eumenes* Hans finanser är hårt ansträngda. Han kan ej underhålla både flottan och armén.
- Perdikkas* Här kommer Alexander. (*Denne inträder käckt.*)
- Ptolemaios* Leve Alexander, Asiens betvingare och grekernas befriare!
- Alexander* Smickra lagom, Ptolemaios. Vi har inte ens sett Asiens ytterkant ännu.
- Parmenion* Jag ber att uppriktigt få gratulera till den stora segern. Den var taktiskt ett mirakel av metodisk genomföring.
- Alexander* Bara logiskt tänkande och konsekvens, Parmenion. Vi kunde inte möta persiska armadan med vår egen lilla flotta. Alltså fick vi möta den till lands i stället. Inget fartyg klarar sig om ej dess manskap blir försörjda ifrån land. Så det var bara att metodiskt spärra alla hamnar och så svälta perserna till kapitulation.
- Parmenion* Men perserna har ej förlorat något enda fartyg.
- Perdikkas* Vad ska vi nu göra närmast, Alexander?
- Alexander* Vandra österut och norrut för att småningom få Persiens kungsväg i vår hand. Den som behärskar vägarna i Asien behärskar Asien, och Asiens vägar utgår alla från den persiska kungsvägen.
- Parmenion* Vi ska alltså lämna kusten?
- Alexander* Ja.
- Parmenion* Och flottan?
- Alexander* Den behöver vi ej längre.
- Parmenion* Perserflottan är intakt fortfarande.
- Alexander* Jag vet.
- Parmenion* Skall du ej använda vår flotta mot den alls?

Alexander Vi besegrade den persiska eskadern helt från land. Vårt krig fortsätter uteslutande till lands. Låt flottans fartyg segla hem och vart de vill.

Parmenion Du upplöser din flotta?

Alexander Ja, Parmenion.

Parmenion Och lämnar alla dina hamnar utan skydd mot persiska galärers strandhugg och sjöröveri?

Alexander Varenda grekisk hamn förblir förseglad mot vart persiskt skepp. Tids nog skall vi avhända perserna varenda hamn i Medelhavet. Tålmod behövs, Parmenion. I början skall förvisso perserna ofreda kanske alla våra hamnar, men med tiden skall vart enda persiskt fartyg vara hemlöst tills det övergår till oss.

Parmenion Det är riskabelt.

Alexander Den som aldrig vill riskera något kan ej heller vinna något.

Parmenion Men ett sådant oerhört risktagande kan inbegripa flera år.

Alexander Jag ger dem två år. Det blir hett i början, men mot slutet har de ingen chans, om bara jag får leva.

Eumenes Alexanders kalkylerade risktaganden är matematiskt säkra, general Parmenion. (till *Alexander*) Jag undrade just hur du skulle lösa våra ekonomiska problem.

Alexander Allt löser sig om man blott resolut anstränger sig och arbetar, ty ingenting som mänskan vill är någonsin omöjligt.

Eumenes I konstruktiv bemärkelse, förhoppningsvis.

Ptolemaios Självklart, Eumenes! För helleniskt tänkande så existerar ej problemet och begreppet negativt. Det negativa kommer av förtryck och övervåld och maktfixering, medan grekerna allenast godkänner demokrati.

Alexander Miletos var det första offret för det persiska förtrycket, när för hundra femtio år sedan staden jämnades med marken av imperiets övermakt. Nu hoppas jag att denna grekernas martyrstad aldrig mera skall förlora något av sin grekiska demokrati och frihet.

Ptolemaios Leve Alexander, grekernas befriare!

alla Han leve!

Alexander Det var bättre, Ptolemaios. Asien kan vi ta i tu med senare när vi lärt känna dess geografi, natur och vägar litet bättre.

Ptolemaios Du är redan Asiens överman. I Efesos har ju hellenerna av tacksamhet för sin befrielse gjort dig till gud. Vad har väl en bastard till usurpator i Persepolis att påstå mot en grekisk gud som segrar?

Alexander Akta dig, min vän! Min far blev mördad samma dag han ville etablera sig som gud. Om något straffar sig så är det övermod. Vi har ej mera Asien i vår hand än att vi hittat änden av en tråd som leder till dess nystan, vars omfattning vi ej har den minsta aning om. Vi ser ej mer än änden av en farlig okänd tråd, och med att dra i den kan vi få över oss vad monstruösa Minotaurusar som helst. Jag är ej någon gud, min Ptolemaios, och åtminstone ej ännu. Den som kallar mig till gud försöker göra mig till narr men lyckas göra blott sig själv till narr. Så svarar jag på smicker. Kom nu. Vi måste planera marschen mot det inre Asien, Karien och Gordium.

Parmenion Jag hoppas att din upplösning av flottan inte hämnar sig.

Alexander Parmenion, jag lovar dig, att om det hämnar sig så avstår jag min krona åt Parmenion.

Parmenion Den vill jag inte ha.

Alexander Då får din son den.

Perdikkas Lova ej för mycket, Alexander.

Alexander Tror du att jag räknat fel? Tror du, Perdikkas, verkligen att jag tar risker? Vi skall öppna Asien för Europa. När vi öppnat dörren blåser alla persiska galärer bort från Medelhavet genom draget. Perserna har aldrig kunnat segla. Det bevisade Themistokles vid Salamis för hundra femtio år sen redan. Vi behöver inte slåss mot

skepp som ej kan segla, för det vore enbart slöseri av tid och möda. Aldrig mera skall en perser sätta segel på vårt hav, när jag är färdig med dem. Det om något är jag säker på. Nu går vi.

(har redan vänt sig om för att gå ut när Kleitos inträder.)

Kleitos Alexander, drottning Ada är på väg.

Alexander Och vem i alla gudars namn är drottning Ada?

Eumenes Drottningen som blev detroniserad från Halikarnassos' tron.

Alexander Det är ju just Halikarnassos vi nu står i färd att storma. Är hon verkligen något så lämpligt som en orättvist förskjuten drottning?

Eumenes Ja, av hela Karien.

Lysimakos Det var dottern till fru Adas yngre bror som du en gång försökte fria till.

Alexander Jag minns. Det var min ungdoms största dårskap. Far blev arg på mig för sista och för värsta gången i sitt liv, han vägrade att slösa bort mig på ett asiatiskt äktenskap, och hon blev gift i stället med en perser.

Eumenes Brodern dog, och nu är denna perser Kariens tyrann. Orontobates heter han och är en niding, medan Ada, fastern till Orontobates olyckliga hustru, lever i misär.

Kleitos Nu är hon här.

Alexander För in den goda drottningen, så att vi får upprätta henne.

(Kleitos öppnar, och Ada gör entré. Alexander går fram och hälsar respektfullt.)

Ärevördigaste drottning, vi är komna för att tjäna er. Vad kan vi göra för er?

Ada Gör för oss vad ni har gjort för hela Asien. Driv ut perserna, och ge oss greker frihet.

Alexander Är det allt?

Ada Min gode Alexander, du får det att låta som en bagatell. Halikarnassos har ordentliga förstärkta murar, och dess manskap ger sig inte.

Alexander Om de inte ger sig dör de. Vi skall ta Halikarnassos. Och vad sedan?

Ada (ler) Om du lyckas, Alexander, blir jag åter drottningen av staden och av Karien. Men jag har ej arvingar. Min man är död, och alla mina bröder har gått bort och även tagit med sig sina barn. Vad jag behöver är alltså en son.

Alexander Min drottning, vad som helst som står i min politiska befogenhet förrättade jag gärna för er, men som man och människa har även jag begränsningar.

Ada (skrattar) Ta det ej så allvarligt! Naturligtvis kan jag ej mer få barn, så gammal som jag är. Men, Alexander, jag kan adoptera, och jag skulle gärna be om att få adoptera dig.

Alexander En adoptivson åt en asiatisk drottning?

Ada Varför inte?

Eumenes En fantastisk tanke! En genialisk lösning, och en diplomatisk lyckträff!

Ada Men du måste ta Halikarnassos först.

Alexander (böjer knä) Min drottning, ni kan lita på er son. Han kommer snarast att ha lagt Halikarnassos för sin enda rätta drottnings fötter.

Ada (tar honom om kalufsen) Ja, jag tror på dig, min Alexander.

Perdikkas (till Ptolemaios) Den besvärliga Olympias skulle dåna inför detta.

Ptolemaios Det är tur att hon är kvar i Pella.

Alexander (reser sig) Ni har hört kommandot, vänner! Drottningens befallning är: intag Halikarnassos!

Perdikkas Vi är med, fältmarskalk Alexander.

Ptolemaios Det blir ytterligare en glädje för Parmenion, ty med Halikarnassos tappar perserna en hamn till för sin flotta.

Alexander Det är meningen. – Kom, låt oss gå till allmänt rådslag!

(går först ut med Ada. De andra följer efter under diskussioner.)

Scen 5. Storkonungens sal.

Dareios Nå, vad säger den där skrävlande förödande groteske marodören? Var har han nu senast dragit fram med sina ungdomshuliganer och vandaler? Vad har ni för nytt att komma med om västerns Satans framfart?

Bagoas Han har lämnat kusten, fått förstärkningar från Makedonien, inväntat Parmenion, återförenat sig med inlandshären och står nu i Gordium.

Dareios I Gordium? Den gudsförgätna hålan! Långt i norr bland bergen fjärran från all strategi! Vad gör han där?

Drottningen Han löser knutar, store konung.

Dareios Käringknutar?

Bagoas Nej, där fanns en vagn som tillhört konung Midas. Ingen hade kunnat röra den på fyra hundra år, ty den var sammansatt fastbunden med ett gytter av komplexa knutar.

Dareios Löste Alexander knuten?

Bagoas Ej med händerna, men väl med svärdet.

Dareios Sådan är alltså vår fiende – han respekterar intet, avgör allt med våld, drar fram med råa styrkans makt allenast, nonchalerar traditioner och drar fram med sina hänsynslösa ungdomshärrar plundrande och våldgästande alla byar, städer, folk och länder. Ungdomen drar upp med våldets rätt till storms mot oss, det gamla heliga etablissemanget! Det är orättvist!

Drottningen Du måste gå till motangrepp.

Dareios Men mina fega perser flyr ju bara.

Bagoas Glöm ej, store konung, att han lämnat kusten. Våra flottor har nu fria händer och kan plundra fritt längs kusterna och kanske återta ett antal grekiska förlorade kuststäder.

Dareios Du har rätt! Sätt fart på skeppen! Även om vi har en loppa som fastbitit sig i ryggen på oss kan vi ännu slåss med händerna! Om även hela Persien går förlorat har vi ännu herraväldet på det öppna havet! Driv ut fartygen från hamnarna! Om västerns Satan härjar oss till lands så skall vi visa att vi ännu kan förhärja dem till sjöss! Om de tar Asien ifrån oss har vi dock kvar deras Västerhav! Till verket! Flå varenda grek som finns på varje ö och längs varenda kust vid havet som är vårt! (*En budbärare inträder.*) Vad vill du, melankoliske kurir?

budbäraren (kastar sig raklång med ansiktet mot golvet) Store konung! Störst bland konungar! O världens mäktigaste furste!

Dareios Spar på komplimangerna och kom till saken!

budbäraren Bud från amiralen Memnon.

Dareios Ja, min bäste tjänare och högste fältmarskalk! Den ypperste bland greker! Segraren och världsbetvingaren! Vad glädjebud om nya segrar över grekernas och Alexanders öar skickar han mig nu?

budbäraren O konungarnas konung! Han är död!

Dareios (förfärad) Vad säger du, föraktlige och ömkansvärde olyckskorp? Vad vågar du förmedla för absurditeter?

budbäraren Han är död! Han avled plötsligt!

Dareios Var och när?

budbäraren Vid Mytilene mitt i juni.

Dareios Juni? Vi har ju augusti nu! Han dog alltså för två månader sedan?

budbäraren Det tar tid att föra bud från Hellas över hela Asien till Susa.

Dareios Detta är ju en fatal, total och ödesdiger katastrof! Ett skott rakt in i skrovet! En förfärlig järnspark mitt i veka livet! (*vänder sig till budbäraren*) Och en sådan usel nyhet vågar du frambära här för mig!

budbäraren Jag hade inget annat val, o härligaste konung!

Dareios Då får du ta konsekvenserna! Ta emot mitt varma innerliga tack! (*sparkar budbäraren i magen*) Här och här! Och skicka vidare till grekerna och den där djävulen som kallas Alexander! Ge igen med ränta! Död och pina och förbannelse i evighet åt Alexander och varenda grek! (*sparkar budbäraren eftertryckligt och rytmiskt vid varje fras.*)

Bagoas Skona tjänaren, o store konung! Han har inte dödat amiralen.

Dareios Nej, men amiralen dog för mig, och denne usling här var fräck nog att förmedla en så fasligt dålig nyhet!

Drottningen Käre make, sansa dig! Det räcker nu. Jag finns ju här hos dig och kan ta hand om dig. Du måste inte sparka sönder dina tjänare.

Dareios Men Memnon, min storamiral, men bäste general, är död! Han ensam kunde segra åt mig!

Drottningen Tror du det? Än kan du segra över Alexander.

Dareios Tror du det?

Drottningen Jag vet det.

Bagoas Drottningen har rätt. Vi har arméer att dra fram mot Alexander ifrån hela Asien.

Dareios Och det skall vi göra! Vi skall trumma fram miljoner!

Drottningen Så skall det låta.

Bagoas Vi inväntar konungarnas konungs visa strategi med spänning.

Dareios Sammankalla krigsrådet omedelbart! Här skall välvas nya stora planer!

Drottningen Som skall krossa grekerna för evigt.

Dareios Ja! Vad Xerxes inte lyckades med skall jag lyckas med, så sant jag heter Dareios och är störst bland världens konungar!

Bagoas (*knäfaller och bugar huvudet mot marken*) Hell, störst bland konungar!

Drottningen (*gör samma sak*) Hell!

(*Alla närvarande gör samma sak medan Dareios triumferar.*)

Scen 6. Alexander sjuk på sitt läger.

Alexander Nå, jag svettades! Jag simmade! Jag svalkade min svedda uttorkade hydda! Jag var trött på öknens hetta! Flodens vatten var en smula kallt. Nå, måste jag väl dö för det?

Filip läkaren Ni måste dö, min konung, om ni inte följer mina föreskrifter.

Alexander Jag vill inte dö. Jag får ej ännu dö. Jag har ju bara börjat. Hefaistion, säg till den där befängda läkaren att jag inte får dö.

Filip Jag förstår mycket väl att ni inte får dö. Just därför vill jag göra vad jag kan för att rädda er. Men ni måste samarbeta.

Alexander Nå, vad väntar ni på? Ni står ju bara där och glor! Fram med lansetterna och operationsinstrumenten! Åderlåt mig! Skär i mig! Men gör mig duglig igen!

Hefaistion Alexander, han vill bara att du intar hans mediciner.

Alexander Räck mig då giftbägaren, så att jag får tömma den!

Filip (*räcker fram en bägare*) Drogerna är starka och uttröttande, men kuren är ert enda hopp.

Alexander (*tar bägaren, räcker Hefaistion ett brev*) Ge häxdoktorn brevet, Hefaistion.

(*Hefaistion ger brevet vidare åt läkaren.*)

Filip Vad är detta?

Alexander Läs det. Högt.

Filip (*läser osäkert*) "Till Alexander från Parmenion." – Vad har detta att göra med mig?

Alexander (*strängt*) Läs!

Filip (läser) "Jag vill bara varna Alexander för en viss falsk läkare som utger sig för att kunna bota dödliga sjukdomar. Alla dekokter han blandar är dödliga gifter. (Under läsningen dricker Alexander djupt och ordentligt ur bägaren.) Han är en professionell giftmördare och kallar sig Filip Hellenen." Men det är ju jag!

Alexander (har tömt bägaren) Och jag har lydigt tömt ditt gift. Om jag nu lever är det din förtjänst, och Parmenion har då fel. Men om jag dör är det också din förtjänst, och Parmenion får då rätt. Ditt ansvar som läkare är oerhört.

Filip (operturberat) Därför är jag läkare.

Alexander Och därför tror jag på dig som läkare, Filip Hellenen. Bara du kan göra mig frisk. Pedanter som Parmenion kan bara göra mig sjukare. Jag tror mera på ungdom än på ålderdom. Din läkekonst är ung som du, Filip, medan Parmenion är föråldrad i sin försiktighet. (har tröttat ut sig.)

Hefaistion Det är bäst att du sover, Alexander.

Alexander Skulle jag sova? Aldrig! Persernas flottor förhärjar ju alla våra grekiska hav! Aldrig får jag vila förrän Asiens våld blivit omvandlat till hellenisk civilisation! Men jag är onekligen ganska trött...(somnar)

Hefaistion Han har ilat ner från Kappadokien och tvingat hela sin armé till kronisk språngmarsch för att förekomma Dareios i Kilikien. Han blev svettig och tog sig en simtur. Och där ligger han nu som en annan dödlig.

Filip Men han är redan odödlig.

Hefaistion Hur så? Vad hjälper det en människa om hon blir odödlig när hon ändå lika ohjälpligt måste förbli dödlig?

Filip Du är en filosof, Hefaistion, men filosofin räcker inte till mot fantasin. Alexander är uppfostrad av Homeros och lever mest på homeriska myter. Han är redan en homerisk myt; och en fantastisk myt, som dem om Akhilleus och Alexander, står sig bättre än Platons och Aristoteles torrare och verklighetsnärmare torftigheter.

Hefaistion Då är du rätt läkare för Alexander. (går ut ur tältet.)

Filip Sov stilla, min konung. Tids nog får du sova stilla i evighet som odödlig hjälte, men fram till dess har du ännu mycket att göra. Inte minst gör dig ännu Persiens storkonung äran stridig om vem som egentligen är världens konung. Sov stilla och vila ut, så att du sedan orkar arbeta för din lön.

(sätter sig att vaka bredvid honom.)

Scen 7.

Dareios Var tusan håller den där usurpatorn Alexander hus? Har han dragit sig tillbaka till Europa?

Bagoas Store konung, du har dragit fram som öknens vind och fått de makedoniska inkräktarna att skingras såsom agnar för en stormvind.

Dareios Smickra lagom. Jag vill slåss med honom, inte bara jaga honom.

Bagoas Men det vore väl för väl om han var fullkomligt bortjagad?

Dareios Önsketänkeri är varje fåfång mans livs dödligaste fälla. Den som önsketänker är en narr som gräver egen grav och sjunger glatt därvid sin egen dödssång som en glättig trall. Jag föredrar att vara realistisk. Var är grekerna och Alexander?

(Den förskräckte budbäraren inkommer.)

Du igen? Hur vågar du uppträda inför mig igen? Hur kan du med att överleva?
budbäraren Store konung, ställ ej mig den frågan. Fråga sanningen, och du skall bara få ett obehagligt svar därav, och det är sanningen.

Dareios Seså, näsvisse slusk! Berätta vad du vet!

budbäraren När ni med era hundra tusen man drog fram med storm och svepte fram mot Tarsus för att blåsa bort den grekiska falangen, ryckte Alexander fram med samma vilda entusiasm mot Asien för att spetsa er så snart som möjligt. Han står nu i Asien och frågar efter er, och ni står vänd mot Europa väster om er fiende och blir ej klok på att han är försvunnen. Era båda härar har gått om varandra, skenande av entusiasm.

Dareios (förfärad) Är Alexander då i Syrien och på väg mot mina baser i Damaskus?

budbäraren Ja, det kan man säga.

Dareios Bagoas, vi har begått ett misstag. Alexander har blint störtat fram och satt sig själv i fällan, och hans återtag är avklippt av vår egen vilda jakt mot Tarsus. Nu är det blott för oss att metodiskt klämma sönder hela usurpatorns självsvåldiga styrka!

Bagoas Vi har segern i vår hand! Nu får vår store konung triumfera!

Dareios Sveg dem bort från jordens yta!

Bagoas Sagt och gjort! (*Dareios och Bagoas går hastigt ut till strid.*)

budbäraren Så enkelt är det inte. Det har regnat, kullarna bereder ojämnt slagfält, floden brusar ilsket illavarslande, och slätten är för trång och liten för den persiska miljonarmén. Det liknar närmast environgerna vid Salamis. (*går*)

(*Väldigt vapenlarm och gny, slammer och stridsrop före nästa scen.*)

Akt III scen 1. Efter striden.

(Den i benet sårade Alexander kommer med vänner fram till persiske storkonungens väldiga överdådiga kungliga tält.)

Alexander (stannar upp) En sådan prakt är nästan oanständig. Har vi offrat våra liv, riskerat Hellas framtid och köpt så dyr seger för att vinna persiske storkonungens omständigheter värdiga en avgud? Hellre var jag utan alla dessa dyrbarheters prakt och hade liket av Dareios ensamt kvar som vinst.

(*Kvinnogråt höres.*) Men vad är det för ömklig kvinnogråt? Är detta slagfält passande som scen för barnagråt och kvinnoklagan? Borde de ej stannat hemma?

Parmenion Låt oss se vad kung Dareios lämnat kvar där inne.

(*Öppnar tältet. Dareios familj blir synlig med gråtande kvinnor och barn.*)

Alexander Han flydde feget som ej ens brydde sig om sina hustrurs räddning eller sina barn.

Hefaistion Han hade bråttom.

Alexander Troligen, Hefaistion! Han tänkte bara på sitt eget skinn och lät sitt rike flås och amputeras. Hustrurna och barnen gällde det att ännu mindre tänka på. De lämnades åt grekers våldtäkt och förslavande och utan ens en eunuck att skydda dem.

Parmenion Så anser persiske storkonungen sitt eget mänskovärde vara såsom gudarnas men mänskornas som djurs.

Alexander Och till och med den egna kungliga familjen blir mot konungens gudomlighet blott värdelösa djur och lämnas kvar att offras vid behov.

Hefaistion En sådan självuppskattning vittnar varken om samvete eller civilisation.

Alexander Och likväl är den kungens rike mer civiliserat och organiserat än det vilda Hellas. Men vi måste lugna dessa stackars damer. De är ju hysteriska.

Hefaistion Och barnen önskar säkert mat.

Alexander Vad klok du är, Hefaistion.

Drottningen (vågar sig fram till Hefaistion och knäfaller för honom) Vi ber ödmjukt om kung Alexanders misskund i vår svåra sorg och om att han må skona oss värnlösa kvinnor.

Hefaistion Ädla drottning, ni tar fel, jag är ej Alexander.

Drottningen Har jag ej böjt knä för konungen?

Alexander Hefaistion, det är du som misstar dig i ädel blygsamhet. Ni tar ej alls fel, drottning. Även han är äkta som en Alexander.

Drottningen Ack, vår egen konung lämnade oss här, och nu har vi ej något skydd mot vilda grekers hårda framfart och barbariska manér och lystnad.

Alexander Ni har ingenting att frukta, drottning. Vi skall skydda er och hålla er i ära som er egen nesligt flydde konung.

Drottningen Då är han ej död?

Alexander Han undkom levande men flydde som en hare.

Drottningen Hur gick slaget till? Vi trodde att vår här var vida överlägsen de omogna grekernas.

Alexander Det var den också.

Parmenion Allt berodde på ett misstag.

Hefaistion Ja, låt den strategiske experten Parmenion berätta.

Parmenion Denne hurtige ungdomlige och otålige kung hade för bråttom. I en farlig jakt på Darius, som han helst ville slåss med genast och personligen, kom han för långt ner in i Syrien, och samtidigt kom Darius med sin fruktansvärda här till Tarsus. Sålunda kom Alexander öster om sin österländske fiende alltmedan Darius kom väster om sin västerländske fiende. Det blev med andra ord ett enda stort strategiskt missgrepp ifrån allra första början.

Alexander Kom till saken, tröttsamme pedant! Tror du att dessa damer orkar stå och lyssna här på dig för evigt?

Parmenion Ska jag ej berätta vad som hände?

Hefaistion Fortsätt, gamle hedersknyffel.

Parmenion Alltså trängdes Darius i norr mot bergens sluttningar och saknade där svängrum medan Alexander fann sig farligt avskuren i söder.

Alexander Var det ej i väster respektive öster?

Parmenion Det var i nordväst som Darius stod, men vi stod i sydost!

Alexander Och hör sen! Så var det med det!

Parmenion Får jag nu fortsätta min utläggning av striden?

Alexander Ja, men glöm ej att den faktiskt också fick ett slut.

Parmenion Så var det alltså: båda härarna i ogynnsamma positioner. Men då angrep Alexander utan tvekan med kavalleriet, och beslutsamheten i den äventyrliga attacken blev avgörande för hela slaget.

Alexander Vi fick även hjälp av väderlekens makter.

Hefaistion Ja, det hade regnat, och de persiska legionerna fick slåss i gyttjan.

Parmenion Tror ni att jag hade glömt det?

Alexander Inte alls. Vi unga råkade blott hinna före.

Parmenion Och när persiske storkonungen såg att hans armé var uppriven och sönderbruten insåg han att slaget var förlorat. Och då såg han även Alexander med sitt spjut till häst på jakt just efter storkonungens liv och viktiga person. Och i det ögonblicket flydde konung Darius och undkom levande.

Alexander Er make lever, drottning, och är troligen i säkerhet.

Hefaistion Han sörjer säkerligen över slagets utgång medan Alexander endast sörjer över att han ej fick honom fast.

Alexander Nu måste jag dra vidare blott för att få kung Darius levande.

Hefaistion Men när vi funnit honom levande kan det bli fred, och då kan säkert även ni få honom åter till er sida. (ser på Alexander.)

Alexander Alldeles riktigt tänkt, Hefaistion, ty jag antar att han ej glömt bort er och att han trots allt är såpass mänsklig att han saknar er.

Drottningen Ni greker är ej alls som jag först trodde. Vi befarade att ni strax skulle göra oss till slavar kanske genom våldtäkt. Men ni verkar ju sympatiska och inte mindre ridderliga än de ädlast borna perser.

Alexander Tack för erkännandet, goda drottning. Det är vår seriösa ambition att överglänsa perserna i artighet och ädelmod, i seder och kultur, i ordning och i civilisation.

Drottningen Då får ni sträva länge ännu.

Alexander Och det skall vi göra. Men, min drottning, låt oss få förpläga er med vad er tillkommer i er storkonungsliga prakt. Ni skall ej fråntagas ett uns av alla era rättigheter och kungliga privilegier. (*eskorterar henne ut.*)

Parmenion Vad säger du om det? Ska Alexander nu bli fjäskare hos kungliga utländska tanter?

Hefaistion Han gör klokt i att slå vakt om deras diplomatiska immunitet. På så sätt vinner han all persisk adel och opposition lätt över på sin sida.

Parmenion Men då blir han kanske som en perser själv.

Hefaistion Han känner konsten att anpassa sig till vad som krävs. Han kan lätt lära känna alla olika mentaliteter. Det är hans unikaste begåvning. Därför kan han faktiskt även bli en persisk kung.

Parmenion Och grekerna och makedonierna och deras frihet? Skall han då förglömma de hellenska idealen?

Hefaistion Ingen risk.

Parmenion Jag hoppas det.

Kleitos (kommer in) Det har kommit en budbärare med ett brev till Alexander. Var är han?

Hefaistion Han eskorterade just ut den övergivna drottningen.

Parmenion Är det viktigt?

Kleitos Det kan det vara, för det kommer direkt från storkonungen.

Parmenion Då är det viktigt. Hämta vår segrare, Hefaistion. (*Hefaistion går.*)

Kleitos Jag antar att storkonungen känner sig taskig efter brakförlusten och saknar sin drottning.

Parmenion Tror du att storkonungen skulle kunna tigga? (*Hefaistion kommer med Alexander.*)

Kleitos Vi får se. Här kommer de.

Alexander Vad nytt, du mörke Kleitos?

Kleitos Ett personligt brev från den besegrade storkonungen.

Alexander Han vill ha fred. Han föreslår vänskapliga uppgörelser. Han inser att han står på knä. Låt se! (*tar brevet och läser. De andra väntar med spänning.*)

Alexander (skrattar torrt) Han är för ömkansvärd. Han saknar sina kvinnor, sina barn, sin moder, sina hustrur, som han själv frivilligt övergav. Han erbjuder sin fred men önskar ha den gratis. Ingenting vill han betala.

Parmenion Vad gör vi med hans menageri? Sänd kvinnorna till honom som en vänlig gest, och ställ i samband därmed dina hårda villkor.

Alexander Skulle jag ge bort ett vunnet stick till min motspelare? Så dum är ingen spelare. Jag släpper ej mitt spel förrän han erkänner att han förlorat. Det har han ej gjort. Han bara saknar sina panter.

Hefaistion För att inte tala om hans tanter.

Alexander Just precis, Hefaistion.

Kleitos Så vad ämnar du svara?

Alexander (hårt) Vill han ha sin mamma, sina barn och sina hustrur får han komma hit och hämta dem och samtidigt ge mig sin krona. Förrän han gör det får han ej någonting och allra minst en billig fred.

Parmenion Det är ej diplomatiskt, Alexander. Det förlänger bara kriget.

Kleitos Han skall hellre fly igenom hela Asien och till Indien än ge dig sin krona.

Alexander Må vi följa honom då. Han kan ej gömma sig för mig.

Parmenion Du har med andra ord för avsikt att självsvåldigt kasta bort din underbara seger för att jaga en förlorad och förvirrad flykting genom Asien till Indien?

Alexander (tar honom vänligt om axeln) Gode gamle vän Parmenion, oroa dig inte. Vi skall gå metodiskt och intelligent till väga, inte lämna någonting åt slumpen och ej ta några risker. Först har vi ett världshav att befria från hamnlösa persiska sjörövare. Vi skall gå mot Damaskus, inta Sidon, sedan Tyrus och därpå bege oss till Egypten. Vi skall ej ta Asien förrän vi har rensat havet från allt asiatiskt.

Parmenion Nu känner jag igen min Alexander.

Alexander Är alla nöjda?

Kleitos Alla utom persiske storkonungen.

Alexander Hans missnöje får vi stå ut med. Han får det nog svårare att stå ut med att vara utan sina stackars övergivna kvinnor. Men han övergav dem själv, det får han stå för, det är blott hans egen huvudvärk, och vi har ingenting med den att göra. Gråt, Dareios, efter dina hustrur och din mamma, medan vi går ut och festar! (*tar om Hefaistion med andra armen och går hjärtligt ut med dem.*)

Kleitos Festa månde Alexander tills hans ambitioner har nått taket.
(*går ut efter de övriga.*)

Scen 2.

Dareios Vad säger Alexander till mitt generösa anbud?

Bagoas (tiger allvarsdiger)

Dareios Nå, din stackars krigareunuck? Har han ryckt ut din tunga?

Bagoas Jag beklagar, store härlige storkonung, men det har tilldragit sig en smärtsam händelse.

Dareios Vad ont kan väl mer hända mig? Jag har förlorat land och hustru och familj! Jag bönar hos den omyndige och självsvåldige förhärjaren och avstår åt hans unga fräcka tyranni allt land på andra sidan om Eufrat! Är det ej generöst? Är det ej rimligt? Kan den unge boven håna mig för det?

Bagoas Ers härligaste majestät, er maka drottningen har lämnat livet.

Dareios (reser sig) Jag förstår. Och det var givetvis på grund av västerländske usurpatorns misshandel, förakt och uraktlåtenhet mot henne som hon avled?

Bagoas Nej, ers härligaste majestät. Hon blev behandlad intill slutet som en drottning, och kung Alexander följde noggrant persiska hovetikettens föreskrifter i jordfästningen av henne. Hon fick sig en magnifik begravning och ett mäktigt bål vars kungliga storslagenhet nog överträffade allt vad vi tidigare sett. Det säger alla, att ej någonsin har någon drottning hedrats så i döden av en utländsk erövrare och besegrare.

Dareios Den unge spolingen tycks gradvis lära sig att leva upp till vad som krävs av hans karriär och sin allt högre ställning. Jag är glad att drottningen min maka fick ett värdigt slut. Men hur går det för resten? Vägrar han mig ännu min familj med mina barn och alla dem jag älskade?

Bagoas Han kräver resolut er krona.

Dareios Och vad gör han nu?

Bagoas Han har belägrat Tyrus nu i fyra månader.

Dareios Aha! Den nöten kan han aldrig knäcka! Tyrus är en ointaglig hamn och starkast bland de städer som förblev mig trogna där vid havet. Skall han ta det fästet måste Alexander gå på vattnet.

Bagoas Det är vad han gör.

Dareios Vad menar du?

Bagoas Jag menar, att han bygger långsamt ut ett näs mot staden. Snart är Tyrus inte längre en av havet kringrand o tillgänglig ö.

Dareios Kan Alexander göra detta?

Bagoas Han har hittills alltid lyckats genomföra allt vad han har inlett. Han slåss icke endast med soldater, vapen, sköldar, knytnävar och hästar. Han kan även slåss med torn och katapult, och hans främsta hjälpare i kriget är kartritare och arkitekter, vapenlösa teoretiker som bara sitter inomhus och ritar torn, maskiner och besynnerliga matematiska och geometriska figurer.

Dareios Det är den hellenska lärdomen, den komplicerade förmågan att beräkna logiskt, som besegrar oss. Vi asiater har ej någonsin förstått oss på logik. Men Alexander hade som sin lärare den främste logikern i världen, Aristoteles.

Bagoas Vad är logik?

Dareios Att kunna resonera tålmodigt och sant och aldrig lämna sanningen, att ständigt kontrollera sanningen och följa den i all oändlighet främst matematiskt.

Bagoas Är ej det en smula torrt och tråkigt?

Dareios Jo, men tydligen så lönar det sig mera än att bara kommendera. Därför misslyckades Xerxes. Han gav fan i all logik. Och därför segrar grekernas demokrati. Den bygger på matematik.

Bagoas (suckar) Vad skall vi göra, store konung?

Dareios Ännu har vi hela Asien bakom oss. Vi skall nu rekrytera världens väldigaste här från Indien till Pamir och Ararat och Euftrat, och med den skall vi rensopa hela världen från all grekisk trist matematik, absurd demokrati och mördande logik! Få se vad grekernas filosofi förmår mot hela Asiens grymma övervåld!

Scen 3. Siwa, Zeus Ammons orakel i öknen.

(*Alexander med några följeslagare kommer härjade fram till Zeus Ammons tempel.*)

en präst Välkommen, Alexander. Vi har väntat er.

Alexander (förvånad) Hur visste ni då att vi skulle komma?

prästen Det har länge varit känt för oss.

Alexander Men vi har aldrig avslöjat vårt mål för denna utflykt officiellt. Tvärtom var det en hemlighet för alla.

prästen Ändå har vi väntat er alltsedan Makedonien såg er födas, sedan er herr far befäste sin hegemoni i Hellas och besökte Delfis heliga orakel, och alltsedan han blev mördad.

Alexander Har ni då haft ögonen på mig alltsedan jag blev född?

prästen Min konung, du är solen som uppgår för en ny värld. Med dig har en ny tid haft sin begynnelse, och vi tog det för givet att du skulle komma hit till Zeus orakel för att röna klarhet i ditt öde.

Alexander Och det är just därför jag har kommit hit.

prästen Naturligtvis.

Alexander Vem är jag då? Vad är mitt öde?

prästen Att bli allt utom gudomlig.

Alexander Min far kung Filip slogs av döden när han kom för nära det gudomliga.

prästen Betrakta inte honom som din far.

Alexander Om han ej var min far, vem var det då?

prästen Det spelar ingen roll. Du är dig själv, självständig, suverän, din egen, och en individ av sällsam kallelse och karaktär. Som sådan står du över släkt och anor, blod och dödlighet, legitimitet och börd, då allt ditt arvegods finns i din själ.

Alexander Jag kallar sådant dunkelt prat och flummeri.

prästen Du skall förstå det när du dör, då du skall återfinna den själ du förlorat när du räddar den.

Alexander Ditt tal blir bara dunklare.

prästen Emedan jag förstår till fullo vad jag talar om och därför gör mig någon möda med att vara explicit. Den som förkunnar sanningen och står för den med säker kunskap om den blir i allmänhet ej trodd och ej förstådd, ty det är sanningens natur, som först blir fullt förståelig när den blir verklighet och klart manifesterad.

Alexander Jag är alltför ung ännu för att ha tid för religiösa grubblerier.

prästen Det skall du ej någonsin ha tid för, ty din ungdom skall bli evig, då du aldrig skall förlora den. Du har för bråttom och forcerar dig till slut till döds. Det är ditt öde som du aldrig nog skall komma helt till rätta med.

Alexander (till Hefaistion) Vad tror du om den gubben? Verkar han ej något gaggig?

prästen Fortsätt bara, Alexander, på din väg, och en dag skall du finna en som finner dig och leder dig till rätta på den.

Alexander Duger ej Hefaistion?

prästen Inte ensam. Men ni är ju trötta efter er för hemska resa. Ni behöver mat och vila. Här skall ni få allt vad ni behöver för så länge ni vill stanna.

Alexander Tack. Vi skulle gärna faktiskt ha något att dricka.

(De inträder med prästen i templet, som vänligt tar hand om dem.)

Scen 4. Alexandria.

en präst Var hälsad, store farao från Norden, gyllne gud från andra sidan oceanen, landets frälsare från persernas ohyggliga förtryck, Egyptens helige återupprättare och nya tidens Horus!

Alexander Tack, min vän, för all den pompa och den ståt ni mött mig med här i Egypten. Inspirerad av er gudomliga gästfrihet och vänlighet har jag av bara nöjet grundat denna nya stad Alexandria som en öppen dörr för denna oändliga kontinent och detta uråldriga underbara land Egypten mot den grekiska kulturen och dess handelshavsvärld. Det var mig en ära att få komma till Egypten efter så ogästvänliga länder som det fruktansvärda Kappadokien med dess berg och öknar, det sterila Syrien med dess fientliga hetta och de tjurskalliga filistéernas hopplösa land med Gaza som en ointaglig nöt, en oåtkomlig fästning på ett berg, som vi dock knäckte. Tyrus intogs efter sju högst mödosamma månaders belägring och klippfästet Gaza efter två. Men det gudomliga Egypten var klokt nog att genast hälsa oss som dem vi är: demokratins försvarare och frälsare av hela världen från det persiska förtrycket. Jag har gett Egypten nu en värdig hamn som tecken på den vänskap och förbund som härmed råder för all evighet emellan greker och egyptier. Må denna hamn bli länken mellan våra två kulturfolk.

prästen Med all vår ödmjukaste religiösa vördnad tackar vi dig, Alexander, för din stora nåd, och vi ber dig besinna, att vår innerliga tacksamhet för vår befrielse är lika djup som vår historia och vår religion, som er profet och resenär Herodotos betecknar som all världens djupaste.

Alexander Och vi tar er djupa vänskap just på så djupt allvar som är tillbörligt och rätt. Var viss om, att så länge det finns greker som har någon position i världen, lika länge skall Alexandrias fäste och Egyptens land försvaras utan prut mot hela världen och varenda fräck och illvillig inkräktare. Kulturen kommer från Egypten och har därifrån utspridits över hela världen. Som kulturens talesmän och förkämpar mot världens samtliga barbarer slår vi härmed med vår allmakt vakt om det gudomliga Egyptens oförgångliga och kulturella värden.

prästen Världen tackar dig, du gudafödde Alexander.

(bugar sig med hela prästprocessionen, som drar sig tillbaka.)

Ptolemaios (kommer fram) Raskt marscherat, Alexander, väl gjort, grattis, och all världens komplimanger! Havet är befriat nu från persiska pirater efter att vi stängt varenda hamn för dem, Tenedos, Lesbos, Kos och Khios har befriats ifrån sina persiska tyranner och satraper, alla persiska storamiraler har gett upp, och Spartas konung Agis löjlige försök att få en allians med Persien har helt snöpligt runnit ut i stöpet. Havet är befriat från allt tänkbart persiskt hot, men ingenting av alla dessa helt fantastiska framgångar, som har vunnits enbart genom riskfullt och oändligt tålamod, går upp mot detta herkuleanska storverk, byggandet av denna strålande och vackra stad och hamn Alexandria som ett monument för framtiden åt välfärd och kultur, åt handelsfrihet, fred och universalism med from respekt emellan olika mentaliteter, folk och religioner.

Alexander Tack, min gode Ptolemaios. Du blir kanske ståthållare här en dag.

Perdikkas Men vad tusan gjorde du där långt bort i den libyska omänskligt livsfarliga öknen?

Ptolemaios Knappast vågade vi tro mer att du skulle komma hit tillbaka.

Alexander Fysisk fostran, mina vänner. Persiens öknar österöver kräver träning.

Perdikkas Var det bara därför?

Lysimakos Ryktet säger att du sökte ett orakel för att närmare få veta vem du är.

Alexander Min gode älskade vän Lysimakos, ej för intet räddade jag ditt, riskerande mitt eget liv där inne i den libanonska vildmarken, när vi förlorat vägen och blev överfallna av infödingar och rövare. Du vägledde mig ständigt som en ädel Mentor. Du har alltid rätt. Ni vet ju hur jag alltid blivit retad för att jag i karaktären skilt mig så väsentligt från min moders make konung Filip, som betvivlats verkligen ha avlat mig. Hur sanningen om den detaljen är får vi väl aldrig veta, men det har ej saknats anledning till tvivel. Detta särskilda orakel ute i den hemska öknen nära Libyen tillhör Perseus och Ammon. Ammon, som ni alla vet, är den förnämsta guden av Egypten och är samma gud som Zeus. Och vem är väl Perseus om inte anfadern till alla perser?

Perdikkas Och vad fick du veta?

Alexander Jag fick veta, att jag icke är en makedonisk son av konung Filip utan en gudomlig son av Ammon. Även Herakles förutom Perseus har före mig besökt det heliga oraklet Siwa där i öknen, och de var ju båda Zeus söner. Jag är nu den tredje, och tillsammans utgör vi en suverän treenighet, och som den siste av oss tre så kommer det nu an på mig att sälla alla Perseus söner spridda över Asien under Herakles hellenska spira. Och som alla vet var Herakles ju anfader till alla makedonier.

Ptolemaios Det är alldeles storartat.

Seleukos Så du har fått gudomliga sanktioner att förena under dig Egyptens kontinent, det grekiska Europa och den persiska världsdelen Asien?

Alexander Precis.

Lysimakos Ett herkulesarbete, minsann!

Parmenion Kan du inte nöja dig med vad du redan fått? Den persiske storkonungen erbjuder dig ju allt land väster om Euftrat.

Alexander Du gamle man, om jag får gudomlig välsignelse och kallelse att samla hela Persiens rike under mig, hur kunde jag väl då motsätta mig en sådan helig plikt?

Parmenion Och vad för tecken och bevis har detta libyska orakel gett dig för att inbilla dig att det vore möjligt att erövra hela Asien? Rök och ångor? Flummiga besvärjelser och paroxysmer?

Alexander Jag är övertygad. Det är nog. Jag vet att det är möjligt. Gamla mäns benägenhet för lättja och bekvämlighet kan inte tagas hänsyn till inför ett sådant heligt värv.

Parmenion Jag lägger mig ej i det. Ni ungdomar får omsköta saken själva. (*går*)

Perdikkas Är det ej dags att pensionera honom?

Alexander Han är oväderlig som strateg. Han var min faders främste general. Med honom skulle många gå som än är outhärliga. Vi får väl se hur länge och hur långt vår käre gamle Nestor orkar gå åt öster. Han har inte bitt om avsked själv. Så länge han ej avgår självmant kan jag aldrig hemförlova honom. Kom nu, mina vänner, låt oss gå!

Hefaistion Mot öster?

Alexander Ja, men först hem till vårt nya härliga Alexandria, gamla Memfis med dess pyramider, och banketten! (*lägger armarna om Hefaistion och Seleukos och går hjärtligt ut med dem och de övriga.*)

Scen 5.

Dareios (surmulen) Vad gör den där Alexander?

Bagoas Han ligger i Tyrus och väntar.

Dareios Väntar på vad?

Bagoas Vi vet inte. Kanske på nyheter från väster om det pågående kriget mot Agis av Sparta.

Dareios (smäller näven i bordet) Den där värdefulle bundsförvanten! Han har startat sitt krig ett år för sent! Han är värdelös!

Bagoas Varför litade ni på honom då, storhärliche konung?

Dareios Därför att det fanns ingen annan bakom ryggen på Alexander! Jag trodde han skulle få med sig Athen och alla bångstyriga greker som gärna gör uppror mot vem och vad som helst bara de får göra uppror! Jag trodde Agis var en grek! Men han är bara en värdelös gammal sprucken kruka. – Har du inga goda nyheter, fältmarskalk Bagoas?

Bagoas Inga nyheter är goda nyheter, storhärliche konung.

Dareios Ge mig de dåliga då.

Bagoas Det finns inga dåliga heller. Alexander gör ingenting. Han bara väntar.

Dareios Vet han då inte att hela Asien marscherar mot honom? Gör han ingenting åt det? Kommer han inte hit snart?

Bagoas Enligt våra hemligaste mest pålitliga spejare ägnar sig Alexanders här åt skenkrig och idrottslekar, och Alexander ger dem små byar i belöningar.

Dareios I Libanon?

Bagoas I Libanon.

Dareios Vad gjorde han då i Egypten? Lekte han där också bara? Gav sig de feiga egyptierna åt honom utan en enda strid?

Bagoas Dess värre, ers härlighet. De kallar honom befriare och frälsare och sonen av en gud.

Dareios Medan de bara kastade muddar och ruttna tomater på de gudomliga perserna. Vad är väl det för en himmelsk rättvisa? Gud, vad jag förbannar den fräcke slyngeln! Kommer det aldrig några nyheter snart? (*En budbärare uppträder, andfådd.*) Nå?

budbäraren Storhärliche konung och härlige storkonung, ers konungsligaste storhet och ers mest storartade härlighet....

Dareios Stå inte där och stamma som en stork på stapplande styltor! Till saken!

budbäraren Alexander och hans armé har gått över Eufrat.

Dareios Och fick han lov till det?

budbäraren Han bara gjorde det, ers storartade storhärliche storkonung.

Dareios Och fanns det ingen där som stoppade honom? Vad gjorde den drummeln Magaeus, min mest erfarne satrap?

budbäraren Han levererade batalj men befinner sig nu i Babylon, varifrån han meddelat sig.

Dareios Han flydde alltså?
budbäraren Han levererade batalj och flydde.
Dareios Alltså flydde han, den plockade stjärntmesen! Vilken kruka! Vilken nesa! Vilken oduglig mes! (*En ny budbärare inträder.*) Nå?
budbärare 2 Härligaste konung, det glunkas om att Alexander med sin armé har gått över Tigris.
Dareios Över Tigris, din tvestjärtade dårfinksbastard! Och vad menar du med att det har glunkats? Har det glunkats eller klunkats?
budbärare 2 Store konung, det har bekräftats att så är fallet.
Dareios Och vad menar du med så, din sopprotsborstade såskopp?
budbärare 2 Att han faktiskt har kommit över Tigris!
Dareios Och var ingen där att stoppa honom?
budbärare 2 Nej, ers högsta majestät!
Dareios Ut med båda budbärarna och avrätta dem! Så dåliga nyheter tål jag inte!
Bagoas Ursäkta mig, stornådige konung, men ni bad faktiskt om nyheter.
Dareios Vill du också bli avrättad?
Bagoas Helst inte ännu.
Dareios Dra då för fan i våld! (*Alla försvinner.*)

Han tar min hustru. Han tar mina barn. Min maka dör i hans våld. Han tar mitt Egypten. Han går över Euftrat. Han går över Tigris. Och inte en enda medborgare av mitt världsrrike är där för att stoppa honom! Hur kan alla mina undersåtar svika mig så! – Det är bara en sak att göra. Det måste bli en avgörande batalj vid Gaugamela. Måtte den bara bli den sista!

Scen 6. Vid Tigris.

Alexander Vi har gått över Tigris, och inte en perser har försvarat sitt land. Vid Euftrat skingrades de som agnar för vinden, som om vi blåst bort dem, och här vid Tigris har de inte ens visat sig. Ändå var Tigris den farligaste övergången, här vid denna strida flod hade perserna verkligen kunnat försvara sig, men de iddes inte. De vågade inte. Kung Darius var lat och dum och satt hemma och tjurade medan hans bästa möjlighet gick honom förbi.

Och vad ska man väl säga om den där Magaeus, som kunde ha levererat en häftig strid vid Euftrat men som inte gjorde det och sedan ändå kröntes med ära för sin insats i Babylon? Han hade givetvis aldrig ställt upp mot oss om han inte redan fått sin belöning Babylon. Darius är en föraktlig dumbom som belönar generaler som misslyckas i stället för att degradera dem.

Men vad är detta? (*Det mörknar.*) Varför skymmer det mitt på dagen?
(*Hefaistion kommer.*) Vad betyder detta, Hefaistion?

Hefaistion Vad tror du?

Alexander Är det en solförmörkelse?

Hefaistion Vad annars.

Alexander Om några dagar stundar det ett avgörande slag där borta mellan oss och Babylon. Vi behöver bara följa Tigris medströms för att råka på den oövervinneliga persiska övermakten. Och detta tecken sändes oss från ovan. Månen skymmer solens ansikte för att markera slutet för en stormakt. Persien är nu redan dött. Det bara skälver slappt i dödsryckningarna, och Darius stirrar skrämnd från skutans akterskepp, den högsta punkten av hans sjunkande imperium, medan han mot ödet flyr mot sin egen död. Varför stannar han då inte som en man och slåss?

Hefaistion Han kanske stannar vid Gaugamela. Hans styrkor lär gruppera sig där.

Alexander Det är vår sista chans att få ett avgörande på kriget. Flyr han även därifrån så får vi vackert följa honom till världens ände. (*Det ljusnar igen.*) Månen har

givit sitt tecken och träder tillbaka. Det är därför dags för oss att träda fram. Kom, Hefaistion! (*De går.*)

Scen 7.

Dareios (i slitna kläder, smutsig och eländig) Nå, Bagoas, hur summerar du läget?

Bagoas Du är slagen, store konung.

Dareios Det behöver du inte tala om för mig. Tror du inte jag vet det?

Bagoas Varför frågar ni då?

Dareios Jag behövde lite uppmuntran.

Bagoas Hade ni inte flytt från striden hade ni blivit dödad i den.

Dareios Ja, men hur sjutton kunde den där makedoniska vildhjärnan se mig i striden och sedan våga göra ett angrepp rakt på mig?

Bagoas Han trodde väl han kunde få ett avgörande på det sättet.

Dareios Och hur kunde hela min armé fly? Vi var ju mer än tio gånger så många! Är det rättvist?

Bagoas Store konung, hela er gigantiska armé var beroende av er. När ni flydde började alla så småningom fly.

Dareios Varför kunde de inte stanna och slåss! De var ju överlägsna de fåtaliga grekerna!

Bagoas Varför kunde ni inte själv stanna och slåss?

Dareios Tyst med dig, din drummel! Det var den dammigaste strid jag har varit med om.

Bagoas Ja, man kunde knappt se spjutspetsen på lansen.

Dareios Vad har du mer för infernaliska underrättelser?

Bagoas De sämsta tänkbara.

Dareios Nå?

Bagoas Efter nederlaget vid Gaugamela har din satrap Magaeus öppnat Babylons portar för Alexander.

Dareios Utan strid?

Bagoas Utan strid.

Dareios Utan försvar?

Bagoas Utan försvar. Alexander välkomnades som en befriare. Stadens portar slogs upp på vid gavel för hela hans armé. Han är nu världens rikaste man, och han behöver aldrig mer ha finansiella svårigheter i sitt rike, ty så mycket guld har Babylon.

Dareios Babylon, som alltid gick oss bakom ryggen, alltid fuskade med sina skatter och alltid gjorde allt för att jävlas med oss. Xerxes såg sig ständigt nödtvungen att straffa Babylon hårt.

Bagoas Och därför har det nu vänt oss ryggen.

Dareios Den där Magaeus var således en förrädare?

Bagoas En opportunist. Han vände kappan efter vinden.

Dareios Och vi får fly för den. Vi har bara att fortsätta retirera längre in i Asiens mörka ödemarker. Det är svårt att vara storkonung, Bagoas, när världen hotas av grekisk demokrati genom en så grann och avundsvärd ungdom som den där överbegåvade Alexander.

Bagoas Ja, store konung.

Akt IV scen 1. Persepolis.
En praktfull bankett med även många vackra damer.

Ptolemaios Nå, Alexander, är du nöjd nu, när du äntligen har kommit till Persepolis, det persiska imperiets hjärta, och har lyckats driva bort den ömklige kung Darius på flykten från sin egen huvudstad?

Seleukos (till Lysimakos) Ptolemaios känner inte Alexander.

Alexander Du frågar, Ptolemaios, om jag inte nu är nöjd. Och vad har jag väl att vara nöjd med? Obegränsade strapatser, fruktlösa överansträngningar och år av arbete för ingenting! En enda sak har vi nått fram till efter detta världsarbete, och det är att jag är slutkörd.

Lysimakos Är det ej då lämpligt att då stanna här nu i Persepolis och hämta andan?

Alexander Medan Darius flinar åt oss från sitt gömställe i bergen? Han har bara gäckat oss alltsedan Issos. Aldrig skall jag vila, aldrig skall den eländige Darius få vila, förrän han är död!

Parmenion Bli ej fanatisk, Alexander. Tygla dina vilda känslor av besvikelse. Du har erövat Babelns och Susas och Persepolis omätliga och oerhörda skatter, och du låter det att en bedrövlig usling kommit undan vålla dig besvikelse.

Alexander (reser sig i vrede) Men han är fortfarande världens konung, och han har ej erkänt mig!

(tystnad.)

Perdikkas Han måste någon gång ge upp. Det är alldeles klart. Han kan ej hålla sina ställningar.

Alexander Men när? Skall han få dö i ålderdom i fred när jag har jagat honom bortom Indien?

Ptolemaios Alexander lär nog springa fatt den tröge Darius innan denne kommer fram till Indien.

Seleukos Men när Alexander hunnit fatt den oduglige Darius lär ej Alexander kunna stanna.

Perdikkas Har han sådan fart?

Seleukos Det ser du väl! Han har ju nått Persepolis från Makedonien bara under några år!

Alexander De åren var så prövande och långa som en livstid.

Parmenion Du tänker väl ej på att jaga Darius till Indien, Alexander?

Alexander Om det skulle visa sig nödvändigt.

Kleitos Ingen makedonier skulle följa dig så långt.

Alexander Hur vet du det?

Kleitos Jag bara vet det.

Alexander Det är inget svar på frågan.

Kleitos Jag vet bara att jag vet.

Alexander Förklara dig.

Ptolemaios Seså, min gode Kleitos, du har druckit många bågare och Alexander likaså. Ni skall ej börja munhuggas när ni har vin i blodet. Låt oss nu i fred i stället utbringa en bågare för våra sköna damer. Thaïs, skönast här bland kvinnor, dig vill jag nu skåla för som min honnörsdam.

Seleukos Skål för Thaïs! (Alla skålar hjärtligt. Thaïs reser sig upp.)

Thaïs Jag tackar er, min tappra hjälteskara av vår världs mest ridderliga män. Hit har ni kommit och erövat hela världen, jagat den föraktansvärde Darius på flykten, intagit hans städer och ställt till med segermiddag i hans praktfulla palats och hem, all världens pampigaste, men har ni infriat era föresatser? Har ni tagit hämnd för Hellas och de lidanden som perserna har vållat oss hellener under sekler? Nej, ni har lugnt tågat in i perserrikets städer, givit dem en snäll demokrati och lämnat dem i fred och tågat vidare till nästa i en fruktlös jakt på Darius gäckande

chimär. Så höj då blickarna och se omkring er! Här sitter ni som druckna velingar alltmedan perserkonungarna skådar ner på er från sina pelare med hån, och persergudarna, som vållat alla Hellas olyckor, får finnas kvar på sina socklar! Här är härden för det persiska förtrycket! Skall ni bara snällt då låta det få finnas kvar?

Ptolemaios Thaïs har rätt. Ej någon hämnd har tagits ännu för all den förstörelse som perserna har vållat Hellas.

Alexander Ni är druckna. Ni är arga. Ni har eld i blodet. Gör vad helst ni vill. Om ni vill bränna ner Persepolis, så varför inte? Skratta ut av skadeglädje och låt febern rasa! Bli då såsom perserna! Vad spelar det för roll? Ett stort imperium byggs blott för att rasa.

Thaïs Ni har hört er konung. Makedonier och hellener, vad är ni så slöa för? Vad väntar ni på mera? Väntar ni att denna tyranniets boning själv ska börja rasa ner på er?

(Genast blir det fart på samtliga soldater utom Alexander. De rusar upp och tar entusiastiskt i tu med förstörelseverket: välter statyer, tar ner facklor, sätter eld, osv, och snart färgas himlen röd av det flammande palatset.)

många För Thaïs! För Hellas hämnd på perserna! Vräk ner tyrannens gudar! Vält statyerna! De persiska storkungarna skall aldrig mer få skåda ner på oss!

(Det hela urartar till en besinningslös förstörelseorgie som alla deltar i utom Alexander, som till slut blir ensam.)

Alexander Är detta varje världskonungs och världserövrars destination: att grymt förvandla surt förvärvad och förevigad fåfänga till förgänglighet och maktens våld? Skall detta om fem hundra år bli min familjs och mina efterkommandes bedrövlighet: att deras jämte mina stoder och palats på samma sätt förintas av en större erövrars makt? Det förefaller troligt. Varför då fortsätta jakten på en sådan löjlig futtighet som världslighet och härlighet och maktens vanmakt? Hittills har vi haft en hämnd att utkräva på Persien. Men allt vad som följer härnäst på vår väg blir bara ett besinningslöst fortsättningskrig av bara farten.

(dricker och ser på den tilltagande förstörelsen.)

Hefaistion (upptäcker honom och kommer fram till honom) Är det klokt att låta ett så underbart palats bli skändat och förstört?

Alexander Min vän, du har alldeles rätt. Nej, det är inte klokt. Det är blott ursinne och vansinne, självdestruktivitet och dårskap. Men en soldatesk begär ej någon klokhet. Allt den kräver är sin underhållning. *(dricker)*

Hefaistion Och du finner dig i dårskapen och blundar för den utan att ingripa? Är ej det att sanktionera den?

Alexander Hefaistion, du måste fatta, att ej ens kung Alexander, som har erövrat Persepolis, förmår det minsta mot naturkrafter som skenar. Ingen är så dödlig som den dåre som i egen livstid låter sig förklaras odödlig. Långt hellre dör jag ung än blir så gammal som min far om det skall innebära att jag liksom han till slut blir etablerad som en löjlig gud, den yttersta narraktigheten. Drick i stället, påminn dig om egen dödlighet och din ofrånkomliga fysiska begränsning. Det är bara hälsosamt att nedsätta sin fysiska förmåga. Då förstår man rätt sin egen roll i detta narrspel kallat livet. *(raglar och tappar av.)*

Hefaistion Alla har förlorat all kontroll, och Alexander själv är redlöst drucken under bordet. Vilken universell vanmakt mitt i segerns och triumfens högsta ögonblick! *(lyfter upp Alexander, bär honom över sin ena axel och släpar honom ut.)*

Scen 2. Hamadan.

(Den degraderade Darius är instängd i en bur omgiven av persiska livvakter och Bagoas.)

Dareios Jag bönfaller er! Hör på mig! Vad ont har jag gjort er? Hur kan ni utsätta mig för en sådan skymflig behandling? Har ni glömt att jag är er konung? Vad anledning har jag givit er till denna oacceptabla upprorshandling?

vakt 1 Fången gnölar igen.

2 Ger han aldrig upp?

3 Stick en gris i ändan, och han tjuter.

1 Är då "farao" stucken i ändan?

3 Ja, och han tjuter värre än en gris.

Dareios (skakar galler) Vad tänker ni göra med mig?

1 Vi tänker överlämna dig till Alexander.

Dareios Vad ont har jag då gjort er? Han kommer ju att döda mig!

Bagoas (träder fram) Du frågar, Darius, vad ont du har åsamkat oss. Jag skall berätta det för dig. Du har misslyckats. Du har flytt från varenda strid mot makedonierna innan slaget var över. Du har i hela kriget bara visat räddhåga och vankelmod. Du har skämt ut hela Persien med din feghet. Därför förtjänar du att överlämnas åt Alexander som ett fångat djur i sin bur.

Dareios Men han kommer att döda mig!

Bagoas Dö ska vi alla på ett eller annat sätt. Du med din vanära kommer kanske billigt undan om du dör.

Dareios Bättre vore det då att dö innan han får tag i mig.

vakt 4 (kommer in) Herr general, makedonierna är i antågande.

Bagoas Redan? Då har de följt vårt spår i ilmarsch ända från Persepolis.

4 Och de är många och har bråttom hit. De är här inom en liten stund.

Bagoas Då är det bäst att vi raskar på med vad vi har att göra.

Dareios Vad tänker ni göra?

Bagoas Vi tänker lämna dig åt Alexander, din gamla odugliga utslitna fågelskrämma, men vi tänker inte ta risken att göra det själva. Vi lämnar dig ensam här med gamarna.

Dareios Vad menar du?

Bagoas Tror du vi kan låta dig berätta vem som förrådde dig och överlämnade dig åt grekerna? Nej, vi måste göra det anonymt. (*till vakterna*) Öppna burenen! (*de öppnar burenen.*)

Dareios (förstår inte) Menar du allvar med att ge mig friheten?

Bagoas Du bad själv om det.

Dareios Då är du alltjämt min trogne vän och älsklingsgeneral!

Bagoas Kom inte med sådant sentimentalt trams nu. Jag är dig trognare än du anar.

(*till vakterna*) Dröp honom! (*De stöter sina svärd i Dareios.*)

Dareios (döende) Ett värre slut mötte aldrig någon persisk storkonung. (*dör*)

Bagoas Din sista bön blev uppfylld av dina sista undersåtar. Du fick dö innan Alexander fick se dig.

vakt 4 (har hållit utkik) De kommer.

Bagoas Lås in liket, så att gamarna ej tar det före Alexander. (*Liket stängs in i burenen igen.*) Kom, låt oss gå. (*De lämnar skyndsamt scenen.*)

(*Efter en stund kommer Alexander med vapenbröder in på scenen.*)

Alexander (stannar) Vad är detta? Här stinker död och ofärd. Kaos har markerat sina fotspår här.

Seleukos Det ligger någon död i burenen.

Alexander Öppna burenen! (*Buren öppnas. Liket synas.*)

Jag har sett den mannen förut. Han gav mig en oförglömlig blick vid Issos med en uppsyn av förskräckelse som bara överträffas av hans än bedrövligare uppsyn nu.

Jag kallar dig, du stackars förödmjukade avklädda lik, kung Darius, det persiska världsríkets store konung, mördad, skändad, degraderad, säkert hånad ända in i döden av grymt otacksamma undersåtar. En sak kan jag lova dig, fastän det är för sent: vi hade aldrig givit dig den minsta malört. Stackars lik, du fryser. (*tar av sig sin kungliga rustning och mantel.*)

Skruda denne olycklige storkonung i klädnader som bättre anstår honom i hans rang. Jag blir ej kall fastän jag klär mig naken, men den här monarken kan ej värmas mer ens av de präktigaste pälsverk. Att jag ger honom min mantel kanske dock kan värma något av hans själ.

(*Darius skrudas i Alexanders kläder, borstas av och fräschas upp.*) .

Lägg honom på bår. Han skall få landssorg och en konungslig begravning, som om han var bror till mig, ja, som om han var den för tidigt hädangångne Alexander. (*går ut.*)

(*Soldaterna tittar frågande på varandra men lägger den vackert skrudade Darius på en bår och bär ut honom.*)

Scen 3. En middag utanför ett tält.
Alla är soldatklädda men tämligen utschasade.

Ptolemaios Konungen blir alltmera otillgänglig.
Perdikkas Liksom Makedonien blir allt mera avlägset.
Lysimakos Det här evinnerliga fälttåget har börjat gå somliga på nerverna.
Seleukos Bessos hotar Alexander. Därför måste Bessos likvideras. Det är bara en politisk militär nödvändighet.
Lysimakos Och efter Bessos? Andra upprorsmän än längre bort i öster?
Seleukos Är du trött, min ädle Lysimakos?
Lysimakos Jag är gammal men ej trött. Jag lider bara av det faktum att jag inte längre känner väl igen min Alexander.
Perdikkas Om det bara vore endast Bessos! Satibarzanes förräderi är en långt tyngre börda för vår Alexander än den fege Bessos undanflykter.
Ptolemaios Ja, det var en alldeles katastrofal misräkning. Vi som litade på honom!
Filotas Alexander har nu övergått från att ha varit Darius fiende till att bli Darius hämnare.
Seleukos Vad menar du?
Filotas Att Bessos och Satibarzanes var just Darius främsta mördare.
Lysimakos Det kan du nog ha rätt i, men vi vet ej säkert.
Ptolemaios Tänker general Parmenion samma sak, Filotas?
Filotas Jag förstår ej klart din fråga, Ptolemaios.
Ptolemaios Tänker även general Parmenion, som ju är din far, att Alexander övergått från att ha varit storkonungens fiende till att bli storkonungstitelns hämnare och kanske rent utav försvarare?
Filotas Fortfarande förstår jag ej din fråga, Ptolemaios. Vad vet jag om vad min fader tänker?
Lysimakos Vad har du för tankar, Ptolemaios?
Ptolemaios Inga alls. Jag vet blott att vår konung har bekymmer.
Lysimakos Svårare än Bessos och Satibarzanes?
Ptolemaios Mycket svårare. (*Alexander kommer ut ur tältet.*) Här är han nu. Han kanske nämner något själv.
Alexander Vad är det som jag kanske nämner själv, min gode Ptolemaios?
Ptolemaios Ingenting som vi vet något om.
Alexander Som vanligt, Ptolemaios, talar du med kluven tunga som en orm men utan att en själ blir biten. Giftet efter bettet märks åtminstone ej genast.

Lysimakos Vad bekymrar Alexander?

Alexander Mina vänner, vad har smugit sig emellan oss? Vad sätter gräns för vår berömda öppenhet? Vem har väl lärt oss att förstå oss och tiga fejt om vad vi vet?

Seleukos (till Hefaistion) Han har bekymmer. Det är ett då som är säkert.

Hefaistion (tillbaka) Jag vet ingenting.

Seleukos Hans eunucker vet ej heller någonting.

Perdikkas Vi ber dig tala ut, o konung, om du litar på oss.

Alexander Jag har ingenting att säga. Men en av er har en del att säga.

Lysimakos Alexander, aldrig var du kryptisk förr. Vad är det som har hänt?

Alexander Filotas, general Parmenions son, har du ej någonting att säga?

Filotas Har jag glömt bort något? Vad har jag försummat?

Alexander Har du ingen aning?

Filotas (osäker) Nej.

Alexander Och om jag skulle nämna namnet Dimnos?

Filotas (mera osäker) Vem är Dimnos?

Alexander (reser sig och går fram bakom Filotas) Vet du inte det?

Filotas Jag beklagar, men det vet jag icke.

Alexander Nå, om jag då nämner Kebalinos? Vet du inte heller vem den gode Kebalinos är? Har han ej dagligen besvärat dig i något ärende de senaste två dagarna?

Filotas (slappnar av) Jo, det är riktigt.

Alexander Nå?

Filotas Min gode Alexander, inte tar du väl så smutsiga rapporter på det minsta allvar?

Alexander Du har i två dagar visat bort den trägne Kebalinos böner. Varför?

Filotas Därför att jag inte kunde ta så löjliga amsagor på fullt allvar. Jag var av den meningen att Alexander hade viktigare ärenden att sköta än en usel bögs gemena rykten.

Alexander Rykten? Tar du stämplingar mot Alexanders liv som oseriösa rykten?

Filotas Vilken makedonier skulle stämpla mot ditt liv?

Alexander (kommenderar) För genast hit soldaten Dimnos. *(Några soldater går ut.)*

Filotas Alexander, tror du verkligen på allvar att det skulle kunna finnas någon i ditt eget hushåll och bland dina egna män och bröder som var så gemen och galen att han skulle önska ta ditt liv och även söka genomföra en så oerhörd absurditet?

Alexander Jag är numera storkonung av Persien. Den tidigare storkonungen mördades på just ett sådant sätt.

Filotas (reser sig) Och står ej då en makedonisk konung över sådana metoder? Har vi makedonier blivit lika usla som de nedrigaste persiska förrädare blott för att du har övertagit rollen som storkonungen av Persien?

(Soldaterna återkommer brådstörtat.)

Alexander (till dessa) Nå?

soldat 1 Vi kom för sent.

Alexander Har Dimnos flytt?

soldat 2 Ja, han har flytt så långt att det är omöjligt att få honom tillbaka.

Alexander Ingenting är omöjligt! Sätt efter honom genast! Er förunderliga tomhänthet för med sig lukten av förräderiet!

soldat 1 Ädle konung Alexander, Dimnos har tyvärr berövat sig sitt eget liv.

(Nu blir många upprörda.)

Alexander Då var det sant. Filotas, skulle jag då tvivla på en sak för vilken makedonier tar livet av sig?

Lysimakos (till de närmaste) Det ser illa ut.

Ptolemaios Jag ber dig, Alexander, att ej fördomsfullt fördöma denne duglige Filotas genast. Ge honom en chans. Betänk att din mest trogne general Parmenion är hans fader.

Alexander Ptolemaios, du vill väl men är för ögonblicket otillräknelig av dumhet. Ber du en rättvisans konung att förskona en förrädare blott för att fadern till den brottslige är någon särskild?

Lysimakos Filotas skuld är ej bevisad.

Alexander Även du, min visaste vän Lysimakos? Tänk då på vår ställning! Vi befinner oss långt bortom Babylon med bara trettio tusen män, och general Parmenion står mellan oss och Babylon med tjugo tusen! Satibarzanes, en högt betrodd satrap som vi gav makt, förrådde oss och högg oss med en kniv i ryggen! Ett förräderi har uppdragats i min omedelbara närhet mycket farligare än Satibarzanes, och du, Lysimakos, visast bland mina rådgivare, begär bevisning som i en civil fredsdömstol! Ett sådant fall som detta kräver krigsrätt!

Filotas Förivra dig ej, Alexander.

Alexander Du, Filotas, har åtminstone då ej förivrat dig då du har undanhållit i två dygn upplysningar om en komplott mot Alexanders, mot din egen konungs liv! Och du har haft två överläggningar med mig om dagen! Det är grövsta tänkbara försummelse för en person i din betrodda ställning!

Filotas Jag var av den åsikten att trivialt och uselt bögprat borde ignoreras.

Alexander Och du misstog dig totalt! Just vad som avslöjas i det intimaste umgänge är den viktigaste nyheten! Din dygd är helig, värdige Filotas, och vi måste respektera dig för att du visar avståndstagande från vanor som ej är naturliga, men denna kyskhet från din sida har i detta fall bedragit ditt förnuft! Vad Dimnos avslöjade under tystnadsplikt för Kebalinos bror i sexuell intimitet var just igenom den sexuella leken desto mera värt och heligt, och det borde du som taktiker ha fattat! Bort med honom!

Perdikkas (fångslar tillsammans med Seleukos Filotas) Vi beklagar, men du är vår fånge.

Filotas Jag beklagar också men mest Alexanders persiska förföljelsemani.

Seleukos Vad du må tänka om vad Alexander tänker kan tyvärr ej ursäkta din uraktlåtenhet, Filotas. *(De går bort med honom.)*

(Alexander böjer nacken och stöder sig mot bordet.)

Ptolemaios Böj ej nacken, Alexander. Ta dig litet mat.

Alexander Ej ville jag bli såsom en tyrann. Men detta är en tyngd för mig, och likväl återstår det värsta.

Lysimakos Och vad är det värsta?

Alexander Vi har bara sett komplottens ytas början. Många namn har nämnts av vittnet som nu tagit livet av sig. Vi har därför ej bevis, men namnen är besudlade av självmördarens himmelsskriande förtvivlans skvallers blod. Vi måste undersöka saken.

Ptolemaios Kommer det att störa kriget?

Alexander Nej, allenast sinnesfriden. Vi skall jaga Bessos och hans anhang med förrädaren Satibarzanes intill världens ände, men Filotas och de andra nämnda namnen skall ej låta oss få sova under tiden. Det är allt, men det är mer än nog. *(sätter sig.)*

Lysimakos Vi följer dig till världens ände och vart du än vill.

Alexander Det är jag tacksam för, men jag är även glad för att ni ej kan följa mig i mina drömmar, som ej alltid är så roliga. *(klappar Ptolemaios och Lysimakos kamratligt på axlarna och höjer sin bågare. De deltar i skålen.)*

Scen 4. Hamadan.

Parmenion Jag är gammal och trött. Alla mina förträffliga söner har dött, alla utom en enda. Filotas är kvar, men hans ställning är vansklig. Han åtnjuter ännu oinskränkt förtroende, men svunna äro de dagar då han kunde skryta med att endast han jämte sina förträffliga bröder och mig, hans oövervinnelige fader, erövrade världen för Filips skull och denne mäktige krigares minne alltmedan en omogen slyngel i okynne lekte med den usurperade spiran som en feminin och ovärdig bastard. Men hans älskarinna spred det övermodiga skrytandet vidare och blev tyvärr Alexanders mest lydiga spioninstrument. Ofta varnade jag mina söner och bad dem att ligga med hovsamhet lågt, men de led ständigt svåra prestigenederlag ändå. Jag är nu sjuttio år och har tänkt på pension sedan länge, men kung Alexanders medryckande framfart är oemotståndlig. Man måste blott fortsätta ett stycke till för att få vara med om den värld som han öppnar. Och min siste son, den godtrogne Filotas, är alltjämt betrodd och ett hopp för familjens och barnbarnens framtid. (*Polydamas kommer.*) Men vem kommer här om ej vår käre vän Polydamas? Han bringar mig säkert ett brev från Filotas om ej ifrån flere. – Välkommen, vår käraste vän Polydamas. (*omfamnar Polydamas.*)

Polydamas Var hälsad, Parmenion, vår vördade Nestor! Jag bringar dig bud från Filotas och från Alexander, men här är ett brev även till dina sex generaler.

Parmenion De har redan fått brev från konungens läger. De har endast väntat på det kompletterande brevet, din ankomst, min sons brev och konungens brev till Parmenion personligen.

Polydamas Här är de viktiga breven. (*överräcker dem.*)

Parmenion Låt se först vad konungen skriver. (*öppnar och läser.*)

Fantastiska planer för fälttågets fortsättning. Han är sig lik.

(*Generalerna kommer.*)

general 1 Har budbäraren kommit med konungens brev?

Parmenion Jag står just här och läser det. Nu till min älskade sons brev. Hans budskap är värmen från mitt livs nedgående sol.

(*öppnar brevet. Läser det. Tappar det. Generalerna drar svärd mot honom.*)

Är detta då tacken för hela mitt livs trogna tjänst? Ni har mördat min son, och ni låter den mördade själv skriva ner detta till mig i brevform! Vad ont kan väl era förrädersvärd göra mig efter att min siste sons självmordsvapen har riktats mot mig genom hans egna döende ord! Säg mig blott hur han dog! Dog han värdigt som min egen son och som sin konungs tjänare? Svara mig, du, Polydamas, som alltid var hans och min vän!

Polydamas General, jag var okunnig om allt som skedde! Jag visste ej att mitt brev innehöll er egen dödsdom!

Parmenion Hur dog han! Jag ber er att svara mig!

general 1 Han fick en lagenlig rättegång och befanns komprometterad till döds genom grövsta försummelse. Han underlät att avslöja en mordkomplott mot Alexander.

Parmenion Hur dog han!

general 2 Han stenades efter en enhällig dom av en enhällig krigsrätt.

Parmenion Inför Alexander?

general 3 Det var Alexander som genomdrev krigsrätten och hela steningen, som många deltog i.

Parmenion Jag säger er att Filotas dog oskyldig! Hela komplotten iscensattes av Alexander själv för att han ville bli av med oss!

general 4 Den gubben går inte. Gubbe, du dör. Du har bromsat vår framfart och länge nog lagt dig som hinder på vägen för konungens planer. Han orkar ej längre med ditt tröga pedanteri.

Parmenion Han har mördat min son! Han har tagit ifrån mig mitt liv! Systematiskt har han hela tiden förintat min släkt, mina barn, min familj!

general 5 Vi beklagar, Parmenion, men dina anklagelsers lösa förryckthet gör blott saken värre. Din son gjorde sig uppenbarligen skyldig till grövsta försummelse. Han må ha gjort det av dumhet och helt utan avsikt, men likväl så gjorde han det. Det var kanske en olycka blott, men i hans ställning kunde man ej begå sådana misstag. Det måste du medge.

Parmenion Men mordet på honom, och grymheten i den barbariska dödsdomen! Kunde då konungen ej då åtminstone ha låtit mig få dö först, så att jag fått förbli i mitt livs sista hoppas illusion, att min son ännu levde! Att mörda en fader först efter att ha låtit avrätta alla hans barn är en så utstuderad och omänsklig grymhet att gudarna själva skall rysa!

general 6 Parmenion, farväl. Du var gammal ändå. Det blir din enda tröst. (*De dödar honom.*)

general 1 (till Polydamas) Hälsa Alexander att Parmenion är död.

Polydamas (chockad) Var det nödvändigt?

general 2 Förmodligen, emedan Alexander gav oss ordern.

general 5 Vi förstår honom. Man kan ej låta fadern stanna kvar och leva vidare som mäktig general när alla sönerna först dödats.

Polydamas Vad ska Kleitos säga?

general 3 Det blir hans problem. Vi föredrar att hålla oss lojala med vår konung.

Polydamas Ja, jag hoppas bara att situationer såsom denna aldrig skall upprepas.

general 4 Det hoppas vi nog alla. Men nu är den unge Alexander fri till att agera. Gamle bakåtsträvaren är död.

Polydamas En gammal mans blod väger tungt nog på en ung monarks samvete för att göra den monarken äldre än den mördade.

general 6 Det blir väl Alexanders huvudvärk. Så ge dig av nu!

(*Polydamas ger sig av.*)

general 1 Vi beklagar, gamle stolle, att vi måste ta ditt liv till slut.

general 2 Du hade inte vett att resignera och att pensionera dig i tid.

general 3 Kom. Det är nog. Vi måste slåss för Alexander.

general 4 Ja. Lämna åt de döda att begrava sina döda.

general 5 Det blir eftervärldens sak att sörja.

general 6 Det är alltid bäst som sker. (*de går.*)

Scen 5. Samarkand.

Alexander (drucken) Nå, era bövlar! Vad tiger ni för? Allt är misslyckat! Vi har förlorat, och skyterna drar oss vid näsan! Vad hjälper det att vi har Bessos i buren och Satibarzanes förintad när vi råkar på dessa baksmällor som kostar oss flera tusen i döda av de allra bästa av oss?

Seleukos (drucken) Var ej ledsen, kamrat Alexander. Du vinner ju alltid i längden ändå.

Alexander Men det tycks kosta flera och mera oskyldigas liv för vart år!

Perdikkas (drucken, till de andra) Han är ledsen.

Kleitos (drucken) Vår konung är ledsen.

Alexander (slår näven i bordet) Och har jag då ej rätt att vara det? Får jag ej sörja för det att jag råkar att vara en eländig konung?

Kleitos Ja, eländig var rätta ordet.

Alexander (lystrar) Vad sade du?

Kleitos Eländig är du som gjort oss så eländiga.

Ptolemaios (drucken) Hör ej på honom. Kleitos är gammal och drucken.

Kleitos (vresig) Jag är inte gammal!

Ptolemaios Försök inte, kompis! Din syster var ju Alexanders barnsköterska! Du är ju bror till hans pappa! Du kunde ha varit hans far!

Hefaistion (drucken) Jag tycker att vi nog har druckit för mycket.

Ptolemaios Det säger du, fromme Hefaistion?

Hefaistion Det säger jag, och därutöver så menar jag det.

Ptolemaios Säg, hörde ni det, käcka gossar? Hefaistion ej säger blott här vad han menar, men han även menar vad han står och säger! Vad säger ni om denna skicklighet? Är han ej ytterst förnumstig?

Kleitos Han är så förnumstig att man kunde spy åt hans snusförnuft.

Lysimakos (ej helt nykter) Men vår Hefaistion har dessvärre rätt. Vi har kanske en aning här suttit och druckit för länge.

Seleukos Jag vågar att antyda att Lysimakos har minst lika rätt som Hefaistion. Men vi är ju här för att dricka tillsammans så länge det smakar. Det har ju vår kung Alexander idag sammankallat oss för. Han vill dricka med oss, och han bjuder på vinet. Hur kan vi då sluta att dricka? Fyll på våra bägare, vet jag!

Alexander Seleukos, du är en begåvning. Du är ett geni. Det blir du som går längst av oss alla, för du överträffar oss alla med dina så pålitligt alltid så strålande goda och logiska, klara och lämpliga och konstruktiva förslag och idéer.

Seleukos Det var inte min idé att vi nu här skulle dricka ihjäl oss. Det var, Alexander, din egen.

Alexander Men ni tyckte om den. Så drick, mina vänner, och dränk era sorger med mina, ty jag är en misslyckad konung som bara är till för att leda er alla i döden och mot nya nederlag bortom den kända och okända världen. (*dricker*)

Kleitos Ja, du duger numera bara till impotent perversitet med eunucker och den här misslyckade frillan. (*menar Hefaistion.*)

Perdikkas Gå inte in på det personliga, Kleitos.

Kleitos Jag är bara fromt konsekvent och går vidare längs Alexanders uppriktiga misslyckanden. Han har rätt i att han dragit ner oss i skiten.

Ptolemaios I synnerhet dig, gamle Kleitos, hans barnjungfrus broder. Du kunde ha varit hans fader.

Lysimakos Som gamle Parmenion.

Seleukos Nej, gamle Parmenion var snarare som Alexanders personlige morfar.

Alexander Du slår alltid spiken på huvudet, käcke Seleukos! Men ej var det jag som tog livet av min gamle morfar.

Kleitos Du tvingade fram rättegången mot honom och tvingade oss till att stena Filotas, hans son!

Alexander Rättegången var blott mot Filotas. Parmenion lät jag avrätta direkt. Fyll din bägare, Kleitos, och drick mera vin! Jag är full och vill se mina tjänare fulla!

Kleitos Jag dricker och dricker men blir bara surare och ännu surare.

Alexander Då har du druckit för litet! Drick mera och anklaga mig i din ärlighet för alla laster och brott här i världen!

Kleitos Vad vill du egentligen, kung Alexander? Vad vill du av mig? Vad begär du?

Alexander Din vänskap och uppriktighet! (*dricker honom till. Kleitos svarar och tömmer sin bägare som han tappar på golvet.*) Varför lät jag ta livet av gamle Parmenion? Svara mig, Kleitos, du som är så stöddig!

Ptolemaios Parmenion var gammal och grå, och han var inte klok nog att dra sig tillbaka. Han blev en belastning för fälttåget som general. Han var så trög och gammal till slut att han inte löd order och bromsade fälttåget i stället för att befrämja det.

Kleitos Men siste sonen Filotas var oskyldig, ung och lojal. Varför stenades han inför hela armén?

Seleukos Kleitos, du var ej med då.

Kleitos Jag vet, och jag har heller aldrig fått veta vad som då egentligen hände och varför.

Lysimakos Filotas blev dömd för att han teg om mordanslag mot Alexander.

Kleitos Filotas blev dömd för att han var Parmenions siste kvarlevande son och för det att Parmenion var dömd för sin ålder. Var det inte så, Alexander?

Lysimakos Driv ej saken längre, min vän. Alexander är drucken.

Seleukos Och därför kan vi tala fritt med varandra.

Kleitos Du har icke svarat, min vän Alexander, som jag en gång räddade livet på vid övergången av Granicus. Det har du glömt, Alexander.

Alexander Nej, det har jag aldrig glömt, Kleitos.

Kleitos (reser sig, vresig) Och varför har du då förnedrat mig så, Alexander? Har jag inte kämpat för dig genom hela det persiska Asien? Har jag ej lett dina tappreste män över Hindukushs hemskaste snövidder, ut över Baktriens hetaste glödande öknar och slagit varenda arméövermakt här vid Oxus, Jaxartes och Alexandria Eskate? Har jag inte tjänat dig troget?

Alexander Jo.

Kleitos Och ändå gör du mig till en satrap här i Baktrien och lämnar mig här bortom världen att slåss mot eländiga tiggarnomader och tattare medan du själv drager vidare med alla andra mot Indien! Är det då ditt tack för att jag lett ditt kavalleri till blott segrar vid varenda träffning! Skall världens mest lysande och generösa och storsinta härskare löna sin trognaste kämpe så uselt och nedrigt! Förvisning är allt vad jag får! Men jag vet dina skäl. Jag är gammal och grå. Jag har blivit för mäktig i mitt veteranskap precis som Parmenion.

Alexander Nej, Kleitos. Det är ej så.

Kleitos (flammar upp) Hör hur konungen lärt sig att hyckla! Det har han här lärt sig i Persien av storkonungsseder! Han var ej en hycklare förr! Men mot sina föråldrade trognaste kämpar som han vill bli av med kan han med att hyckla! Då skall jag berätta den verkliga anledningen! Jag var aldrig en bög! Alla som Alexander har lust till kan han skruva kuken i, men jag var alltid för gammal! Mig fick aldrig denne skenhelige bögkonung åtrå till!

Lysimakos Stopp, Kleitos! Det är tillräckligt!

Kleitos Nej, än är det inte tillräckligt! Jag har ej fått nog! Alexander skall ytterligare förnedra mig, om jag rätt känner den inkompetente bastardens otålighet och impotens!

Lysimakos Du har druckit för mycket!

Alexander (reser sig rasande) Om någon har druckit för mycket här så är det jag! Ge mig genast ett svärd och ett annat till Kleitos! Vi skall göra upp! För det fattar du väl, att vi ej efter sådana munhugg kan låtsas om att inget hänt? Vi är tvingade att göra upp här och nu genom dina förbannade tillmälen! Ge mig än mera att dricka, och ge även Kleitos en ny full pokal! Vi ska dricka och svära och kämpa! Min bäste vän Kleitos! I det att du kraftigt och grovt förolämpat min enda väsentliga kroppslem har du även kränkt mina damer! Det kan jag ej slätt tolerera!

Kleitos (gapskrattar) Har jag förolämpat hans damer! Hör på komedianten! Vad umgås du då med för damer? Är det kanske skäggiga utklädda sådana som saknar bröst men ej det tredje benet?

Alexander (slänger hela sin bägares vin i ansiktet på Kleitos) Man skämtar ej om andras lemmar! Det är under bältet!

Kleitos Jag är bara uppriktig och återgäldar en ärlig förödmjukelse med full ränta! Förlåt min ogrannlagenhet! *(slänger hela sin bägares innehåll i ansiktet på Alexander.)*

Visa din lem, om du har någon! Men jag tror snarare att du är ett stackars fruntimmer.

Ptolemaios (till Lysimakos) Han driver saken för långt!

Lysimakos (tillbaka) Om han gör! Och han gör det medvetet! Han är förlorad.

Alexander (angriper Kleitos ursinnigt. Denne försvarar sig utan entusiasm.)

Hefaistion Skilj dem!

Ptolemaios Han dödar honom!

Seleukos Vem dödar vem?

Perdikkas Det ser du väl.

Hefaistion Låt det ej ske!

Alexander (lyckas få Kleitos avöpnad och under sig) Du var alltid emot mig, högfärdige Kleitos! Jag tål inga gliringar längre från dig!

Kleitos Alexander det grälände fruntimret angriper Kleitos på persiskt manér med en brödkavel.

Hefaistion Nej! (*skyndar fram. Alexander genomborrar Kleitos.*) För sent!
(*Alla kommer fram och drar bort Alexander från den döende Kleitos.*)

Kleitos Jag dör på min post, Alexander, för dig. (*dör*)

Alexander (förfärad) Är han död?

Seleukos (undersöker den döde) Ja, Alexander. Nu är Kleitos död.

Ptolemaios Ni var båda berusade.

Perdikkas Ja, ni var galna av vinet och hettan och dessutom överansträngda. Ni visste ej alls vad ni gjorde.

Alexander Ve mig! Hur kunde jag göra något sådant?

Lysimakos En ytterst beklaglig olyckshändelse.

Alexander Jag har mördat min närmaste vän och min bästa general!

Seleukos Ta det lugnt, Alexander. Gå hem i ditt tält och sov ut.

Ptolemaios Det här var en olycka.

Lysimakos Se då till att detta lik bäres ut! (*Tjänare kommer och vill bära ut liket.*)

Alexander Nej! Låt mig ej skiljas från en så kär vän! Jag är mördaren! Låt mig bestraffa mig själv! Du har rätt, Kleitos, det var allenast för mig som du dog, som du föll på din post i min tjänst för min sak, för din kärlek till mig! Ack, min gamle kumpan, hur förblindad jag var! Bär ej bort honom ännu! Låt mig blott få smeka hans borstiga ansikte med dess förhärjade grovhet och fårade kärvhet! Ack, Kleitos, hur kunde du så provocera mig till att så skändligt avsluta din bana! Min vän! Bär ej bort honom! Låt honom sova för evigt hos mig! Jag vill aldrig mer skiljas från honom!

Seleukos Alexander, du är full.

Lysimakos Skilj dem då åt! Detta är icke tillbörligt!

Ptolemaios Nej, det är pinsamt.

Perdikkas Hefaistion, ta hand om din konung!

Hefaistion Alexander, det hela är över nu. Vi kan ej mer göra något. Det enda som skedde var att gamle Kleitos på sitt eget sätt bad om avsked och tog det, långt hellre än att här bli kvarlämnad av oss som bortglömd förlorad satrap.

Alexander Var det verkligen jag som tog livet av honom?

Hefaistion Ja, men det var bara i rusets förblindade vanvett.

Alexander Hur kunde jag döda en sådan kär vän?

Ptolemaios Kleitos bad faktiskt om det. Hans provokationer var oacceptabla.

Alexander Ni säger att han gick för långt, men det var jag som dödade honom.

Seleukos Gå hem, Alexander, och sov i ditt tält med Hefaistion och lek att han är din förlorade Kleitos, så kanske din smärta går över.

Lysimakos Seleukos!

Seleukos Det här var en olycka.

Alexander Som jag ej någonsin skall komma över. Jag skall bara gråta i dagar och veckor och månader, ja, göra vad som helst för att försona mig med honom! Ack, vilken nedrig och usel misslyckad bandit jag har blivit! Hur kan jag väl vidare leva? (*vacklar ut, stödd av Hefaistion.*)

Perdikkas Hur skall det nu gå med hans vidare krigståg?

Lysimakos Det här var onekligen ett streck i räkningen.
Seleukos Nu kan det inte bli värre i alla fall. Motgångar har vi nu haft i två år, men den här var den värsta.
Lysimakos Du tror att det ljusnar?
Perdikkas Det mörknar allenast mot midnatt, men sedan begynner det ljusna.
Seleukos Perdikkas kan faktiskt ha rätt.
Lysimakos Så låt oss då hoppas på det, sluta dricka och gå hem och sova. Vi kanske kan lämna det här mörkret bakom oss.
Perdikkas Ja, men det kommer att ta några dagar.
Seleukos Vi går. (*ger tecken till tjänarna, som äntligen får bära ut liket. Alla går ut.*
Lysimakos går sist.)

Akt V scen 1. Balkh.

Eumenes Jag menar att vi har problem. Alexander blir allt mera fjärran för oss, och i stället har vi fått en omöjlig storkonungsgud att hantera.
Hefaistion Än kan vi hantera vår storkonung även som mänska.
Eumenes Men han blir allt svårare både politiskt och mänskligt. De gräsliga morderna på Kleitos och gamle Parmenion har inte stört alla soldaters förhållande till Alexander, som de alltjämt dyrkar, men dådens dumdristiga brutalitet har stört stämningen inom den känsliga diplomatin.
Hefaistion Förklara dig närmare.
Eumenes Ju mer vår storkonung gör sig till gud, desto mindre trovärdig gör han sig politiskt och mänskligt.
Hefaistion Det misstänker jag att hans senaste hustru skall bota. Om hon ej kan göra det kan inget bota.
Eumenes Det är visst en persisk prinsessa?
Hefaistion Den ljuva Roxane, en dotter till den sogdianska baronen Oxyartes.
Eumenes Och vad blir det då av Barsine? Vad skall hennes far Artabazos då säga?
Hefaistion Barsine blir ärad som förut och med henne ock hennes far Artabazos.
Eumenes Vår konung är nu tjugonio år gammal, och han har just vunnit sin högsta och svåraste seger i svåra betvingandet av himmelfästningen Koh-i-nor. Denna charmanta förbindelse kommer som kronan på verket.
Hefaistion Det är vad jag menar. Men nu kommer här Alexander för att presentera sin drottning.
Alexander (framträder högtidligt med den vackra Roxane) Här ser ni min drottning, mitt livs enda drottning, och modern till mina snart kommande barn. I ljuvt äktenskap har vi försonat oss med Persiens yttersta sista rebeller, de är våra bröder nu, och i vår vigsel förenas Europa med Asien och Grekland med Indien och Hellas hav med oceanen i öster, Egypten och Libyen med rika Arabien och Nilen med Eufrat och Tigris och allt land där bortom. Jag ber er, kamrater, att omfatta ljuva Roxane med lika stor kärlek och lojalitet som ni alltid har visat mig hittills.
Kallisthenes (framträder) Gudomlige konung, du son av den Högste, av Ammon och Zeus, i sanning skall detta ditt äktenskap vara precis lika heligt som Zeus och Heras förbindelse!
Alexander Smickrare, är du ej min och vårt härtågs historiker?
Kallisthenes Jo. Min okränkbara uppgift är det att förgudliga hela din oöverträffbara gudakarriär.
Alexander Vill du då bortförklara min mänskliga svaghet? Kan ni, mina vittnen, kamrater, med likgiltighet släta över min dryckenskap och mina brott? Har ni redan glömt Kleitos och gamle Parmenion och alla hans söner, de nog mest förtjänta förmågorna bland alla i min armé? Om du smickrar mig, dumme Kallisthenes,

ensidigt glömmande mina fadäser, så duger du ej till historiker. Har ni då glömt redan, alla, hur jag i tre dagar blott grät av förtvivlan och grämselse och ville störta mig själv in i döden för mitt oförlåtliga dråp på den ärlige Kleitos? Nej, sådant får ingen historiker glömma. Nu har jag Roxane, som åter skall föra mig ner till den mänskliga världen från sorgens förtvivlade ensamhets iskalla höjder. Hon är nu som kvinna min ledstjärna, och jag behöver ej längre förskönande krypare till föraktliga förfalskare av dagsens sanning, som är, att jag ej blott är störst ibland konungar utan på samma gång värst ibland män. För ut kräket Kallisthenes! Sådana falska historiker skall vår historia framledes klara sig bättre förutan!

(Kallisthenes släpas klagande ut.)

Hefaistion Nå, vad tror du om detta, Eumenes?

Eumenes Det är som jag alltid har sagt: Alexander är överraskningarnas man. Hittills har han ej någonsin upphört med att överträffa sig själv med att ständigt för oss presentera än mer överraskande överraskningar.

Hefaistion Och vad tror du om hans gudomlighet?

Eumenes Så länge han på ett sådant sätt ringaktar och bortförklarar den måste vi nog ta den åtminstone i betänkande.

Alexander Eumenes!

Hefaistion Han kallar på dig.

Eumenes Jag tror att jag vet vad han vill.

Alexander Eumenes! Har du som min mästerspion fullgjort ditt uppdrag?

Eumenes Så väl jag har kunnat.

Alexander Nå?

Eumenes De är ej farliga monster. De är blott oskäligen djur, mindre farliga än både tigrar och lejon och skrämmande blott genom sin ganska skrymmande storlek.

Alexander Det sägs att de i stridens hetta lätt skrämmer slag både på hästar och fotfolk och kavallerier.

Eumenes Blott genom sin storlek.

Alexander Bör vi själva använda stridsefanter mot Indiens stridsefanter?

Hefaistion Mot Indien?

Alexander Ja. Vi skall tåga mot Indien.

Hefaistion Men varför?

Alexander Hefaistion, jag frågade nu Eumenes, ej dig.

Eumenes Svaret torde bli nej. I all sin imponerande storlek är stridselefantens förkrossande insatser i en batalj rätt betänklige. Den är dyr i drift, den är opraktisk, helt oberäknelig, dum och omöjlig att styra om den fattar dåligt humör. Om den löper amok, som det heter, så händer det lätt att den vållar långt svårare skador i de egna linjerna än den fiendliga parten. Den är överkänslig på grund av sin hyperutvecklade hörsel men lider samtidigt av dåliga ögon. Dess matsmältning är också dålig i allmänhet, den måste äta två vagnslaster hö varje dag, och den dricker väl två hundra liter om dagen. Dess avföring kommer vid ytterst olämpliga tidpunkter och är besvärlig i voluminös konsistens, och den låter sitt vatten så att de stabilaste tält kan bortflyta med strömmen.

Alexander Men den påstås vara osårbar och oöverbärlig i krigets hetta.

Eumenes Blott genom sin storlek. Den är ganska lättskrämmd. Om man låter möss springa upp för en elefants snabel så råkar den omedelbart i panik.

Alexander Tack, Eumenes. Du har såsom alltid skött dina åligganden väl.

Eumenes Det är mitt höga nöje att göra det.

Hefaistion Men är det sant? Skall vi verkligen erövra Indien?

Alexander Jag vill gärna nå världens ände vid den ocean där i öster som omger all världen. Först då kan jag anse mig själv och min värld obegränsad.

Hefaistion Vad menar du med 'obegränsad'?

Alexander När vi har erövrat all världen så återstår haven och de nya världarna bortom den. Kom, sköna drottning Roxane. Vi har nu vår fest och vår älskog att prioritera. (*de går.*)

Hefaistion Det blir alltså Indien. Och vad blir det sedan?

Eumenes Det vet vi först när vi har intagit Indien. Förmodligen haven.

Hefaistion Och sedan?

Scen 2. Taxila.

(Några gamla indiska filosofer filosoferar nakna under den brännande solen.)

Mandanis Det sägs att västerlandet har kommit på besök.

Saki Om västerlandet kommer hit får det ta av sig skorna.

Kalanus Den store Alexander lär ha lagt hela världen under sina fötter bara för att få komma till Indien.

Rama Vem kommer för att besöka det smutsiga Indien utom av höjden av fåfänga?

Kalanus Alexander den store, världens störste konung.

Rama Du menar Alexander den lille, världens naknaste själ?

Mandanis Troligen har ni båda rätt.

(*Onesikritos kommer i full rustning, kappa, stor bred hatt och knästövlar.*)

Saki Vad är det för en absurd fågelskrämma?

Rama Det måste vara Västerlandet.

Mandanis Vad vill du, absurda Västerland?

Onesikritos Alexander den store har sänt mig.

Kalanus Varför kommer han inte hit själv?

Onesikritos Han bad mig utforska er visdom först.

Saki Och så kommer du i plåtrustning, stövlar, kappa och vinterhatt under vår sol?

Mandanis Är denna plåtrustning, kappa, vinterhatt och dessa knästövlar all Västerlandets visdom?

Rama Gode man, om du vill ha någon visdom får du allt klä av dig först.

Onesikritos Hur kan man väl gå med bara fötter på denna brännande mark?

Mandanis Om du inte kan klä av dig all din visdom inför oss nakna filosofer, så har du ingenting i Indien att göra, o Västerland.

Saki Ta åtminstone av dig hatten.

Onesikritos Och utsätta mitt huvud för solsting?

Kalanus Alexander har skickat en dålig representant för sin visdom.

Mandanis Be honom komma själv om han vill något. (*Onesikritos går.*)

Rama Om ändå alla västerlänningar var lika förnuftiga.

Saki Hur förnuftiga då?

Rama Så att de sticker iväg igen innan de har klätt av sig.

(*Alexander kommer.*)

Alexander Ni bad om mig. Här är jag.

Mandanis Är du Alexander?

Alexander Densamme.

Mandanis Klä av dig då, så att vi får se dig.

(*Alexander klär sig omedelbart naken och slår sig ned bland filosoferna.*)

Alexander Är det bättre så här?

Kalanus (imponerad) Se här, mina bröder, här är en konung som kan umgås med visdomen på visdomens egen nivå.

Mandanis Var lärde du dig en sådan visdom, Alexander?

Alexander I Grekland hos Diogenes, Sokrates och Pythagoras.

Kalanus Förvisso var alla dessa visa filosofer, och vi känner väl till dem och deras skrifter. Så du är en konung för deras folk?

Alexander Ja, tills vidare.

Rama Och vem håller du högst av dem?

Alexander Diogenes, ty endast honom fick jag träffa själv.

Saki Vad var hans visdom?

Alexander Han bodde utblottad i en tunna. När jag besökte honom bad jag honom önska sig vad som helst. Hans enda önskan var att jag skulle stiga undan solen så att den fick lysa på honom.

Mandanis Han föredrog alltså solen framför all kunglig härlighet.

Rama Vi håller Pythagoras högst, ty han var den ende av dem som intresserade sig för Indien.

Alexander Vad hade han att lära er?

Rama Ingenting, men vi lärde honom mycket, och det var vi tacksamma för.

Alexander Var ni tacksamma för att ni lärde honom något?

Saki Ja, ty det är mera tillfredsställande att ge än att taga.

Alexander Vad anser ni då om mig, som har tagit hela världen?

Mandanis (deltagande) Min vän, vi anser ingenting, men vi beklagar dig, ty du har mycket att förlora på kuppen.

Alexander Sant. Hur skall jag åtgärda det?

Saki Det går inte att åtgärda, ty du har redan vunnit hela världen. Du kan inte längre undvika förlusten av alltsammans.

Alexander Skall jag då ta gift som Sokrates och ge upp hela spelet?

Kalanus Broder, du behöver tydligen en indisk rådgivare. Har du ingenting kvar att leva för?

Alexander Kung Porus väntar mig i Punjab med två hundra elefanter. En sådan krigsutmaning ville jag högst ogärna lämna obemött.

Kalanus Min vän, jag skall hjälpa dig genom krisen.

Alexander Vilken kris?

Kalanus Din förestående sista seger och din långa svåra död.

Alexander Skall jag dö efter segern?

Kalanus Ja, så småningom, men först efter mig.

Alexander Då gäller det att hålla dig vid liv.

Rama Ta hand om honom, Kalanus. Han behöver din hjälp.

Kalanus Vill du ha mig som ditt orakel, Alexander?

Alexander Gärna det, ty jag har inga levande.

Kalanus De döda är inte att lita på, ty allt vad de säger är tvetydigt. Det är bäst jag följer med honom på vägen. (*reser sig.*)

Saki Lycklig resa, Alexander!

Mandanis Välkommen tillbaka till Indien en annan gång!

Alexander När väntas jag tillbaka?

Rama Vad sägs om två tusen år?

Alexander Lever jag om två tusen år?

Mandanis Varför inte?

Saki Farväl, Alexander. Sköt om dig. Ta hand om honom, Kalanus.

Mandanis Låt honom inte vistas för mycket ute i solen.

Kalanus Jag ska nog sköta om honom. Kom, låt oss gå, Alexander. (*de går.*)

Saki Vad tror ni om saken?

Mandanis Kalanus är gammal och ska ändå dö.

Saki Och om Alexander?

Rama Kalanus tar honom med sig.

Scen 3. Efter slaget vid Jhelum.

Alexander (smutsig och blodig efter slaget) Har Porus givit sig?

Hefaistion Han väntar på din dom.

Alexander Jag kan ej döma honom. Detta slag har varit mitt livs största fest och intressantaste utmaning. Visa mig den tappra Porus.

(Porus, fångslad, föres fram.)

Hur vill du bli behandlad, ädle Porus?

Porus Som en konung, född som din jämlike.

Alexander Sådant svar behagar mig. Och dina män? Hur önskar du att vi förfar med våra fångar, dina bröder och kamrater?

Porus Jag har aldrig mött en konung lik dig. Varför är du annorlunda? Du är ej som vanliga erövrare från Hindukush, Iran och Tartariet. Du är ej en egoist som bara önskar plundra, sprida skräck, förstöra och förslava. Du är en som man kan kanske tro på. Jag skall säga dig, kollega, vad jag önskar. Vi har slagits hela dagen hjältemodigt och med oerhörda offer av djur, människor och blod på båda sidor; tiotusentals har dött och ännu flera blöder ännu; gamar och schakaler frossar på de ädlaste kamraters lemmar, hjärnor, kött och ben, och ryttarlösa hästar trampar vilt ner våra vänners ben i leran. Vi är båda hjältar, unga, dugliga och friska, nästan lika gamla, födda konungsligt med både kompetens, intelligens, vältalighetens gåva och politisk framsynthet. Jag vädjar till dig om en enda sak. Låt oss två leva framledes som bröder i obruten fred, och våra folk med oss.

Alexander Om du ej framfört detta ädla önskemål så hade jag själv gjort det.

Porus Du har dragit mot vårt land tvärs över hela Asien och fört din armé av sega veteraner över berg och hav och öknar utan ände. Jag i min tur har med mina snabelstympade och invalidiserade stridsefanter bjudit Västerlandet spetsen med Punjabs armé av Indiens yppersta elitsoldater som nu med de knäckta elefanterna har reducerats till bankrutta tiggare och invalider. Hela Indien har på detta gyttjans slagfält mött dig med sin kontinents samlade krafter, och vi erkänner att Indien har förlorat. Är du vår erövrare, förtryckare och grekiska tyrann, o konung, eller är du Indiens broder?

Alexander (omfamnar honom) Gode Porus, fåfängt bönar du mig om förskoning, ty den hade jag beslutat redan. Det är mig en ära att få resa dig ur denna stridens gyttja och belöna dig för dagens underbara stridsinsatser. Aldrig har jag mött en värdigare fiende. Du skall få förbli ditt Punjabs konung, ej en tum skall jag beröva dig av detta Indien som du har försvarat så vältaligt, och du skall i stället få av mig två tusen nya städer och sju nya folk, som du såsom min broder skall få härska över. Accepterar du mitt anbud? *(räcker honom handen.)*

Porus En så ädel gest har aldrig mottagits förut av någon dödlig från en påtaglig gudomlighet och kan ej heller refuseras.

Alexander Jag är lycklig som idag har vunnit mig en riktig broder.

Porus Hela Indien är lyckligt denna dag som vunnit sig en riktig konung för all framtid. *(De ser menande varandra i ögonen.)*

(Nearkhos, Seleukos och Perdikkas kommer.)

Alexander Ni ser dystra ut på denna glädjedag. Vad fattas er, förträffligaste generaler?

Seleukos Vi beklagar, men vi har ett sorgebud. Bukefalos har dött.

Alexander Vad menar ni?

Nearkhos Ej något kunde rädda honom.

Alexander Min pålitligaste vän! Min närmaste kumpan! Min trognaste mest ovärderliga hjälpredda!

Perdikkas Han fick dig att segra denna dag och avled icke förrän efter segern.

Alexander Ve mig! Detta är min svåraste förlust!

Porus Vem är Bukefalos? Det låter som en lysande omistlig general.
Perdikkas Bukefalos var mer än så. Han var sin konungs häst i tjugo år.
Porus Det måste då ha varit en alldeles osedvanlig häst.
Nearkhos Det var det också.
Porus Jag förstår hans sorg.
Alexander Så höljs en vacker segerdag i sorgens svarta slöjor. Ack, Bukefalos, min enda vän i världen! (*går bort.*)
Seleukos Han kommer över det.
Perdikkas Det må han göra.
Hefaistion Men liksom en hund är mänskans bästa vän är för en kung hans häst hans bästa vän.
Porus Och sådan konung måste minst ha haft en Pegasus till häst.
Seleukos Bukefalos var mer än blott en Pegasus. Bukefalos var en legend som kommer att fortleva lika länge som vår konungs rykte och gudomlighet.
Porus Det tror jag säkert.
Nearkhos Kom. Låt oss nu gå att sörja med vår konung.
Perdikkas Sannolikt vill Alexander bygga nu en stad till hästens minne.
Porus Jag ska hjälpa honom i så fall. En älskad häst är värd en stad till mausoleum.
Perdikkas Fastän du är indier resonerar du som en hellen. Eller är det blott förståelse och empati?
Porus Det är mest sympati.
Seleukos Tack, Porus. (*de gå.*)

Scen 4. Utanför Alexanders tält.

Ptolemaios Hur är det med konungen?
Lysimakos Illa därän.
Ptolemaios Kan ej drottningen trösta hans krossade hjärta?
Lysimakos Hans besvikelse är för enorm.
Ptolemaios Vi kan ej låta honom förgås i hans grämelse. Då faller hela imperiet samman, och hela hans livsverk blir intet.
Lysimakos Det är kanske det som är meningen.
Ptolemaios Här är Roxane.
Lysimakos Högädlaste drottning, kan ni ej försöka att tala vår konung till rätta?
Roxane Beklagar, högädlaste herrar, men det är blott män som har krossat hans hjärta. För en sådan sorg räcker kvinnor ej till. (*Hefaistion kommer.*)
Hefaistion Sörjer han ännu?
Lysimakos Oändligt, ofantligt, otröstligt och evinnerligen.
Hefaistion Jag har försökt tala med åtskilliga generaler, men de är totalt obevekliga. De har bestämt sig.
Ptolemaios Och om Alexander följaktligen grämer sig bittert till döds?
Hefaistion Ingen tror han kan vara så blödig.
Lysimakos Här kommer kanslipresidenten Eumenes.
Ptolemaios Var hälsad, Eumenes.
Eumenes Var hälsade, och särskilt ni, höga drottning.
Roxane Jag hälsar dig även, Eumenes, vårt omistliga diplomatäss.
Eumenes Säg, gråter den larvige konungen ännu?
Lysimakos Han vill icke tala med någon.
Eumenes Men detta är oacceptabelt! Vårt rikets affärer blir grovt negligerade av hans urspårade barnslighet! Vi kan ej ha Alexander som konung om han skall bli

omdömeslös som en bortskämd och tjurskallig slyngel! Han har bara att acceptera att hela armén vill gå hem och ej mera gå ner sig än längre i indiska träsk!

Hefaistion Säg det till Alexander.

Alexander (tittar ut från tältet) Jag hörde. Eumenes har rätt. Men för det har jag ej heller fel. Jag kan icke forcera mitt folk mot erövringar längre i öster som de ej är villiga till att gå med på. Men jag vet vad vi och historien därmed går miste om.

Eumenes Riket i öster vid Ganges är större och mäktigare och mer rustat än Persien. Vi har här i Punjab fått uppleva störtfloder, hållregn, förfärliga febersjukdomar, de gräsligaste invasioner av giftormar, giftspindlar och skorpioner och tvingats i strid utan rustning mot galna trumpetande stridselefanter!

Alexander Men allt detta har vi besegrat.

Eumenes Men fasorna har hittills ständigt förvärrats ju längre bort vi har begivit oss, och detta yttersta österland lovar med säkerhet att överträffa dem alla.

Alexander Maghada är som dynasti och som världsrike ruttnare än hela Persien var.

Eumenes Det är din hypotes. Verkligheten kan vara en annan.

Alexander Jag har aldrig hittills haft fel. Jag har lärt mina spioner att blott rapportera om sanningen. Det har de gjort. Jag är säker på pålitligheten i min underrättelsetjänst.

Eumenes Men ditt folk vill gå hem.

Alexander (suckar) Och jag är blott mitt folks marionett och ödmjukaste tjänare. Ja, Eumenes, jag vet att vi måste gå hem nu, men det kommer troligen att kosta er Alexander hans livslust. (*återvänder in.*)

Eumenes Han ger med sig. Han har lyckats erövra Asien och världen, och hans egna män har nu erövrat honom. Vi har just sett hans första nederlag.

Hefaistion Men han kan dö av förlusten.

Eumenes Tar du honom dödligt på allvar?

Hefaistion Jag vet hur pass känslig han är. Han har levat blott för att få fritt expandera. Nu stänger ni till hans vidare utvecklingsmöjligheter. Vi vet ej, men risken är att han kreverar och kvävs av sin mänskliga omgivnings litenhet.

Ptolemaios Vad exakt menar du, gode Hefaistion?

Eumenes Han menar blott väl, men tyvärr har vi ej något val. Vi är tvungna att föra vår konung tillbaka till Hellas, ty uppror grasserar i Persien, och ingen soldat vill gå vidare österut utom den ensamme konungen. Om han vill dö i protest får han göra det på eget ansvar. Politiskt har vi inget val.

Lysimakos Han har redan gett efter och vikit sig. Du kan förkunna den nya dagordern, Eumenes. Vi vänder tillbaka mot väster.

Ptolemaios Och det är på tiden.

Roxane Och om Alexander har rätt?

Eumenes Vad menar du, drottning?

Roxane Antag att ni därigenom går miste om ett ännu större och rikare land, som är fallfärdigt och redan ruttet och redo att falla i första erövrarens händer, hur skall då historien döma er efteråt?

Hefaistion Då får vi skulden, och blott Alexander går fri.

Eumenes Fresta oss icke, du skönhetens drottning. Vi har inget val. Alexander som upptäckare, visionär och fantast måste vika sig för politikens nödvändighets makt och förnuft. Tyvärr, drottning, kan inte ens Alexander, din man, göra något åt saken.

Roxane Ni skriver historia och har hittills blott öppnat ständigt mer härliga och underbara kapitel. Så slutar ni plötsligt att skriva historia och stänger abrupt hela boken. Det är närmast en antiklimax.

Lysimakos Min drottning, historien beklagar som vi att allenast vår kung Alexander är klok, och att vi måste följa den inskränkta majoritetens beslut. Det är vad som kallas den grekiska demokratin. Mot den lagen är även beklagligtvis klokheden och Alexander helt maktlösa.

Roxane (resignerar) Jag går då in för att hopplöst försöka att trösta min make. (*går in i tältet.*)

Eumenes Jag hoppas hon lyckas. Vi andra har våra affärer att sköta. Kom, marskalkar och generaler! Vi måste ge order om uppbrott och återtåg.

(*Alla går utom Hefaistion.*)

Hefaistion Är det då skrivet att här mitt i hjärtat av Indien vid den första flod bortom Amritsar slutar vår saga? Kan någon bli nöjd med ett sådant slut? Nej, det är omöjligt, och allra minst Alexander. (*går.*)

Scen 5.

(Alexander utslagen på sin säng i sitt tält. Mördande ökensol utanför.)

Alexander Ack, i fåvitsko har mina tappreste män gått åt fanders! Vad segrade de för vid Issos, vid Susa och Babylon, vid Gaugamela, vid Kohinoor och vid Jaxartes och Oxus, vid Indus och över kung Porus två hundra förskräckliga stridselefanter, när de snöpligt måste till slut både törsta och svälta ihjäl och förgås utan ära i Mahrans omänskliga öknar? Hefaistion, jag är en förlorad, otröstlig och högst miserabel, förbrukad och ömkansvärd narr!

Hefaistion Ännu kan vår Nearkhos ha klarat sig med hela flottan.

Alexander Ack, det är det allra mest gruvliga! Om han har klarat sig, varför har han då ej på hela färdvägen visat sig? Inte ett skepp har vi sett, inte ett enda bud har vi fått om att ett enda skepp skulle ens ha förmått kasta loss från det regniga motvindsbelägrade Indien! Jag fruktar med fog för att hela min flotta från Indien förlit med Nearkhos.

Hefaistion Men än finns det hopp.

Alexander Dina ord är en fåfång och ytlig fasadtröst. Du kan tvätta bort smutsen från min fasad, men du kan icke rengöra hela palatsets förruttnade inre. Min hela armé är förlorad. Jag tvingade fyrtyo tusen kamrater att följa mig in i en mördande öken, och blott femton tusen av dem överlevde. Det är ej ens hälften. Jag har själv tyvärr blivit min egen härskaras och mina närmaste mäns främsta mördare, slaktare och värsta fiende.

Hefaistion De följde dig genom öknen helt utan protester.

Alexander Och det är det värsta av allt. Jag förledde dem, blev deras värsta förförare och oförlåtliga principiella bedragare.

Hefaistion Ändå så följde de dig utan några protester och dog för dig utan att klaga.

Alexander Ack, påminn mig inte därom!

Perdikkas (inträder) Alexander, vi har av en slump råkat på fem kamrater av vilka en menar sig vara Nearkhos.

Alexander (reser sig från sin bädd) Fem skeppsbrutna stackars kamrater?

Perdikkas Vi vet icke mera ännu.

Alexander (faller tillbaka igen) Ack, fem blott har överlevt av hela flottan! Jag sände en flotta och hela armén in i döden!

Perdikkas Vill du icke träffa de fem?

Alexander Jo, naturligtvis! Skicka dem genast till mig!

Perdikkas (släpper in fem långhåriga trashankar) De blev upptäckta under en rekognoceringstur nere vid havet.

Alexander Stackars långhåriga satar! Vad helveten ni måste ha gått igenom! Om jag ej tar fel skvallrar din stackars lidande blick om att du är Nearkhos.

Nearkhos (faller på knä) Det är jag, min konung, din egen betrodde och trogne, mest trofasta ödmjukaste amiral.

Alexander Du ser ut som en luffare. Är dessa förpinta och utslitna fyra män alla som överlevt din brava expedition, som jag sände från Indien att driva och nesligt förlisa i döden?

Nearkhos (reser sig) Nej, Alexander. Din flotta är lyckligt i hamn. Ej ett skepp har förlist, och de flesta matrosar har klarat sig också.

Alexander Är detta ditt allvar?

Nearkhos Vi kanske ser ut som skeppsbrutna och villfarna luffare, men det beror endast på att man icke till sjöss rätt kan vårda sitt yttre. Man kan varken raka sig, klippa sig eller ens tvätta sig så som man vill.

Alexander (reser sig igen) Menar du då att hela min flotta är räddad?

Nearkhos Ja, konung, din flotta har fullgjort sin uppgift och det utan värre malörer.

Alexander Då är det en glädjedag vi har att fira, Nearkhos, Perdikkas, Hefaistion och alla! I öknen förgicks halva hären, ej någon var medveten om vilka faror som hotade där överallt genom torra, skorpioner och ormar, ohyggliga sandstormar, eviga drivande sanddyner och giftigt vatten, men nu när Nearkhos har klarat sig med hela flottan kan vi glömma öknens strapatser och alla de döda som gömdes och glömdes i sanden. Vad gör det om människor dör om blott ändå en del överlever? Vi må icke leva för alla de dödas bedrövliga dysterhet utan allenast för alla de levande och deras glädje som överlevt! Från och med nu skall mitt liv vara en enda fest! Vi skall festa tillsammans, Nearkhos, med hela din flottas församlade män ända tills vi når Susa och Babylon! Aldrig mer skall någon dö för oss eller skall vi lida några strapatser! Trots allt är det segern som nu dominerar vårt livsverk, och den skall vi fira så länge vi lever! (*går ut med armarna om Nearkhos, Hefaistion och Perdikkas.*)

Scen 6. Kalanus avsked.

Kalanos Att bryta upp från min serena renlevnad i Indien för att följa denne unge västerländske äventyrare ut på strapatser var väl det mest vettlösa jag gjort i livet och det enda, men ändå kan jag ej ångra det. Jag levde väl och kyskt och heligt som en eremit i Indiens ljuva mänskliga klimat tills jag blev sjuttio och lät mig så plötsligt ryckas bort av en berusad vårflods stridighet mot lastens väderstreck i väster. Alexander, världens konung, du blev döden för mig, men det var det värt. (*till tjänaren*) Säg, har du icke sagt till konungen att jag ej kan besöka honom som jag brukar?

tjänaren Jag framförde det, o herre, och han gav mig genast svar att han i stället skulle komma in till er.

Kalanos Men varför kommer han då inte?

tjänaren Tålmod, o herre. Världens konung har en hel del att bestyra om förrän han kan besöka en som aldrig tagit del i politiken.

Kalanos Vad är hela världen och dess politik mot en utbildad mänskans död? Jag säger dig, att hela världen och allt vad den anbelangar blott är stoft och damm och smuts värt mot den högsta vikt som döden innebär såsom en högsta sannings ögonblick.

tjänaren Nu kommer han. (*Alexander kommer in med Hefaistion.*)

Alexander (stannar ett stycke från den gamles säng) Hur är det, gamle gubbe?

Kalanos Det står inte dåligt till med mig, ty jag skall dö.

Alexander Du gjorde mig orolig med ditt budskap. Är det verkligen så illa?

Kalanos Ja, min unge granne vän, så härligt står det till med mig, att du nu ser mig levande för sista gången – på ett tag.

Alexander (faller på knä vid sängen) Jag tog dig med mig för att du var visare än hela världen, som jag hade vunnit. Men jag lyckades ej vinna dig.

Kalanos Du hinner ännu. Vi har hela evigheten framför oss.

Alexander Men du skall dö!

Kalanos Så talar dåren Alexander. Vi skall ses på nytt i Babylon.

Alexander Skall vi då ta dig med oss dit?

Kalanos Det kan ni icke. Denna kropp skall ni förstöra här och innan den har slutat funktionera.

Alexander Vill du då inte dö naturligt?

Kalanos Jag vill dö totalt när jag skall dö. Ni skall kremera mig idag och innan solen har gått ned.

Alexander Och om du ännu lever?

Kalanos Kroppen skall ni bränna, men min själ skall lämna den just i det ögonblick då någon tänder veden. Stackars dumme Alexander, din sentimentale överkänslige fåfänge narr! Det är blott detta fula slitna skrynkliga fodral ni bränner upp. Det är ej mera värt än en begagnad kista för ett lik. Det är ej mig du ser i denna kropp. Min själ är yngre, friskare och vackrare än du. Du har tyckt om de skymtar av den du har varseblivit i min visdom och i mina ögon, men du har en lång väg kvar att gå förrän du hinner upp mig och förstår mig. Lägg av denna världsliga fåfänga som du vunnit, och följ med mig bort på mera hälsosamma stigar. Endast om du lika villigt lägger av din egen vackra unga friska kropp som jag nu lämnar min skall du ha någon chans att lära dig väsentligheter.

Alexander Förespråkar du mitt självmord?

Kalanos Du har redan genomfört det halvvägs själv. Du kastade dig in i den där ilska staden under nedfarten för Indus och stred ensam mot en hel fientlig stad. Var det ej självmord? Du fick en av dina lungor genomborrad av en pil och har alltsedan dess ej kunnat springa, andas utan smärta eller ens uträtta ditt normala dagsarbete. Omedvetet har du redan börjat lägga av din kropp, och du påskyndar ständigt tempot genom dryckesorgier. Ja, min vän, min unge granne världserövrare, du vann en värld för dina fötter, men det enda som du fann på resan var en gammal skraltig gubbes högre visdom. Du var född till filosof, ej till politiker, världskonung, krigare och fåfäng narr.

Alexander Var jag ej värdig dig? (*Kalanos har somnat in.*)

Hefaistion Han har förlorat sansen.

Alexander Är han död?

Hefaistion Ej riktigt ännu, (*undersöker honom,*) men hans puls är mycket svag, och jag tror ej han vaknar mer till liv. Han håller på att somna bort i lugn och ro.

Alexander Han var min bästa lärare, den enda som beständigt hade något kvar att lära mig. Vi måste följa hans befallning. Förbered hans likbål!

Hefaistion Medan han allt ännu andas?

Alexander Du var här! Du hörde vad han sade! Han var heligare än varenda grekisk gud i Hellas! Vi får icke trotsa hans livs sista önskan.

(*Hefaistion går. Alexander förblir på knä vid den gamles sida.*)

Ärevärdige Kalanos, du allenast kände till min hemlighet. Jag följer dig långt hellre än all denna erövrade värld av futtighet, av tarvlig prakt, av grym och fåfäng makt, av kvinnlig svekfullhet, av manlig ynkedom, av enbart dystra illusioner och ett nedrigt gyckelspel av mänskliga intriger, som legitimeras genom religioners falska sken av så kallad gudomlighet. Jag gjorde fel i att bli människa, ty människa är endast den som låter sig bedragas eller som bedrar sig själv.

(*böjer huvudet ner hos den gamle vid hans sida.*)

Scen 7. I Alexanders tält

Alexander Bagoas, min sköne älskare, är du den ende som jag mer kan lita på, med din passiva tystnad, slav med ingen annan uppgift i ditt liv än blott att lyda, men

med denna sällsynta totala skönhet som triumfkort. Din företrädare hos persiske storkonungen upphöjdes till en farlig position av manövrerare, jonglör och politikmanipulator, framför allt som mördare av icke önskvärda maktfullkomliga element, men du är bara vacker; och som ägare av dig, din mästare och konung, kan jag göra vad jag vill med dig. Du är ju snöpt, så du kan inte reagera själv men endast ta emot. Men du behöver inte vara rädd. Jag skall ej skada dig, och mina lekar med dig skall allenast vara mjuka. Jag vill bara älska dig, som ett alternativ till mina andra kärlekar, min drottning, mina konkubiner, som jag alla knullar hårt, och min allena vän Hefaistion, som har mitt enda hjärta. Du är något annat. Tala, välskapte eunuck, och säg mig vad du tänker.

Bagoas Herre, jag är skapt till stumhet och har fått min tjänst på villkor att jag aldrig talade. Min tystnad endast tillförsäkrade mig en bestående befattning som den högsta eunucken. Endast du har rätt att kommendera mig att tala, ty jag är fullständigt din till kropp och själ och äger ingenting att säga, utom att jag står till tjänst med all min kärlek och den skönhet som kan vara er, min herre, till behag.

Alexander Du är ödmjuk, och det hedrar dig och stärker intrycket av din integritet och skönhet. Vackrare kan man ej vara såsom människa än om man kombinerar skönhet och begåvning med intelligens och hederlig integritet. Då skall jag älska dig och njuta av din skönhet, underbarare än någon kvinnas, mjukare än någon mans och utan oberäknelig passions riskabla konsekvenser. Jag föraktar kvinnor, de är oförmögna till logik och rationalitet, och ingen kvinna har så avskräckt mig från kvinnors sällskap som min moder, varför jag fann alltid större säkerhet hos män. Men männen lider av en gränslös grovhet, de är hårda och brutala av naturen, klumpiga, okänsliga, otympliga och hopplöst plumpa. Du är som av ett helt annat kön, ej man, ty du är alltför ljuv, och ej en kvinna, ty du bor dock i den skönaste av kroppar som är maskulin. Så var min älskade, du vackraste bland män, och jag skall dyrka dig som jag fick aldrig lov och anledning att dyrka någon kvinna.

Bagoas Jag står till er tjänst med ödmjuk tacksamhet och innerlig beundrans dyrkan.

Alexander Tack. Vad du än gör, så smickra aldrig, men var bara den du är. Så låt mig nu få drunkna i ditt rika hårsvalls överväldigande skönhet som i någon idealisk kvinnas. (*De älskar.*)

Scen 8. Hos Hefaistion.

Hefaistion (sjuk på sitt läger) Hur är det, doktorn? Har jag någon chans?

Glaukos Hefaistion, bara ta det lugnt och ät försiktigt, inget kött och inget vin, den bästa medicinen är en strikt diet, i synnerhet när magen är i fara, som i detta fall. Den är din kropps central och barometer, och om den upphör att samarbeta och gör uppror i vild strejk, så måste allting annat glömmas för att blidka, återställa och få magen väl tillfreds igen.

Alexander (inträder) Hur är det med honom?

Glaukos Han är på bättringsvägen men bör ta det sakta och försiktigt.

Alexander Så krisen över?

Glaukos Det tror jag ganska säkert. Han behåller redan allt men är försvagad. Det är krafterna som måste återhämtas nu och det med mycket vila.

Alexander Bra. Dock saknar jag min läkare Filippos.

Glaukos Allt vad jag gör skulle även han ha gjort.

Alexander Det är jag säker på. Jag ber dig dock att för en stund nu lämna mig allena med min bästa vän.

Glaukos Naturligtvis. (*drar sig därifrån*)

Alexander (faller genast på knä bredvid sin vän) Min älskade, hur är det med dig?

Hefaistion (ler) Jag vågar tro med doktorn att jag klarat krisen. Det känns ganska bra och säkert att det värsta nog är över.

Alexander Jag har vakat med dig varje natt. Du är mitt enda liv, den enda jag har kunnat lita på i livet. Om du övergav mig skulle livet mitt bli meningslöst, jag skulle dö, och mina andra vänner skulle genast börja slåss inbördes. Det är bara du som håller fast mitt liv och mitt imperium.

Hefaistion (ler) Gör ej ansvaret jag bär än tyngre än vad det nu redan är. Det enda som jag känner för mitt liv med dig är tacksamhet. Men jag är mycket trött.

Alexander Säg, vill du sova? Skall jag lämna dig i fred?

Hefaistion Nej, stanna här, ty jag behöver dig. Du är mitt liv, liksom du sagt att jag är ditt.

Alexander Vi svor fostbrödraskap som mycket unga redan och har aldrig kivats, ja, vi har ej sårat ens varandra någonsin. Vår vänskap var från början idealisk och har aldrig varit mindre.

Hefaistion Likväl skaffade du dig ett antal älskarinnor, slavar i din säng och till och med en eunuck.

Alexander Du hade aldrig anledning att vara svartsjuk, käre vän. Det var för missbruk endast. Det sexuella är en svaghet, en ful last, ett smutsigt lågt naturbehov, som att uträtta ärenden på dasset, medan all min kärlek alltid var fromt reserverad åt min enda vän.

Hefaistion Jag tackar dig, du store Alexander. Mitt livs enda ära var din vänskap.

Alexander Och den fortsätter, ty nu skall du bli frisk.

Hefaistion Min läkare har bett om lov att fara bort på några ärenden. Tror du att vi kan avstå från hans tjänster några dagar?

Alexander Det beror på dig och hur du känner dig.

Hefaistion Så du ger mig min frihet att ge honom lov?

Alexander Jag litar på ditt eget omdöme. Patienten känner bäst själv hur han mår och är sin egen bästa diagnos.

Hefaistion Då ger jag honom ledigt. Jag är redan mycket bättre, alla säger att jag är helt utom fara, och jag skall nog sköta mig och ta det lugnt.

Alexander Det viktigaste är att du får vila. Vi har mycket kvar att göra. Närmast gäller det att skicka ut Nearchos på kartläggning och kringsegling av Arabien.

Hefaistion Du kan aldrig stanna, Alexander. Du har alltid fortsatt öka ditt imperium med det dubbla.

Alexander Jag är nyfiken på världen. Det är hela saken. Lyckligtvis så har jag också energi. Så länge som den varar är det blott att hålla på.

Hefaistion Då skall jag sova. Älska mig, min vän, och håll mig kär, vad som än händer.

Alexander Alltid. Ingenting är säkrare i livet än vår vänskap. *(tar hans hand. De kramar varandras händer, Alexander reser sig och går.)*

I öppningen möter han Glaukos.)

Glaukos Får jag ledigt? Kan jag fara bort?

Alexander Om du själv tror att det är säkert, är det ingenting som hindrar. Vår patient kan nog själv ombesörja sin konvalescens.

Glaukos Då tackar jag. Hur mår han nu?

Alexander Han sover, vilar och mår bättre.

Glaukos Bra. *(De går ut.)*

Hefaistion (efter att de försvunnit, utan att ha rört sig) Jag har aldrig sovit, Alexander, gott en enda natt så länge vi har känt varandra, och det är det enda som jag saknar i mitt liv och längtar efter.

Scen 9. Generalernas taffel.

Lysimakos Kungen mår inte bra. Han är lynnig och irriterad, hans nya vresighet är farligt impulsiv, och han isolerar sig.

Seleukos Han dricker för mycket.

Lysimakos Tror du att det är så enkelt, Seleukos?

Eumenes Det är mycket enklare än så.

Lysimakos Låt höra, Eumenes.

Ptolemaios Säg nu bara inte att allting är Hefaistions fel, som du brukar, Eumenes.

Eumenes Ptolemaios, du drar vår konungs känsloliv i smutsen när du förvandlar ett djupt psykiskt problem till en banalitet.

Lysimakos Låt Eumenes förklara saken, Ptolemaios.

Ptolemaios Han kommer ändå alltid fram till samma sak.

Perdikkas Tyst, Ptolemaios!

Eumenes (*väntar tills alla är uppmärksamma*) Saken är i all sin enkelhet ytterligt komplicerad.

Ptolemaios En riktig grek som du, Eumenes, kan göra den enklaste sak till ytterlighet komplicerad.

Eumenes Men den är det. Under sin hektiska bana har Alexander ständigt byggt upp sin politiska ställning som härskare. Samtidigt har hans emotionella band ständigt utvecklats. När vi lämnade Pella hade han bara Hefaistion. Hans kärleksliv var fritt och okomplicerat. Sedan träffade han Barsine. Sedan blev han förtjust i Bagoas, den unge sköne eunucken från perserkungens hov, som han aldrig skilt sig från sedan dess. Därpå gifte han sig med Roxane. Redan i Indien hade han alltså två manliga och två kvinnliga älskare och konkubiner. Men egentligen var han alltid bara gift med oss, sin armé, sina pojkar, som han ofta förkunnat själv. Men vi, hans främsta kärleksaffär, svek honom i Indien när vi inte ville fortsätta längre österut. Där brast redan hans hjärta. Sedan dess har vi ständigt svikit honom mer och mer. Uppträdandena här den senaste tiden skall vi inte tala om. Det blev ju nästan öppet myteri, och han drog ju nästan vapen själv mot oss när veteranerna inte ville gå med på att hemförlovas. Sedan blev Hefaistion sjuk.

Ptolemaios Det är ditt fel, Eumenes.

Eumenes Jag har alltid varit av den åsikten att kungens homosexuella förbindelser med både Hefaistion och Bagoas aldrig har varit politiskt lämpliga. Det håller jag fast vid, men det gör mig inte till Hefaistions personliga fiende, även om han är arg på mig för mina åsikter.

Ptolemaios Faktum är att han är sjuk.

Eumenes Tror du jag har förgiftat honom?

Lysimakos Sakta, mina herrar. En sådan nedrighet kan varken Eumenes begå eller Ptolemaios tänka. Men hur sjuk är Hefaistion egentligen? Är det någon som vet?

Perdikkas Det är bara magen. Läkarna har ordinerat en sträng diet.

Seleukos Han har druckit för mycket.

Eumenes Jag tror snarare han är allmänt överansträngd, såväl fysiskt som psykiskt. Han orkar inte längre.

Perdikkas Jag menar nog också att Alexander har kört för hårt med honom.

Eumenes Han har bedragit honom med både Barsine, Bagoas och Roxane. Därför borde han aldrig ens från början ha gett Hefaistion sin kärlek.

Ptolemaios Nu är du där igen, Eumenes! Jag visste att du skulle sluta där! Allt är Hefaistions fel för att Alexander har älskat honom!

(*Alexander kommer in, ser och hör, men de andra upptäcker honom inte.*)

Eumenes Alexander är en gud. Tror du någon människa i längden kan stå ut med att vara älskad av en gud utan att förtäras och förbrukas?

Alexander Är jag då inte ens en människa längre?

(Alla blir förfärade och reser sig under bestörtning och villervalla.)

Medan ni sitter här och pratar skit om mig och Hefaistion och dricker er fulla ligger Hefaistion och dör. Ge mig något att dricka. *(sätter sig vid taffeln.)*

Perdikkas Hur är det med honom?

Alexander Han är alltjämt mycket svag och har feber, men han sover nu. Bara han låter bli att äta kött och dricka vin kanske han klarar sig.

Eumenes Såvida han inte själv vill dö.

Alexander Vad säger du, Eumenes? Varför skulle han vilja dö? Varför skulle han vilja lämna mig? Vad menar du, Eumenes?

(Bagoas kommer till synes, stannar utanför och är tyst.)

Lysimakos Alexander, jag fruktar att du har besök.

Alexander Ni talar alla menande och dunkelt. Är någon fantom här som ni ser men inte jag? *(Lysimakos och Eumenes indikerar den tyste försynte Bagoas. Alexander upptäcker honom.)* Bagoas! Vad vill du mig?

(Bagoas kommer fram under tystnad, kastar sig på marken framför Alexander med armarna utsträckta.)

Det är något du vill säga mig som ej kan sägas. Tala, gosse! Vad är så oerhört att du ej ens kan med att säga det?

(Bagoas ligger kvar i samma ställning, men vänder långsamt upp ansiktet, som är fullt av tårar, mot Alexander.)

Hefaistion! Hefaistion! *(rusar ut.)*

Lysimakos Är Hefaistion död, Bagoas?

(Bagoas vänder åter ned ansiktet men nickar sakta, reser sig och går med nedsänkt huvud därifrån.)

Eumenes Det får ej vara sant!

(ett hjärtskärande skri av Alexander bortom scenen.)

Ptolemaios Nu fick du som du ville, Eumenes. Den politiska olämpligheten Hefaistion är ute ur den politiska leken.

Eumenes (reser sig, strängt) Nu är det ej tid för taktlösheter, Ptolemaios. Nu är Alexanders eget liv i fara, och med hans liv är hans rikets liv i fara liksom allas våra liv! Jag fruktar och befarar sorgedagar utan ände. *(går.)*

(Alexanders hjärtskärande klagoskrin fortsätter utanför.)

Ptolemaios (reser sig) Jag kan ej tåla eller höra hur en vuxen man kan gråta. *(går)*

Lysimakos Mina herrar, jag befarar liksom Eumenes att vår fest är över.

Seleukos Det är blott Hefaistion som har gått över. Ännu kan vi andra dricka.

Perdikkas (reser sig) Ja, somliga kan dricka medan andra dukar under genom lidanden och sorger. Drick, Seleukos, ensam hädanefter! *(går)*

Seleukos Det finns ej någon, Lysimakos, som kan ta Hefaistions plats i Alexanders hjärta utom makten.

Lysimakos Tror du verkligen att makt kan ersätta Hefaistion i Alexanders själ? Då känner du ej Alexander. *(reser sig och går.)*

Seleukos (ser på sin bägare) Nej, men den jag känner är mig själv, Seleukos, och känner jag mig själv rätt känner jag för makten mer än för en sådan som Hefaistion.

(dricker ur, reser sig och går. Scenen blir mörk medan Alexander alltjämt höres klaga.)

Scen 10. Babylon. Prunkande prakt.

Roxane Jag är orolig för honom. Jag känner inte igen honom längre.

Sisygambis Har du någonsin ägt honom, min dotter?

Roxane Vad hjälper det att man äger hans kropp när man inte får äga hans själ?

Sisygambis Det är kvinnans lott här i livet att få nöja sig med bara det kroppsliga hos mannen, ty för honom har kvinnan ingen själ. Det är därför han tyr sig till kvinnan. För att kompensera sin egen fulhet söker han sig till kvinnans fysiska behag.

Roxane Men det är hans själ som är i fara, och så länge han fjärmar mig från den kan jag inte hjälpa honom!

Sisygambis Du borde vara glad nu när hans älskare Hefaistion är död så att du äntligen får ha honom ensam för dig själv. Du är ju välsignad med barn av honom. Vad mer kan du begära? Du sörjde aldrig förut, och nu, när du äntligen har skäl att vara glad, så börjar du sörja. Vad är det för en blivande moder?

Roxane Det är sant att jag alltid var svartsjuk på Hefaistion, men ändå gäve jag nu vad som helst för att just Hefaistion var tillbaka, ty han var Alexanders enda vän. Han förstod honom, och han var den enda som Alexander var naturlig med. Hefaistion fick honom att känna sig mänsklig och frisk. Nu är han bara en osalig gud, en ensam odödlig bland idel dödliga främlingar.

Sisygambis Jag har hört sägas att Alexander misstänks vara galen. Menar du också att han är på väg att mista förståndet?

Roxane Förvisso är han galen av sorg, men samtidigt är han ännu klokare än någon annan. Nej, det är en helt annan läggning hos honom som jag är rädd för och som ständigt har vuxit till allt mer hotande storlek.

Sisygambis Tala ut, mitt barn. Jag älskar honom också.

Roxane Han tar på sig för mycket. Han kan aldrig säga nej. Hans ansvarsbörda har hela tiden tilltagit, och han har alltid vinnlagt sig om att överträffa allas förväntningar. Han har hela tiden ansträngt sig för att springa fortare än sig själv. Hittills har han alltid lyckats, men efter Hefaistions död orkar han inte längre. Han har börjat sacka efter sig själv, Hefaistion entusiasmerar honom inte längre, hans enda medtävlare har stupat, och det kan Alexander inte stå ut med. Han håller på att falla.

Sisygambis Men han överanstränger sig fortfarande.

Roxane Om han gör! Men han har ingen uppbackning längre från någon verklig vän, som kan förstå honom och vara hans motpart. Det finns ingen längre som har makt att köra honom i säng när han har festat och druckit för mycket, ingen som han längre behöver vara hänsynsfull mot, ingen som är klokare eller lika klok som han, och därför slutar han ta hänsyn till sig själv. Därför stiger hans feber, och därför får han ont igen av sin genomborrade lunga.

Sisygambis Det kan ej sluta väl.

Roxane Han har disciplinerat hela Asien och världen men förlorat all självdisciplin på köpet.

Sisygambis Krateros och Perdikkas då – kan de inte hålla efter honom?

Roxane Inte ens Bagoas, den vackre eunucken, kan det.

Sisygambis Då är det allvarligt.

Roxane Jag vet. Jag ser med fasa fram emot hans kollaps.

Sisygambis Det betyder att du tar den för given.

Roxane Han älskar icke längre. Han klär ut sig i främmande dräkter. Han dricker för mycket, i stället för kärlek och entusiasm sprider han numera fruktan och tystnad omkring sig. Och det värsta av allt: han har börjat tala för sig själv. Vad är allt detta annat än ett tecken på hans personliga undergång?

Sisygambis Han har tråkigt. Det är allt. Vad säger han då för sig själv?

Alexander (ropar bakom kulisserna) Hefaistion! Kleitos! Parmenion!

Roxane Tyst! Jag hör honom komma. Du ska själv få höra, du som sett så många konungar falla. Bered dig på ett patetiskt spektakel. Döm sedan om hans framtid och öde.

(De går bakom ett draperi.)

(Alexander inträder vacklande med en vinbägare i handen. Han spiller och är klädd i sliskiga purpursidenkläder och bär för första gången kungligt diadem.)

Alexander De vill inte låta mig dö. De vill tvinga mig att leva vidare och spela deras bedrövliga roller. Allt mänskligt är bedrövligt. De är så bedrövliga, att de inte inser att det vore bättre att låta mig dö. *(dricker)* Därför dricker jag. *(går fram till en spegel.)* Du är mitt enda sällskap numera, din förbannade fåfänge narr! Alla andra tråkar ut mig. *(dricker)* Alla andra tråkar ut mig, utom de döda. Hefaistion vill ha mig med sig. Det vill också Kalanos. Alla de döda har det bättre än de levande, ty de döda äger det förflutna och slipper en framtid som bara ständigt kan bli sämre, tyngre, tråkigare, ondare och hemskare. *(dricker)* Vad hände med min ambition? Vad hände med min fantasi och entusiasm? Vad hände med min omåttliga expansionslust? Var är all din käckhet nu, din förbannade fåfänge gudanarr, som vunnit hela världen blott för att förlora allt som en gång var värt att leva för – din egen egoism? Jag dricker dig till, din krönte usling, din etablerade mördare, du narr, som var långt värre narr än alla andra, i det att du fann det värt att sätta dig över alla andra narrar. *(dricker.)*

Roxane (kan inte bärga sig längre) Min make, du förgiftar dig! Drick ej vin när du har feber! Lev åtminstone för mig och för din son!

Alexander Roxane, jag var ej värdig dig, ty jag var endast grek och människa och inte ens hellen, men du var persisk kungadotter.

Roxane Du var ädlast här i världen bland alla kungar! Du var född till konungarnas konung!

Alexander (stöter henne ifrån sig) Smicker biter ej på mig. Du hör till dessa lismare som med ditt fjäsk grymt tvingar mig till detta olidliga rollspel!

Roxane Ingen tvingar dig gå klädd som eunuck utspökad till en gräslig manlig prostituerad.

Alexander Så du håller mig ännu för en homosexuell? Du är fortfarande förtärd av din svartsjuka för Hefaistions skull?

Roxane Ej var jag den som någonsin gick mellan er. Och han har nu besekrat mig och alla dina andra älskare och älskarinnor med att dö, ty nu kan vi ej längre rå på honom och hans makt. Du är besatt av honom. Jag har resignerat.

Alexander Gå då steget ut och låt mig dö.

Roxane Om du dör faller ditt imperium, och jag blir mördad i den maktkamp som blir oundviklig mellan dina generaler.

Alexander Det var kanske meningen från början. Allt politiskt fuskverk måste ändå röna all fåfängas öde. Därför handlade jag fel som tog dig till mig och drog in mig i min tragedi.

Roxane Det var min enda glädje.

Alexander Jag har bara kvar en enda glädje: att få dö. Roxane, om du älskar denna usling, varför vill du då ej låta honom dö?

Roxane I Persien lärde man mig aldrig motsatsen till egoism. Jag vill ha kvar dig för min egen skull.

Alexander Då är du lika fåfäng som jag själv och lika hopplöst en förtappad narr.

Roxane Det är jag gärna, bara jag får vara det med dig!

Alexander (ömt) Det får du nog, men först i evigheten. Båda måste vi först dö. Först där kan vi förstå varandra, kanske.

Roxane Nu börjar du ånyo tala så besynnerligt.

Alexander (stöter bort henne) Jag är blott realistisk, men det kan ni kvinnor aldrig vara.

Roxane Ack, om jag blott vore man, så att jag kunde lära känna dig!

Alexander Var glad för att du inte är det. Männen dödar jag, förbrukar jag och använder jag till att dö för mig och mina syften, men jag har ej någonsin hanterat någon kvinna illa.

Roxane Inte ens Hefaistion och Bagoas?

Alexander Hefaistion dog för mig men frivilligt, och Bagoas skall överleva mig och länge. Blott på dem var ej min ömhet ödslad och förgäves.

Roxane Så du sätter dem framför din hustru, ditt barns moder?

Alexander Aldrig kan en man bli lika helig som en kvinna.

Roxane Tack, min konung Alexander. Men var viss om, att det är blott mannen som kan göra kvinnan helig.

Alexander (omfamnar henne) Låt mig dö, så blir vi båda heliga, befriade och fria inför evigheten.

Roxane Vill du det så gärna?

Alexander Denna narr-roll klär mig inte längre, och det ser du själv.

Roxane Och hur vill du då dö?

Alexander Försvinna, helst i floden, rinna ut i ingenting, fördela mina kroppsatomer jämnt åt hela universum i eteriska försvinnande partiklar.

Roxane Det går aldrig vägen.

Alexander Låt mig då få festa mig till döds, berusa mig till döds av livet, dricka mig till döds med glädjeruset festande med mina vänner!

Roxane Det är ansvarslost att vilja dö.

Alexander Men om det är en njutning och befrielse från lidandet? Kan någon då ha grymheten att hindra döden?

Roxane Vad är ditt lidande?

Alexander Min skuld till andras död och medvetandet om min narr-roll i ett motbjudande gyckelspel. Jag har gjort mitt och kräver att få bli befriad från kontraktet.

Roxane Ingen kan med våld kvarhålla dig i livet. Vill du dö så dör du.

Alexander (omfamnar henne) Tack, lojala kvinna, för din realism.

Roxane Men vem ska bli din efterträdare?

Alexander Perdikkas får ta hand om er. Tillsammans med Eumenes är han kompetent. Seleukos är en annan duglig general, och även Ptolemaios har förstånd och ordning. Men den mest pålitliga är gamle Krateros. Och vi får inte glömma trogne kloke Lysimakos.

Roxane Och till alla dessa vill du ge en värld för dem att slåss om?

Alexander Det blir deras sak. Det ansvaret blir deras.

Roxane Och den risken tar du?

Seleukos (kommer in) Alexander, det är dags att gå till festen.

Perdikkas (kommer in) Medios och hans tjugo gäster väntar med pokalerna.

Eumenes (stiger in) Banketten börjar ej förrän vår konung leder den.

Ptolemaios (inträder) Anför oss, o Alexander, som du gjorde förr i krig, men nu i fredens fest.

Lysimakos (stiger in) Världsordningen är redo att få fira sin behärskare.

Nearkhos (stiger in) Kung Alexander, flottan väntar på signalen för att få kringsegla och civilisera allt Arabien.

Alexander (skrattar) Ni förgiftar mig med er förbindlighet, men som ni ser (*höjer bågaren*) så har jag redan börjat.

Perdikkas (hjärtligt) Festa bara inte upp dig själv och ditt imperium!

Alexander Ännu räcker det väl till i några dagar.

Eumenes (till Roxane) Är han frisk och kry tillräckligt för att orka festa, drottning?

Roxane Han har någon stegring, men om han har orkat lägga hela Asien under sig så orkar han väl med en liten fest.

Alexander Min drottning ger mig friheten med sin välsignelse.

Seleukos Vad väntar vi på då?

(Med glädje och entusiasm lyfter de stojande upp Alexander på sina axlar och armar och bär honom med sig ut under muntra rop.)

Roxane Där gick han till en fest för mycket.

Sisygambis Jag har sett en konung gå förlorad bland för många för att orka se en till.
Roxane Du tänker också dö?
Sisygambis Ej före Alexander, ty jag älskar honom som en moder, och han hade många mödrar såsom jag.
Roxane Det verkar som om han är älskad av ett antal kvinnor, mödrar, vänner, älskare, kamrater och soldater.
Sisygambis Aldrig har en konung varit mera älskad. Men vi människor bara kväver, krossar och drar ner honom med all vår kärlek.
Roxane Får vi då ej älska den som är så älskvärd?
Sisygambis Kan vi göra annat?
Roxane Nej.
Sisygambis Så låt oss älska honom då och även efter all den död som all vår kärlek innebär för honom, för oss själva och för hela denna värld.
Roxane Du menar att det lönar sig att dö för kärleken?
Sisygambis Det är det enda som gör livet värt att leva och som skänker döden ljuvlighet.
Roxane Jag tror dig, kloka konungsmoder. *(De går ut tillsammans.)*
(Man hör glada feströster från Alexander och hans vänner i fjärran.)

Slut.